

**RUSÇADA BİTMİŞ-BİTMEMİŞ FİİL
İŞLETİMİ VE TÜRKÇEDEKİ KARŞILIĞI**

Özlem DİBEKOĞLU

**Yüksek Lisans Tezi
Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Doç. Dr. Bahar DEMİR
2015**

Her Hakkı Saklıdır

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RUS DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

Özlem DİBEKOĞLU

**RUSÇADA BİTMİŞ-BİTMEMİŞ FİİL İŞLETİMİ VE TÜRKÇEDEKİ
KARŞILIĞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Bahar DEMİR**

ERZURUM-2015

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

19/06/2015

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum " RUSÇADA BİTMİŞ-BİTMEMİŞ FİİL İŞLETİMİ VE TÜRKÇEDEKİ KARŞILIĞI" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

19/06/2015

[Özlem Dibekoğlu]

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Bahar DEMİR danışmanlığında, Özlem DİBEKOĞLU tarafından hazırlanan bu çalışma 19 / 06 / 2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Bahar DEMİR İmza:
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Svetlana AIUPOVA İmza:
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Shalala RAMAZANOVA İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 19 / 06 / 2015

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

F-85/00/22.02.2012

İÇİNDEKİLER

ÖZET	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
TABLolar DİZİNİ	VII
ÖNSÖZ	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKÇE VE RUSÇADA FİİL KATEGORİSİ

1.1. FİİLİN MASTAR HALİ (ИНФИНИТИВ)	3
1.2. FİİLLERİN ÇEKİMİ (СПРЯЖЕНИЕ ГЛАГОЛОВ)	5
1.2.1. Türkçede Fiil Çekimi.....	5
1.2.1.1. Şahıs Ekleri.....	6
1.2.1.1.1. I. Tip Şahıs Eki (Zamir Kökenli)	7
1.2.1.1.2. II. Tip Şahıs Eki (İyelik Kökenli)	7
1.2.1.1.3. III. Tip Şahıs Eki (Emir Çekimi)	8
1.2.2. Rusçada Fiil Çekimi	9
1.3. FİİLDE ZAMAN (КАТЕГОРИЯ ВРЕМЕНИ)	18
1.3.1. Fiilde Zaman Kavramı.....	18
1.3.2. Türkçede Zaman Kategorisi	19
1.3.2.1. Görülen Geçmiş Zaman	19
1.3.2.2. Duyulan Geçmiş Zaman	20
1.3.2.3. Şimdiki Zaman.....	21
1.3.2.4. Gelecek Zaman	22
1.3.2.5. Geniş Zaman.....	22
1.3.3. Rusçada Zaman Kategorisi.....	23
1.3.3.1. Настоящее время (Şimdiki Zaman)	24
1.3.3.2. Прошедшее время (Geçmiş Zaman).....	27
1.3.3.3. Будущее время (Gelecek Zaman)	31

1.4. EMİR BİÇİMİ (ИМПЕРАТИВ-ПОВЕЛИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ ГЛАГОЛОВ).....	32
1.4.1. Türkçede Emir Kipi.....	33
1.4.2. Rusçada Emir Kipi	33

İKİNCİ BÖLÜM

RUSÇADA BİTMİŞ-BİTMEMİŞ FİİLLERİN KULLANIM DURUMLARI VE TÜRKÇEDEKİ KARŞILIKLARI

2.1. BİRİNCİ KULLANIM DURUMU	35
2.2. İKİNCİ KULLANIM DURUMU	35
2.3. ÜÇÜNCÜ KULLANIM DURUMU	36
2.4. DÖRDÜNCÜ KULLANIM DURUMU	36
2.5. BEŞİNCİ KULLANIM DURUMU	39
2.6. ALTINCI KULLANIM DURUMU	40
2.7. YEDİNCİ KULLANIM DURUMU	41
2.8. SEKİZİNCİ KULLANIM DURUMU	44
2.9. DOKUZUNCU KULLANIM DURUMU	45
2.10. ONUNCU KULLANIM DURUMU	45
2.11. ON BİRİNCİ KULLANIM DURUMU	46
2.12. ON İKİNCİ KULLANIM DURUMU	48
2.13. ON ÜÇÜNCÜ KULLANIM DURUMU	48
2.14. ON DÖRDÜNCÜ KULLANIM DURUMU	49
2.15. ON BEŞİNCİ KULLANIM DURUMU	50
2.16. ON ALTINCI KULLANIM DURUMU	50
2.17. ON YEDİNCİ KULLANIM DURUMU	51
2.18. ON SEKİZİNCİ KULLANIM DURUMU	51
2.19. ON DOKUZUNCU KULLANIM DURUMU	52
2.20. YİRMİNCİ KULLANIM DURUMU	53
2.21. YİRMİ BİRİNCİ KULLANIM DURUMU	53
2.22. YİRMİ İKİNCİ KULLANIM DURUMU	54
2.23. YİRMİ ÜÇÜNCÜ KULLANIM DURUMU	55
2.24. YİRMİ DÖRDÜNCÜ KULLANIM DURUMU	55

2.25. YİRMİ BEŞİNCİ KULLANIM DURUMU	56
2.26. YİRMİ ALTINCI KULLANIM DURUMU	57
2.27. YİRMİ YEDİNCİ KULLANIM DURUMU	58
2.28. YİRMİ SEKİZİNCİ KULLANIM DURUMU	59
2.29. YİRMİ DOZUNCU KULLANIM DURUMU	60
2.30. OTUZUNCU KULLANIM DURUMU	60
2.31. OTUZ BİRİNCİ KULLANIM DURUMU	61
2.32. OTUZ İKİNCİ KULLANIM DURUMU	62
2.33. OTUZ ÜÇÜNCÜ KULLANIM DURUMU	63
2.34. OTUZ DÖRDÜNCÜ KULLANIM DURUMU	63
2.35. OTUZ BEŞİNCİ KULLANIM DURUMU	64
2.36. OTUZ ALTINCI KULLANIM DURUMU.....	65
2.37. OTUZ YEDİNCİ KULLANIM DURUMU	66
2.38. OTUZ SEKİZİNCİ KULLANIM DURUMU.....	67
2.39. OTUZ DOKUZUNCU KULLANIM DURUMU.....	69
2.40. KIRKINCI KULLANIM DURUMU.....	70
2.41. KIRK BİRİNCİ KULLANIM DURUMU	70
2.42. KIRK İKİNCİ KULLANIM DURUMU	71
2.43. KIRK ÜÇÜNCÜ KULLANIM DURUMU	72
2.44. KIRK DÖRDÜNCÜ KULLANIM DURUMU	72
2.45. KIRK BEŞİNCİ KULLANIM DURUMU	73
2.46. KIRK ALTINCI KULLANIM DURUMU	73
2.47. KIRK YEDİNCİ KULLANIM DURUMU	74
2.48. KIRK SEKİZİNCİ KULLANIM DURUMU	74
2.49. KIRK DOKUZUNCU KULLANIM DURUMU	75
2.50. ELLİNCİ KULLANIM DURUMU	75
SONUÇ.....	78
KAYNAKÇA	80
EKLER.....	82
EK 1. RUSÇA-TÜRKÇE BİTMİŞ FİİLLER SÖZLÜĞÜ	82
EK 2. RUSÇA-TÜRKÇE GRAMER TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ	172
ÖZGEÇMİŞ.....	174

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RUSÇADA BİTMİŞ-BİTMEMİŞ FİİL İŞLETİMİ VE TÜRKÇEDEKİ
KARŞILIĞI

Özlem DİBEKOĞLU

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bahar DEMİR

2015, 174 Sayfa

Jüri: Doç. Dr. Bahar DEMİR (Danışman)

Doç. Dr. Svetlana AIUPOVA

Yrd. Doç. Dr. Shalala RAMAZANOVA

Bu tez çalışmasının amacı, yabancı dil olarak Rus dilini öğrenen Türk öğrencilerin en çok zorlandıkları konulardan biri olan “Rusçada bitmiş-bitmemiş fiiller” konusunu kullanım kuralları çerçevesinde örneklerle beraber ortaya koymak ve bu alanda yaşanan Türkçe kaynak eksikliğinin giderilmesine katkı sağlamaktır. Bu amaçla çalışmada öncelikle Türkçe ve Rusçadaki fiil kategorisi kıyaslamalı olarak değerlendirilmiş, fiil kavramı, fiilin cümledeki rolü, zaman kategorisine etki eden faktörler, fiilde çekim gibi konuların her iki dildeki algısı, benzer ve farklı yönleriyle ortaya çıkarılmış ve sonrasında Türkçede somut olarak yer almayan, ancak Rusça dilbilgisi içinde temel konulardan bir tanesi olarak değerlendirilen “fiilde bitmişlik ve bitmemişlik” kavramının kullanımı, Türkçedeki karşılığı ile verilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda Rusçada konu ile ilgili olan kaynakların taramaları gerçekleştirilmiş, elde edilen kaynaklar incelenmiş ve elde edilen bilgiler kapsamlı bir değerlendirme ile ortaya koyulmuştur. Türkçe fiil yapısının aktarıldığı bölümler için ise Türkçe kaynaklardan yararlanılmıştır.

Ulaşılan kaynakların incelenmesi ve değerlendirilmesi ile Rusçadaki bitmiş-bitmemiş fiillerin kullanım durumları, her biri birer kural olarak aktarılmış, 50 adet kullanım durumu örnekleri ile birlikte ortaya koyulmuştur. Türkçede bitmiş-bitmemişlik kavramının somut olarak varlığına rastlanmamış, bu durumun Türkçede zaman kategorisi ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle Rusçada ortaya koyulan kuralların Türkçedeki aktarım biçimine değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rusça, Türkçe, Fiil, Bitmiş-Bitmemiş Fiil

ABSTRACT**MASTER THESIS****USE OF PERFECTIVE AND IMPERFECTIVE VERBS IN RUSSIAN AND
THEIR EQUIVALENTS IN TURKISH****Özlem DİBEKOĞLU****Advisor: Assoc. Prof. Dr. Bahar DEMİR****2015, page: 174****Jury: Assoc. Prof. Dr. Bahar DEMİR (Advisor)****Assoc. Prof. Dr. Svetlana AIUPOVA****Assist. Prof. Dr. Shalala RAMAZANOVA**

The purpose of this thesis is to introduce ‘Russian perfective and imperfective verbs’, one of the most difficult subjects for Turkish students learning Russian as foreign language, within framework of the rules and to contribute to the elimination of resource shortage in this field. For this purpose, primarily the verb categories in Russian and Turkish languages are examined comparatively; the perceptions of subjects like the concept of verb, the role of verbs in sentences, the factors affecting the time category, etc. are revealed with similarities and difficulties and then the concept of “perfect and imperfect” verbs, which is not involved in Turkish, but is one of the main topics in Russian grammar, is tried to be given with the equivalents in Turkish.

In this context sources related to the subject of study were scanned, the sources obtained were examined and the information derived from this sources were put forward by comprehensive assessment. For the sections, in which is transferred the structure of verbs, were used Turkish sources.

By analyzing and evaluating the attained sources, use of the perfect and imperfect verbs in Russian language, 50 use cases, each of which is transferred as a rule, are examined.

By analyzing Turkish sources it is realised that in Turkish grammar there is not perfect-imperfect verbs. For this reason this verb concept of Russian is examined with its equivalents in Turkish language.

Keywords: Russian, Turkish, verbs, perfect-imperfect verbs.

KISALTMALAR DİZİNİ

- и т. д.** : И так далее (Ve benzeri)
НСВ : Несовершенный вид (Bitmemiş fiil türü)
СВ : Совершенный вид (Bitmiş fiil türü)
s. : Sayfa
s. s. : Sayfa sayısı
TDK : Türk Dil Kurumu
v. b. : Vebenzeri

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. I. Tip Şahıs Ekleri	7
Tablo 1.2. II. Tip Şahıs Ekleri	8
Tablo 1.3. III. Tip Şahıs Ekleri.....	8
Tablo 1.4. I. ve II. Çekim Fiil Ekleri.....	10
Tablo 1.5. Türkçede Görülen Geçmiş Zaman Ekleri	20
Tablo 1.6. Türkçede Duyulan Geçmiş Zaman Ekleri.....	20
Tablo. 1.7. Türkçede Şimdiki Zaman Ekleri	21
Tablo 1.8. Türkçede Gelecek Zaman Ekleri.....	22
Tablo 1.9. Türkçede Geniş Zaman Ekleri	23
Tablo 1.10. Rusçada Şimdiki Zaman Ekleri.....	24
Tablo 1.11. Rusçada Geçmiş Zaman Ekleri	28
Tablo 1.12. Rusçada Gelecek Zaman Ekleri	31

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasının konusu, Türk öğrencilerin Rus dilini öğrenme aşamalarında en fazla zorlandıkları konulardan biri olarak kabul edilen Rusça bitmiş-bitmemiş fiillerin kullanım alanları ve bunların Türkçedeki karşılığının aktarımıdır. Fiil konusu, cümledeki etkin rolü sebebi ile tüm dillerde önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan gramer kitapları incelendiğinde, cümleyi tamamlayan bir öge konumunda olan fiil konusuna ayrıntılı bir şekilde yer verildiğine tanık olmaktadır. Fiil, kavram olarak cümledeki işlevi neticesi ile hemen hemen tüm dillerde benzer ifadelerle tanımlanmıştır. Ancak fiilin bir kategori olarak sınıflandırılması ortaya farklı sonuçlar çıkarmaktadır. Bunun nedeni ise, her dilin kendine özgü yapısal özelliklerinin bulunması ve bu özelliklerin dilin işleyişi bakımından farklılıklar göstermesidir. Bizim çalışma konumuzun bir kısmını da fiil kategorisinin hedef ve ana dildeki yansımalar ve bu sınıflandırmada ortaya çıkan benzer ve farklı özellikler oluşturmaktadır.

Çalışmanın güncelliği, inceleme konusu olarak seçilen bitmiş-bitmemiş fiillerin teorik açıdan karşılaştırmalı yöntemle aktarılmış olması, bu bağlamda yapılan değerlendirmeler sırasında hedef ve ana dilde karşımıza çıkan kavramların bir araya getirilerek dilbilim terimlerinin ortaya koyulmasıdır.

Araştırmanın amacı, Rusçada bitmiş-bitmemiş fiillerin kullanım alanlarını ortaya çıkarmak, Türkçedeki karşılıklarını değerlendirmek bu bağlamda Rus dilini yabancı olarak öğrenen Türk öğrencilerin en çok zorlandıkları konulardan biri olarak kabul edilen fiil konusunun temelini oluşturan bitmiş-bitmemişlik konusuna dair yapılan çalışmalara katkı sağlamaktır.

Çalışmanın bilimsel yeniliği, cümlenin en önemli öğelerinden biri konumunda olan fiil konusunun araştırmacı yaklaşımıyla Türkçe ve Rusçadaki bakış açısını dilbilgisi kuralları çerçevesinde kıyaslamalı olarak sunumu, Rusçadaki bitmiş-bitmemiş fiillerin kullanım durumlarının incelenmesi, bitmiş-bitmemiş fiillerin çekimleri ile birlikte sunulduğu bir fiil tablosunun oluşturulması ve çalışmada geçen dilbilim terimlerinin Rusça-Türkçe sözlük şeklinde ortaya konulmasıdır.

Çalışma, bir giriş, iki bölüm ve bir ekten oluşmaktadır. Giriş bölümünde fiil kavramının Türkçe ve Rusçadaki algılanış biçimi ile fiildeki bitmiş-bitmemişlik olgusuna değinilmiş, Rusçada fiil türü olarak karşımıza çıkan bu konunun Türkçedeki algılanış biçimi aktarılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde Türkçe ve

Rusçadaki fiil kategorisi kıyaslamalı olarak verilmiş, fiil alt kategorilerinin her iki dilde de işleyiş biçimleri ele alınmıştır. Bu bağlamda fiil kategorisinin her iki dildeki benzer ve farklı özellikleri aktarılmış, tüm bu bilgiler tablo ve örneklerle daha anlaşılır bir hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu bölümde Türkçe ve Rusça gramer kitaplarından geniş ölçüde yararlanılmış, bazı kavramların Türkçeye aktarımında Rusça-Rusça, Rusça-Türkçe sözlükleri, dilbilim terimleri sözlüğü ve ansiklopedisi gibi kaynaklara başvurulmuştur.

Çalışmanın ana konusu olan Rusçadaki bitmiş-bitmemiş fiillerin işletimi ikinci bölümde ele alınmıştır. Çalışmanın bu bölümü oluşturulurken bitmiş-bitmemiş fiillerin kullanım kurallarına yönelik yapılan çalışmaların yetersiz oluşunun eksikliği hissedilmiştir. Bu bağlamda Rusça gramer kitaplarının detaylı bir taramasına ihtiyaç duyulmuş, bitmiş-bitmemiş fiillerin ayrıntılı olarak anlatıldığı kaynaklara erişilmiş, elde edilen veriler incelenmiş, değerlendirilmiş ve Türkçeye aktarımı yapılmaya çalışılmıştır. Bu aktarım gerçekleştirilirken örneklerden yararlanılmış, Türkçede benzer durumların ifadesine değinilmiştir.

Çalışmanın Ek 1 kısmında bitmiş-bitmemiş fiiller tablosu verilmiş, bu tabloda yer alan fiillerin çekimleri ve hangi soruya cevap verdikleri gösterilmiştir. Bitmiş-bitmemiş fiil sözlüğü niteliğindeki bu tablonun, her iki gruba ait fiillerin tümünü çekimleri ile birlikte bir arada göstermesi bakımından konunun pekiştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bu tablonun oluşturulmasında Rusça fiil kılavuzundan yararlanılmıştır.

Çalışma içerisinde geçen Rusça ve Türkçesi bir arada verilen terimler Sözlük kısmında derlenmiştir. Böylece küçük bir Rusça-Türkçe dilbilgisi terimleri sözlüğü ortaya çıkarılmıştır.

Bu çalışmayı gerçekleştirirken bilgi ve tecrübeleriyle katkıda bulunan saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Bahar DEMİR'e, değerli bölüm hocalarıma ve manevi desteklerini esirgemeyen değerli arkadaşlarım Arş. Gör. Rahman ÖZDEMİR'e teşekkürlerimi borç bilirim.

GİRİŞ

Fiiller, cümle içerisindeki rolü ve konumu bakımından adlardan sonra en önemli cümle ögesi olarak kabul edilirler. Fiiller adlardan farklı olarak cümle içerisinde diğer öğelerle birbirini etkileyen konumdadırlar. Tek başlarına kullanılmazlar, cümle içerisindeki konumu ile bir iş, kılış bildirirler.

Fiil konusu, hemen hemen bütün dillerin dilbilgisi anlatımında geniş bir yer kaplamamaktadır. Bu, fiilin cümledeki tamamlayıcı özelliğinden kaynaklanmaktadır. Fiiller çeşitli kullanım alanlarına göre aldıkları ekler ile cümle içerisinde farklı görevlerde kullanılabilirler. Fiillerin üstlendikleri bu görevler cümle içerisinde isim, isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil gibi kullanımlardır.

Rusça ve Türkçe dilbilgisi kitaplarında yer alan fiil tanımlarına baktığımızda tanımların her iki dilde de birbirine yakın olduğunu görebilmekteyiz. Türkçe dilbilgisi kitaplarında yer alan tanımlara göre fiil, genel bir ifadeyle cümle içerisindeki tamamlayıcı rolü ile diğer söz öbeklerinden ayrılan, bir eylem, iş, oluş, hareket bildiren kelimelere verilen isimdir. Böyle bir tanıma Rusça dilbilgisi kitaplarında da görebilmekteyiz, fakat Rusçada genel olarak daha kapsamlı tanımların yer aldığını söyleyebiliriz. Bu durumu net bir şekilde ortaya koyabilmek için bazı Rusça dilbilgisi kitaplarında yer alan birkaç tanıma yer vermemizin yararlı olacağını düşünmekteyiz. V. V. Vinogradov'un¹ "Russkiy yazık" (Rus Dili) adlı Rusça dilbilgisi kitabındaki tanıma göre:

*"Fiil Rus dilinin en karışık ve en geniş gramer kategorisi; diğer sözcük öbekleri ile kıyaslandığında en işlevsel olanıdır. Cümle üzerinde karar verici etkiye sahiptir."*²

Bir başka dilbilgisi kitabında yer alan tanıma göre:

"Fiil, yüklemlik/niteliksellik, özneli/öznesiz, çatı, kip, zaman, kişi gibi morfolojik kategorilerde 'bir nesnenin, süreç içerisinde süregelen, yani zaman içerisinde gelişen, dinamik özelliği' şeklinde genel kategorik bir anlam ifade eden, en önemli söz öbeklerinden biridir."³

Söz konusu tanımlardan yola çıkarak, Rusça dilbilgisi kitaplarında yapılan fiil tanımlarının daha kapsamlı bir şekilde ele alındığını söyleyebiliriz. Fiil kategorisi ise

¹ V. V. Vinogradov (1894-1969) Rus edebiyat eleştirmeni, dilbilimci, Rus filolojisi uzmanı

² V. V. Vinogradov, *Russkiy yazık*, Moskova 1947, 422.

³ P. A. Lekant, E. İ. Dibrova, L. L. Kasatkin, Ye. V. Klobukov, *Sovremenniy Russkiy Yazık*, Drofa, Moskova 2001, 301.

her iki dilde de benzer alt başlıklarda ele alınmıştır. Bu alt başlıklar; fiil çekimi, fiilin mastar biçimi, zaman kategorisi, emir kipi vb. şeklindedir. Türkçe ve Rusçada fiil konusunun kategorilere ayrılma şeklinde benzer özelliklerin yanı sıra tamamen farklı özellikler de dikkat çekmektedir. Bu farklılıklardan en fazla dikkat çeken özellik, çalışmamızın da ana konusunu oluşturan bitmiş-bitmemişlik kavramıdır.

Bitmiş-bitmemişlik kavramı, Rusçada fiil kategorisinin en önemli konularından birini oluşturmaktadır. Bitmemiş fiil, genel olarak belli bir süreçte gerçekleşen, tekrarlanabilirlik ve sürdürülebilirlik özelliğine sahip eylemlerin ifadesinde kullanılmaktadır. Bitmiş fiil ise, belli bir sonuca ulaşan, kesin bir zaman diliminin belirtildiği ya da bir seferde gerçekleşen eylemleri ifade ederken kullanılmaktadır.

Türkçe gramer kitapları incelendiğinde, bitmiş-bitmemişlik kavramının fiil alt kategorileri içinde somut bir kavram olarak değerlendirilmediğini söyleyebiliriz. Bu nedenle bu kavram belli bir kategori içinde değerlendirilmez. Türkçede bu kavram, zaman kiplerine göre şekillenmektedir. Bu bağlamda bitmiş-bitmemişlik kavramının algısı bakımından Türkçede zaman kategorisi önem kazanır. Türkçede bitmemişlik kavramının, bu zaman kategorisi içinde geniş zaman (yaparım, ederim) ve geçmiş zamanın hikaye birleşik zamanı (yapıyordum, ediyordum) ile bitmişlik kavramının ise gelecek zaman (yapacağım, edeceğim) ve geçmiş zaman kipinin görülen geçmiş zaman kavramı (yaptım, ettim) ile bağlantılı olduğunu söyleyebiliriz.

Çalışmamızın ana konusunu oluşturan Rusçadaki bitmiş-bitmemiş fiillerin kullanım alanlarını ve Türkçedeki karşılıklarını incelemeden önce her iki dildeki fiil kategorisinin işleyiş biçimini ele almaya çalışacağız.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKÇE VE RUSÇADA FİİL KATEGORİSİ

1.1. FİİLİN MASTAR HALİ (ИНФИНИТИВ)

Genel tanımıyla fiilin mastar biçimi (инфинитив), fiil tabanının herhangi bir ek almaksızın yalın halde olduğu biçime verilen addır. Rusçada fiilin mastar haline ait özelliklerini incelemeden önce, mastarın Türkçedeki anlamına ve cümle içindeki görevlerine değinmekte fayda olacaktır.

Türkçede mastar, *fiilin -mak/-mek veya -ma/-me ekleri alan ve ad gibi kullanılan biçimi, eylemlilik⁴* anlamına gelmektedir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere Türkçede fiilin mastar hali, **-mak/-mek, -ma/-me** ekleri ile yapılmaktadır; *kalmak, gelmek, anlama, görme* vb. Türkçede söz konusu eklerin fiil köküne getirilerek elde edildiği mastar biçim, cümlede “fiilimsi (isim fiil)” olarak görev almaktadır. Fiil bu haliyle cümlede isim görevinde kullanılmaktadır. Fiilin mastar biçiminin cümlede isim görevini yerine getirmesi, Türkçe gramer kuralları dahilinde, Rusçada **падеж (padej)** olarak ifade edilen, Türkçede **ismin halleri** dediğimiz yapıya göre değişmesi durumunu beraberinde getirmiştir. Aşağıdaki cümleler bu duruma örnek olarak gösterilebilir:

- Sokağa **çık**mak**** istemiyorum.
- Yaz tatilinde **yüz**me****yi öğrendim.
- Onu **gör**me****ye tahammülü yokmuş.
- Olanları **anla**ma****sından korkuyorum.

Yukarıdaki örnekleri incelediğimizde, ilk cümlede mastar biçiminde kullanılan **çık**mak**** isim-fiili, ismin yalın halinde (именительный падеж) karşımıza çıkmaktadır. İkinci cümlede **yüz**me**** fiilinin “(y)i” ekini alarak ismin -i hali (винительный падеж) ile kullanıldığını görmekteyiz. Üçüncü cümlede yine isim görevinde karşımıza çıkan **gör**me**** fiilinin “(y)e” eki ile ismin -e (yönelme) (дательный падеж) halinde kullanıldığını görmekteyiz. Son cümlede yer alan **anla**ma**** fiili ise ismin -den (ayrılma) haliyle kullanılarak cümledeki isim görevini yerine getirmektedir. Örneklerden de

⁴ TDK, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011, 1633.

anlaşılacağı üzere, Türkçede fiilin mastar hali cümlede fiilimsi (isim-fiil) görevinde kullanılır ve bu nedenle ismin çeşitli hallerinde karşımıza çıkabilir.

Yukarıda ifade ettiğimiz üzere Türkçede mastar biçimi ile ifade edilen fiiller cümlede isim görevini yüklenirler. Buradan da anlaşılacağı gibi, mastar eki almayan bir fiil tabanı fiilin kendisini oluşturmaktadır; *gel-, oku-, yap-*, vb. Fiillerin biçim oluşumu ve kelime yapımı sistemlerinin başlangıç hali sayılan fiil tabanı aynı zamanda 2. tekil emir kipidir: “yaz!”, “gel!”, “git!”⁵

Türkçede fiilin mastar biçimi yukarıda belirttiğimiz şekilde iken, Rusça gramer yapısında fiilin mastar hali çok daha farklı bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Rusçada fiilin mastar biçimlerini ele almadan önce mastar kavramının nasıl algılandığına yönelik bir tanıma yer vermemizin faydalı olacağını düşünmekteyiz. Rusça dilbilgisi kitapları ve çeşitli sözlüklerden yaptığımız araştırmalar neticesinde Rusçada mastar tanımının genel olarak aynı ifadelerle verildiğine tanık olmaktadır. Buna göre Rusçada mastar, fiilin kip ve zaman gibi söz konusu sözcük öbeği için herhangi bir biçimsel kategoriye sahip olmadığı sözlük biçimidir.⁶

Görüldüğü üzere, Rusça mastar tanımı Türkçeden farklı olarak ele alınmaktadır. Türkçede fiilin mastar biçimi ‘isim-fiil’ özelliği ile ön planda iken Rusçada fiilin herhangi bir kategorik özelliği bulunmayan sözlük biçimi olma özelliği daha fazla dikkat çekmektedir. Rusçada fiilin mastar biçimini daha ayrıntılı bir şekilde ele alarak bu ayrımı net bir şekilde görebileceğimizi düşünmekteyiz.

Rusçada mastar, kişi, sayı, cins gibi herhangi bir gramer özelliğine sahip değildir, sadece fiilin bitmiş-bitmemiş özelliği (*делать-сделать*) ve çatı yapısına (*умывать-умываться*) göre karakterize edilebilir.⁷ Çalışmamızın ana konusunu oluşturan bitmiş-bitmemişlik özelliğine ileriki konularda değineceğimizden bu bölümde mastar eklerinin özelliklerine bakmamızın yeterli olacağı kanısındayız. Rusçada fiilin mastar biçimi üç son ekle gerçekleştirilir:

-ТЬ: Rusçada en sık karşılaşılan fiil son ekidir: *играть* (oynamak), *знать* (bilmek), *видеть* (görmek), *бороться* (savaşmak), *заниматься* (uğraşmak, çalışmak)

⁵ A. N. Kononov, *Grammatika sovremennogo turetskogo yazıka*, Multilingual, İstanbul 2001, 191.

⁶ Lekant, Dibrova, Kasatkin, Klobukov, 302.

⁷ Lekant, Dibrova, Kasatkin, Klobukov, 302.

-ти: Rusçada bir kısım fiillerin sonunda yer alan mastar ekidir. Bu ek kendi içinde *vurgulu (ударный)* ve *vurgusuz (безударный)* olmak üzere ikiye ayrılır. Vurgulu **-ти** ekine örnek olarak **идти** (gitmek) **нести** (taşımak, götürmek, tahammül etmek) fiilleri gösterilebilir. Vurgusuz **-ти** sadece **вы-** ön eki ile türemiş fiillerde yer almaktadır. Böyle eklere örnek olarak, **выйти** (çıkarmak), **вывести** (çıkarmak, götürmek), **вынести** (dışarı çıkarmak, götürmek) fiillerini göstermek mümkündür.

-чь: 'ч' sesi ile değişen, gövdesinde 'к' ve 'г' art damaksıl seslerin yer aldığı fiillerde bulunan mastar ekidir: **пеку, печёшь – печь; могу, можешь – мочь; помогу, поможешь – помочь.**

Görüldüğü üzere, fiilin mastar biçimi Türkçede **-mek/-mak** ile yapılan cümlede isim-fiil görevini üstlenen bir yapı olarak karşımıza çıkarken, bu biçim Rusçada fiilin sözlük anlamı olarak değerlendirilir ve **-ть, -ти, -чь** olmak üzere üç ek aracılığı ile meydana gelir.

1.2. FİLLERİN ÇEKİMİ (СПРЯЖЕНИЕ ГЛАГОЛОВ)

Çekim, fiil yapısının en etkin konumunda yer alan konulardan bir tanesidir. Genel olarak fiil çekimi, bir cümlenin oluşumunu sağlayan, zaman, kişi gibi birden fazla ögeye göre biçim değiştirebilen, cümle içerisinde yükleme dönüşebilen bir durumdur. Bu bölümde Rusça ve Türkçe gramer yapılarında fiil çekiminin sahip olduğu öneme, fiillerin çekim kurallarına değinecek, bu kuralları inceleyerek fiilin çekim yoluyla cümle içerisinde kazandıkları görevleri farklı ve benzer özellikleriyle görmeye çalışacağız.

1.2.1. Türkçede Fiil Çekimi

Çekim kavramı Türkçede, *fillerin çeşitli zaman, kişi ve kiplere, adların da ad durumlarına göre uğradığı biçimleri, tasrifir.*⁸ Fiil kavramı üzerinde durduğumuz için tanımda yer alan ad çekimi kısmına değinmeyeceğiz. Buna göre fiil çekimi Türkçede zaman, kişi ve kiplere göre değişmektedir. Fiilin mastar şekli bölümünde de ifade ettiğimiz üzere fiilin gövdesi asıl fiildir ve fiilin değiştirdiği tüm şekiller bu gövdeye gelen ekler aracılığı ile meydana gelir. Bu nedenle fiil çekiminde kök ve gövde önem

⁸ TDK, 511.

taşıyan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre fiil kök veya gövdesi (*gel-*, *yap-*, *et-*, *gör-*) çekimin meydana gelmesini sağlayan birinci unsurdur.

Fiil çekiminin oluşumuna etki eden ikinci unsur, şekil ve zaman ekidir. Bu unsur fiil kök veya gövdesinin karşıladığı hareketin bazen yalnız şeklini, yani ne şekilde kullanım sahalarına çıktığını, bazen de şekli ile birlikte zamanını gösterir. Demek ki ikinci unsur bir yandan şekil, öte yandan zaman olmak üzere iki şey ifade eder.⁹ Zaman konusunu ileriki bölümde inceleyeceğimizden dolayı konuya bu bölümde yüzeysel değineceğiz.

Çekimli fiildeki üçüncü unsur ise şahıs ekidir. Bu unsur, hareketin bağlandığı şahsı, yapan veya olan şahsı ifade eder.¹⁰ Bu noktada şahıs unsuruna çokluk kavramını da dahil etmek gerekir. Öyle ki, çokluk kavramı kişi ile birlikte gelir: tekli veya çoklu. Tekli ayrı ek almaz, çoklu bir ek ifadesiyle (*bil-di-n-iz*, *bil-ecek-sin-iz*) veya özeli bir tek ekle (*bil-di-k*, *bil-ir-iz*, *bil-ecek-ler*) belirtilir.¹¹ Şu halde bir çekimli fiilde, fiil kök veya gövdesi, şekil ve zaman eki, şahıs eki olmak üzere en az üç unsur vardır. Bu üç unsur kaydettiğimiz sıraya göre, yani önce fiil kök veya gövdesi, sonra şekil ve zaman eki, en sonra da şahıs eki olmak üzere arka arkaya gelirler. Çekimli fiil bu üç unsuru ile hareket, şekil, zaman, şahıs olmak üzere dört şey ifade eder. Kısacası, çekimli fiil şekle, zamana, şahsa bağlanmış bir hareketi karşılayan kelimedir.¹²

1.2.1.1. Şahıs Ekleri

Türkçede şahıs eki, eylemin bildirdiği olma veya yapmayı gerçekleştiren kişi veya varlık, cümlenin öznesidir. Kişi ekleri, cümlenin özne göstergeleridir.¹³ Fiil kök ve gövdeleri çekimli hale girerek kullanım sahalarına çıkarken önce şekil ve zaman eklerini alırlar. Şekil ve zaman ekleri ise yalnız bir çekimde, bir kipte aynı zamanda şahıs da ifade ederler. Diğer tüm çekimlerde, bütün kiplerde ise şahıs belirtmek için şekil ve zaman eklerinden sonra şahıs eklerinin getirilmesi gerekir. Demek ki şahıs ekleri şekil ve zaman kalıbına dökülmüş hareketin şahsa bağlanması için kullanılan eklerdir.¹⁴

⁹ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak, İstanbul 2013, 281.

¹⁰ Ergin, 281.

¹¹ Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, TDK, (9.baskı), Ankara 2011, 441.

¹² Ergin, s.281.

¹³ Günay Karaağaç, *Türkçenin Dil Bilgisi*, Akçağ, (2.baskı), Ankara 2013, 355.

¹⁴ Ergin, 282.

Türkçede üç tür şahıs eki bulunmaktadır: I. Tip şahıs eki, II. Tip şahıs eki ve III. Tip Şahıs eki.

1.2.1.1.1. I. Tip Şahıs Eki (Zamir Kökenli)

Birinci tip kişi ekleri, kişi zamiri kökenli ekler olarak bilinir. Bugün, görülen geçmiş zaman, şart ve emir dışındaki çekimlerde, yani şimdiki zaman, geniş zaman, gelecek zaman, öğrenilen geçmiş zaman, istek, gereklilik çekimlerinde kullanılırlar.¹⁵ Yukarıda da belirttiğimiz üzere zaman konusunu ileriki bölümde daha ayrıntılı bir şekilde ele alacağız. Buna göre I. Tip şahıs eklerini aşağıdaki tabloda vermemizin yeterli olacağını düşünmekteyiz.

Tablo 1.1. I. Tip Şahıs Ekleri

I.TİP KİŞİ EKLERİ						
	1.tekil kişi	2.tekil kişi	3.tekil kişi	1.çoğul kişi	2. çoğul kişi	3.çoğul kişi
Ek	-im, -im, -um, -üm	-sın, -sin, - sun, -sün	-	-iz, -iz, -uz, -üz	-sınız, -siniz, -sunuz, sünüz	-lar, -ler
Örnek	biliyorum bilirim bildim bilmişim bileceğim bilsem	biliyorsun bilirsin bildin bilmişsin bileceksin bilseydin	biliyor bilir bildi bilmiş bilecek bilseydi	biliyoruz biliriz bildik bilmişiz bileceğiz bilsek	biliyorsunuz bilirsiniz bildiniz bilmişsiniz bileceksiniz bilseydiniz	biliyorlar bilirler bildiler bilmişler bilecekler bilseyler

1.2.1.1.2. II. Tip Şahıs Eki (İyelik Kökenli)

İkinci tipteki kişi ekleri, iyelik kökenli kişi ekleri olarak bilinir. Sadece görülen geçmiş zaman ve şart çekiminde kullanılır.¹⁶ II. Tip şahıs ekleri tabloda gösterildiği gibidir.

¹⁵ Karaağaç, 356.

¹⁶ Karaağaç, 357

Tablo 1.2. II. Tip Şahıs Ekleri

II.TİP KİŞİ EKLERİ						
	1.tekil kişi	2.tekil kişi	3.tekil kişi	1.çoğul kişi	2. çoğul kişi	3.çoğul kişi
Ek	-m	-n	-	-k	-nız, -niz, -nuz, -nüz	-lar, -ler
Örnek	biliyordum bilirdim bildiydim bilmiştim bilecektim bilseydim	biliyordun bilirdin bildiydin bilmiştin bilecektin bilseydin	biliyordu bilirdi bildiydi bilmişti bilecekti bilseydi	biliyorduk bilirdik bildiydik bilmiştik bilecektik bilseydik	biliyordunuz bilirdiniz bildiydiniz bilmiştiniz bilecektiniz bilseydiniz	biliyordular bilirdiler bildiydiler bilmiştiler bilecektiler bilseydiler

1.2.1.1.3. III. Tip Şahıs Eki (Emir Çekimi)

Türkçede III. Tip şahıs ekleri, emir kipi ekleriyle ifade edilir. Türkçedeki emir kipinin işlevi Rusça ile kıyaslandığında çok daha farklıdır. Emir kipine ileriki konularda ayrıntılı bir şekilde değineceğimizden dolayı burada sadece III. Tip Şahıs ekinin kullanımını gösteren tabloya yer vermemizin yeterli olacağı kanısındayız.

Tablo 1.3. III. Tip Şahıs Ekleri

III.TİP KİŞİ EKLERİ						
	1.tekil kişi	2.tekil kişi	3.tekil kişi	1.çoğul kişi	2. çoğul kişi	3.çoğul kişi
Ek	-ayım, -eyim	**	-sın, -sin, - sun, -sün	-alım, -elim	-ın, -in, -un, -ün, -ınız, -iniz, -unuz, -ünüz	-sınlar, -sinler, -sunlar, -sünler
Örnek	bileyim	bil	bilsin	bilelim	bilin/biliniz	bilsinler

Görüldüğü üzere Türkçede fiil çekimi şahıs unsuruna göre yukarıda ifade edildiği gibi ele alınmaktadır. Buna göre Türkçede toplam üç şahıs eki bulunmaktadır; zamir kökenli sayılan I. Tip kişi ekleri, iyelik kökenli olan II. Tip kişi ekleri ve emir kipi özelliği taşıyan III. Tip kişi ekleri. Yukarıda ifade ettiğimiz üzere, Türkçede şahıs

unsuru dışında şekil ve zaman unsuru da fiil çekimini etkilemektedir. Bu unsurlara geçmeden önce Rusça dilbilgisi yapısında fiil çekiminin ne gibi bir anlam ifade ettiğini, fiil çekimini hangi unsurların etkilediğini ve şahsa göre fiil çekimlerini incelemeye çalışacağız. Böylelikle Türkçe ve Rusça gramer yapılarında şahıs unsurunun fiil çekimini ne yönde etkilediğini, benzer ve farklı yönleriyle görmüş olacağımızı düşünmekteyiz.

1.2.2. Rusçada Fiil Çekimi

Rusça gramer kitapları ve terimler sözlükleri incelendiğinde fiil çekimi tanımının genel olarak Türkçedeki *çekim* kavramı ile benzer olduğuna tanık olmaktayız. Buna göre Rusçada fiil çekimi, zaman, şahıs ve sayıya göre şekillenen bir durumdur. Fiil çekim biçimleri, tür ve çatı özellikleri (несов. *читал* – сов. *прочитал* действ. *читает* – страд. *читается*) dışında, kiplere, zamanlara, çatılara, şahıs ve cinslere (читал, читала, читало, читали; читаю, читаешь, читает, читаем, читаете, читают; буду читать, читай, читал бы, v.b.) göre değişme özelliğine sahiptir. Çekimli fiiller bir sözcük öbeği olan fiilin tüm temel özelliklerini açıkça yansıtmaktadırlar.¹⁷

Yukarıda şahıs eklerinin fiil çekimini etkileyen üç unsurdan biri olduğunu ifade etmiş, Türkçe gramer yapısında fiil çekimi esnasında meydana gelen üç çeşit şahıs ekinden bahsetmiştik. Türkçe fiil yapısının işleyişi, zaman kavramı göz önünde bulundurulduğunda Rusça fiil işleyişinden çok daha farklıdır. Bu farkın ileriki bölümde zaman kavramını anlatırken daha net bir şekilde anlaşılacağını düşünmekteyiz. Şahıs kavramı, Türkçede olduğu gibi Rusçada da fiil çekimini etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Ancak bu önemli unsur, Rusçada şimdiki ve gelecek zamanlarda ön plandadır. Çünkü Rusçada geçmiş zaman işleyişinde şahıs kavramı yerine cins kavramı devreye girmektedir. Bu konuya ileride ayrıntılı bir şekilde değineceğiz. Belirttiğimiz gibi şahıs kavramı, Türkçeden farklı olarak Rusçada şimdiki ve gelecek zamanlarda etkin olan bir unsurdur. Şimdi söz konusu bu unsurun kurallarına değineceğiz.

Şahıs eklerine göre fiiller, şimdiki ve gelecek zaman kategorisinde iki guruba ayrılmaktadır: **I. Çekim fiiller (глаголы 1-го спряжения)** ve **II. Çekim Fiiller (глаголы 2-го спряжения)**. I. Çekim fiiller, *-у (-ю), -ешь, -ет, -ем, -ете, -ут (-ют)*,

¹⁷ Lekant, Dibrova, Kasatkin, Klobukov, 302.

II. Çekim filler ise **-у (-ю), -ишь, -ит, -им, -ите, -ат (-ят)** şahıs eklerini almaktadırlar.¹⁸ Bu iki grup fiil çekimini, aşağıdaki tabloda örneklerle beraber incelemek, konunun anlaşılması bakımından faydalı olacaktır.

Tablo 1.4. I. ve II. Çekim Fiil Ekleri

Şahıs (Лицо)	I.ÇEKİM (I. СПРЯЖЕНИЕ)		II.ÇEKİM (I. СПРЯЖЕНИЕ)	
	Tekil (Ед. ч.)	Çoğul (Мн. ч.)	Tekil (Ед. ч.)	Çoğul (Мн. ч.)
1.kişi (1-е)	-у (-ю) чита-ю	-ем чита-ем	-у (-ю) говор-ю	-им говор-им
2.kişi (2-е)	-ешь чита-ешь	-ете чита-ете	-ишь говор-ишь	-ите говор-ите
3.kişi (3-е)	-ет чита-ет	-ут (-ют) чита-ют	-ит говор-ит	-ат (-ят) говор-ят

Tabloda görüldüğü üzere **-ать** son eki ile biten *читать* fiili I. Çekim fiile örnek olarak gösterilmiştir. Aşağıda göreceğimiz istisnalar dışında mastar biçiminde **-ать, -ять** (работать, гулять); **-еть** (уметь) **-овать** (рисовать); **-нуть** (шагнуть) ile biten fiiller, I. Çekim fiiller grubuna dahil olmaktadır. Tabloda II. Çekim fiil örneği olarak **-ить** son eki ile biten *говорить* fiili gösterilmiştir. Yine aşağıda aktaracağımız istisnalar dışında mastar biçimde **-ить** eki ile biten fiiller, genel olarak II. Çekime dahil olan fiillerdir. I. ve II. fiil çekim grubunda bahsettiğimiz üzere bazı istisnalar mevcuttur ve bu istisnalar Rusça dilbilgisi dahilinde bilinmesi gereken en önemli kurallar listesine dahildir. **-ать** son eki ile biten ve II. çekim fiiller grubuna ait kural dışı dört adet fiil bulunmaktadır, bu fiiller çekimleri ile birlikte şu şekildedir:

слышать (duymak)

слыш - у (duyuyorum) (**yanlış:** слышаю)

слыш - ишь (duyuyorsun) (**yanlış:** слышаешь)

слыш - ит (duyuyor) (**yanlış:** слышает)

¹⁸ L. A. Konstantinova, N. N. Goncharova, T. D. Malikova, A. M. Nikolayev, Ye. P. Shennikova, *Grammatika Russkogo yazıka. Chast I: Uchebnoe posobie po russkomu yazıku dlya studentov-inostrantsev 1 kursa*, TulGU, Tula 2007, 121.

слыш - **им** (duyuyoruz) (**yanlış:** слышаем)

слыш - **ите** (duyuyorsunuz) (**yanlış:** слышаете)

слыш - **ат** (duyuyorlar) (**yanlış:** слышают)

дышать (nefes almak)

дыш - **у** (nefes alıyorum) (**yanlış:** дышаю)

дыш - **ишь** (nefes alıyorsun) (**yanlış:** дышаешь)

дыш - **ит** (nefes alıyor) (**yanlış:** дышает)

дыш - **им** (nefes alıyoruz) (**yanlış:** дышаем)

дыш - **ите** (nefes alıyorsunuz) (**yanlış:** дышаете)

дыш - **ат** (nefes alıyorlar) (**yanlış:** дышают)

держатъ (tutmak)

держ - **у** (tutuyorum) (**yanlış:** держаю)

держ - **ишь** (tutuyorsun) (**yanlış:** держаешь)

держ - **ит** (tutuyor) (**yanlış:** держает)

держ - **им** (tutuyoruz) (**yanlış:** держаем)

держ - **ите** (tutuyorsunuz) (**yanlış:** держаете)

держ - **ат** (tutuyorlar) (**yanlış:** держают)

гнать (kovmak, sürmek)

гон - **ю** (sürüyorum) (**yanlış:** гнаю)

гон - **ишь** (sürüyorsun) (**yanlış:** гнаешь)

гон - **ит** (sürüyor) (**yanlış:** гнает)

гон - **им** (sürüyoruz) (**yanlış:** гнаем)

гон - **ите** (sürüyorsunuz) (**yanlış:** гнаете)

гон - **ят** (sürüyorlar) (**yanlış:** гнают)

- **еть** son eki ile bitip II. çekim fiiller grubuna dahil olan kural dışı fiiller, çekimleri ile birlikte şu şekildedir:

вертеть (çevirmek, döndürmek)

верч - **у** (döndürüyorum) (yanlış: вертею)

верт - **ишь** (döndürüyorsun) (yanlış: вертеешь)

верт - **ит** (döndürüyor) (**yanlış:** вертеет)

верт - **им** (döndürüyoruz) (**yanlış:** вертеем)

верт - **ите** (döndürüyorsunuz) (**yanlış:** вертеете)

верт - **ят** (döndürüyorlar) (**yanlış**: вертеют)

видеть (görmek)

виж - **у** (görüyorum) (**yanlış**: видею)

вид - **ишь** (görüyorsun) (**yanlış**: видеешь)

вид - **ит** (görüyor) (**yanlış**: видеет)

вид - **им** (görüyoruz) (**yanlış**: видеем)

вид - **ите** (görüyorsunuz) (**yanlış**: видеете)

вид - **ят** (görüyorlar) (**yanlış**: видеют)

зависеть (bağlı olmak, tabi olmak)

завиш - **у** (bağlıyım) (**yanlış**: зависею)

завис - **ишь** (bağlısın) (**yanlış**: зависеешь)

завис - **ит** (bağlı) (**yanlış**: зависеет)

завис - **им** (bağlıyız) (**yanlış**: зависеем)

завис - **ите** (bağlısınız) (**yanlış**: зависеете)

завис - **ят** (bağlılar) (**yanlış**: зависеют)

ненавидеть (nefret etmek)

ненавиж - **у** (nefret ediyorum) (**yanlış**: ненавидею)

ненавид - **ишь** (nefret ediyorsun) (**yanlış**: ненавидеешь)

ненавид - **ит** (nefret ediyor) (**yanlış**: ненавидеет)

ненавид - **им** (nefret ediyoruz) (**yanlış**: ненавидеем)

ненавид - **ите** (nefret ediyorsunuz) (**yanlış**: ненавидеете)

ненавид - **ят** (nefret ediyorlar) (**yanlış**: ненавидеют)

обидеть (güçendirmek, incitmek)

обиж - **у** (incitiyorum) (**yanlış**: обидею)

обид - **ишь** (incitiyorsun) (**yanlış**: обидеешь)

обид - **ит** (incitiyor) (**yanlış**: обидеет)

обид - **им** (incitiyoruz) (**yanlış**: обидеем)

обид - **ите** (incitiyorsunuz) (**yanlış**: обидеете)

обид - **ят** (incitiyorlar) (**yanlış**: обидеют)

смотреть (bakmak, izlemek)

смотр - **ю** (bakıyorum) (**yanlış**: смотрею)

смотр - **ишь** (bakıyorsun) (**yanlış**: смотреешь)

смотреть - **ит** (bakıyor) (**yanlış:** смотрееет)

смотреть - **им** (bakıyoruz) (**yanlış:** смотрееем)

смотреть - **ите** (bakıyorsunuz) (**yanlış:** смотрееете)

смотреть - **ят** (bakıyorlar) (**yanlış:** смотрееют)

терпеть (sabretmek)

терпеть - **ю** (sabrediyorum) (**yanlış:** терпеею)

терпеть - **ишь** (sabrediyorsun) (**yanlış:** терпеешь)

терпеть - **ит** (sabrediyor) (**yanlış:** терпееет)

терпеть - **им** (sabrediyoruz) (**yanlış:** терпееем)

терпеть - **ите** (sabredıyorsunuz) (**yanlış:** терпееете)

терпеть - **ят** (sabrediyorlar) (**yanlış:** терпееют)

- **ить** son eki ile bitip I. çekim fiiller grubuna dahil olan kural dışı fiiller ise

çekimleri ile birlikte aşağıdaki gibidir:

брить (tıraş etmek)

брить - **ю** (tıraş ediyorum) (**yanlış:** брью)

брить - **ешь** (tıraş ediyorsun) (**yanlış:** бришь)

брить - **ет** (tıraş ediyor) (**yanlış:** брит)

брить - **ем** (tıraş ediyoruz) (**yanlış:** брим)

брить - **ете** (tıraş ediyorsunuz) (**yanlış:** брите)

брить - **ют** (tıraş ediyorlar) (**yanlış:** брят)

стелить (sermek, yaymak)

стелить - **ю** (seriyorum)

стелить - **ешь** (seriyorsun) (**yanlış:** стелишь)

стелить - **ет** (seriyor) (**yanlış:** стелит)

стелить - **ем** (seriyoruz) (**yanlış:** стелим)

стелить - **ете** (seriyorsunuz) (**yanlış:** стелите)

стелить - **ют** (seriyorlar) (**yanlış:** стелят)

почить (ebedi uykuya dalmak, hayata gözlerini kapamak)

почить - **ю** (ebedi uykuya dalıyorum)

почить - **ешь** (ebedi uykuya dalıyorsun) (**yanlış:** почишь)

почить - **ет** (ebedi uykuya dalıyor) (**yanlış:** почит)

почить - **ем** (ebedi uykuya dalıyoruz) (**yanlış:** почит)

почи - **ете** (edebi uykuya dalıyorsunuz) (**yanlış:** почит)

почи - **ют** (ebedi uykuya dalıyorlar) (**yanlış:** почит)

ЗИЖИТЬСЯ (birşeye dayanmak)

зижд - **усь** (dayanıyorum)

зижд - **ешься** (dayanıyorsun) (**yanlış:** зиждишься)

зижд - **ется** (dayanıyor) (**yanlış:** зиждится)

зижд - **емся** (dayanıyoruz) (**yanlış:** зиждимся)

зижд - **етесь** (dayanıyorsunuz) (**yanlış:** зиждитесь)

зижд - **утся** (dayanıyorlar) (**yanlış:** зиждятся)

БИТЬ (dövmek, vurmak)

бь - **ю** (vuruyorum)

бь - **ëshь** (vuruyorsun)

бь - **ёт** (vuruyor)

бь - **ём** (vuruyoruz)

бь - **ёте** (vuruyor)

бь - **ют** (vuruyorlar)

ЛИТЬ (dökmek)

ль - **ю** (döküyorum)

ль - **ëshь** (döküyorsun)

ль - **ёт** (döküyor)

ль - **ём** (döküyoruz)

ль - **ёте** (döküyorsunuz)

ль - **ют** (döküyorlar)

ВИТЬ (bükmek, örnek, dokumak)

вь - **ю** (büküyorum)

вь - **ëshь** (büküyorsun)

вь - **ёт** (büküyor)

вь - **ём** (büküyoruz)

вь - **ёте** (büküyorsunuz)

вь - **ют** (büküyorlar)

ПИТЬ (içmek)

пь - **ю** (içiyorum)

пъ - **ѣшь** (içiyorsun)

пъ - **ѣт** (içiyor)

пъ - **ѣм** (içiyoruz)

пъ - **ѣте** (içiyorsunuz)

пъ - **ют** (içiyorlar)

шить (dikmek)

шь - **ю** (dikiyorum)

шь - **ѣшь** (dikiyorsun)

шь - **ѣт** (dikiyor)

шь - **ѣм** (dikiyoruz)

шь - **ѣте** (dikiyorsunuz)

шь - **ют** (dikiyorlar)

жить (yaşamak)

жив - **у** (yaşıyorum)

жив - **ѣшь** (yaşıyorsun) (**yanlış:** живишь)

жив - **ѣт** (yaşıyor) (**yanlış:** живит)

жив - **ѣм** (yaşıyoruz) (**yanlış:** живим)

жив - **ѣте** (yaşıyorsunuz) (**yanlış:** живите)

жив - **ют** (yaşıyorlar) (**yanlış:** живят)

зыбить (dalgalandırmak)

зыбл - **ю** (dalgalandırıyorum)

зыбл - **ѣшь** (dalgalandırıyorsun) (**yanlış:** зыбишь)

зыбл - **ѣт** (dalgalandırıyor) (**yanlış:** зыбит)

зыбл - **ѣм** (dalgalandırıyoruz) (**yanlış:** зыбим)

зыбл - **ѣте** (dalgalandırıyorsunuz) (**yanlış:** зыбите)

зыбл - **ют** (dalgalandırıyorlar) (**yanlış:** зыбят)

Ruşçada yukarıda I. ve II. çekim fiiller için verdiğimiz istisnalar dışında tam olarak her iki gruba da dahil olmayan **değişik çekimli fiil (разноспрягаемый глагол)** olarak adlandırılan bir fiil grubu da bulunmaktadır. Bu gruba dahil olan fiiller, çekimleri ile birlikte aşağıdaki gibidir:

хотеть (istemek)

жоч - **у** (istiyorum)

хоч - **ешь** (istiyorsun) (I. çekim – I. спряжение)

хоч - **ет** (istiyor) (I. çekim – I. спряжение)

хот - **им** (istiyoruz) (II. Çekim – II. спряжение)

хот - **ите** (istiyorsunuz) (II. Çekim – II. спряжение)

хот - **ят** (istiyorlar) (II. Çekim – II. спряжение)

бежать (koşmak)

бег - **у** (koşuyorum)

беж - **ишь** (koşuyorsun) (II. Çekim – II. спряжение)

беж - **ит** (koşuyor) (II. Çekim – II. спряжение)

беж - **им** (koşuyoruz) (II. Çekim – II. спряжение)

беж - **ите** (koşuyorsunuz) (II. Çekim – II. спряжение)

бег - **ут** (koşuyorlar) (I. Çekim – I. спряжение)

брезжить (şafak sökmek, parıldamak, ağarmak)

брезж - **ит** (parıldıyor) (II. Çekim – II. спряжение)

брезж - **ут** (parıldıyorlar) (I. Çekim – I. спряжение)

Rusçada yukarıda yer alan fiiller dışında vurgusu sonda yer alan ve I. çekim fiil grubuna dahil olan fiiller de bulunmaktadır. Bu tür fiil grupları içinde **-ти** ve **-чь** son eki ile biten fiiller, çekimleri sırasında uğradığı değişimler ile en çok dikkat çeken fiiller olarak düşünülebilir. **-ти** vurgulu mastar eki ile biten bazı fiiller çekimleri ile birlikte şu şekildedir:

идти (gitmek)

ид - **у** (gidiyorum) (I. Çekim – I. спряжение)

ид - **ёшь** (gidiyorsun) (I. Çekim – I. спряжение)

ид - **ёт** (gidiyor) (I. Çekim – I. спряжение)

ид - **ём** (gidiyoruz) (I. Çekim – I. спряжение)

ид - **ёте** (gidiyorsunuz) (I. Çekim – I. спряжение)

ид - **ут** (gidiyorlar) (I. Çekim – I. спряжение)

расти (büyümek)

раст - **у** (büyüyorum) (I. Çekim – I. спряжение)

раст - **ёшь** (büyüyorsun) (I. Çekim – I. спряжение)

раст - **ёт** (büyüyor) (I. Çekim – I. спряжение)

раст - **ём** (büyüyoruz) (I. Çekim – I. спряжение)

раст - **ёте** (büyüyorsunuz) (I. Çekim – I. спряжение)

раст - **ут** (büyüyorlar) (I. Çekim – I. спряжение)

нести (taşımak)

нес - **у** (taşıyorum) (I. Çekim – I. спряжение)

нес - **ёшь** (taşıyorsun) (I. Çekim – I. спряжение)

нес - **ёт** (taşıyor) (I. Çekim – I. спряжение)

нес - **ём** (taşıyoruz) (I. Çekim – I. спряжение)

нес - **ёте** (taşıyorsunuz) (I. Çekim – I. спряжение)

нес - **ут** (taşıyorlar) (I. Çekim – I. спряжение)

-Чь vurgulu mastar eki ile biten bazı fiiller çekimleri ile birlikte aşağıdaki gibidir:

беречь (korumak)

берег - **у** (koruyorum) (I. Çekim – I. спряжение)

береж - **ёшь** (koruyorsun) (I. Çekim – I. спряжение)

береж - **ёт** (koruyor) (I. Çekim – I. спряжение)

береж - **ём** (koruyoruz) (I. Çekim – I. спряжение)

береж - **ёте** (koruyorsunuz) (I. Çekim – I. спряжение)

берег - **ут** (koruyorlar) (I. Çekim – I. спряжение)

стеречь (izlemek)

стерег - **у** (izliyorum) (I. Çekim – I. спряжение)

стереж - **ёшь** (izliyorsun) (I. Çekim – I. спряжение)

стереж - **ёт** (izliyor) (I. Çekim – I. спряжение)

стереж - **ём** (izliyoruz) (I. Çekim – I. спряжение)

стереж - **ёте** (izliyorsunuz) (I. Çekim – I. спряжение)

стерег - **ут** (izliyorlar) (I. Çekim – I. спряжение)

влечь (çekmek)

влек - **у** (çekiyorum) (I. Çekim – I. спряжение)

влеч - **ёшь** (çekiyorsun) (I. Çekim – I. спряжение)

влеч - **ёт** (çekiyor) (I. Çekim – I. спряжение)

влеч - **ём** (çekiyoruz) (I. Çekim – I. спряжение)

влеч - **ёте** (çekiyorsunuz) (I. Çekim – I. спряжение)

влек - **ут** (çekiyorlar) (I. Çekim – I. спряжение)

- **Чь** mastar son eki ile biten ancak sadece 1. tekil kişide vurgulu son eke sahip istisna fiiller de bulunmaktadır. Bu fiiller **мочь** (-ebilmek), **помочь** (yardım etmek), **смочь** (-ebilmek) ve **лечь** (yatmak) fiilleridir.¹⁹ Bu fiillerin çekimi ise aşağıda verildiği şekildedir:

мочь (-ebilmek)

мог - у (-ebilirim) (I. Çekim – I. спряжение)

мож - ешь (-ebilirsin) (I. Çekim – I. спряжение)

мож - ет (-ebilir) (I. Çekim – I. спряжение)

мож - ем (-ebiliriz) (I. Çekim – I. спряжение)

мож - ете (-ebilirsiniz) (I. Çekim – I. спряжение)

мог - ут (-ebilirler) (I. Çekim – I. спряжение)

лечь (yatmak)²⁰

ляг - у (yatacağım) (I. Çekim – I. спряжение)

ляж - ешь (yatacaksın) (I. Çekim – I. спряжение)

ляж - ет (yatacak) (I. Çekim – I. спряжение)

ляж - ем (yatacağız) (I. Çekim – I. спряжение)

ляж - ете (yatacaksınız) (I. Çekim – I. спряжение)

ляг - ут (yatacaklar) (I. Çekim – I. спряжение)

1.3. FİİLDE ZAMAN (КАТЕГОРИЯ ВРЕМЕНИ)

1.3.1. Fiilde Zaman Kavramı

Zaman kavramı, tüm dillerde en önemli dilbilgisi kurallarından biri olarak kabul edilir. Zaman olgusu fiilin kendisi ile bağlantılı olduğu kadar cümlenin diğer öğeleri ile de sıkı bir ilişki içindedir. Ancak dillerin birbirinden farklı yapıları gereği bu kavram genelgeçer bir olgu değildir. Zaman kavramının tanımı, özellikleri ve sınıflandırılması her bir dilde farklı özellikler göstermektedir. Bu bölümde zaman kavramının Türkçe ve Rusçadaki algı biçimine yönelik kısa bir değerlendirmede bulunmaya, zamanın her iki dilde de sınıflandırılışı üzerine detaylı bilgi vermeye, her iki dilde de zaman kavramının benzer ve farklı özelliklerini ortaya koymaya çalışacağız.

¹⁹ I. Pulkina, E. Zakhava-Nekrasova, *Russian A Practical Grammar With Exercises*, 210

²⁰ **лечь** (yatmak) fiili bitmiş fiil özelliklidir. Rusçada bitmiş fiillerin şimdiki zamanda çekimi anlam olarak gelecek zamanı göstermektedir. Bu konuya çalışmamızın ikinci bölümünde daha ayrıntılı bir şekilde yer verilecektir.

1.3.2. Türkçede Zaman Kategorisi

Türkçede çeşitli gramer kitaplarında yer alan fiilde zaman kavramına yönelik tanımlara bakıldığında benzer açıklamalara rastlanabilir. Bu açıklamalar doğrultusunda zaman kavramına yönelik bir tanım verecek olursak, *fiilde zaman, fiilin gösterdiği oluş ve kılışın, başı ve sonu belli olmayan zaman çizgisinin neresinde gerçekleştirildiğini bildiren bir gramer kategorisidir*²¹, diyebiliriz. Türkçe gramer kitapları incelendiğinde zaman kavramının bildirme kipi grubuna dahil olduğu görülür. O halde Türkçede çekim olgusunu etkileyen kip kavramı bildirme ve tasarlama kipleri olmak üzere iki gruba ayrılır. Öncelikle Türkçedeki zaman kategorisine bakmamızın faydalı olacağını düşünmekteyiz.

Türkçede zaman kategorisi beşe ayrılmaktadır:

I. Görülen geçmiş zaman

II. Duyulan geçmiş zaman

III. Şimdiki zaman

IV. Gelecek zaman

V. Geniş zaman

Rusçadaki zaman kavramı ve kategorisine geçmeden önce Türkçedeki bu beş zamanı incelemenin, iki dil arasındaki zaman kavramının daha iyi anlaşılabilmesi yönünden faydalı olacağı kanısındayız.

1.3.2.1. Görülen Geçmiş Zaman

Türkçede görülen geçmiş zaman, adından da anlaşılacağı üzere görülen, bilinen bir zaman dilimini bildirir. Bu zaman türü, kesin olarak gerçekleşmiş bir zamanı ve dil kullanıcısının bilgisi dahilinde gerçekleşmiş bir eylemi bildirir.²² Görülen geçmiş zaman kipi - *du/- du* ekleri ile kurulur. Bu ek, hem şekil hem de zaman kavramını içine almaktadır.²³

²¹ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014, 517.

²² Karaağaç, 364.

²³ Korkmaz, 527.

Aşağıdaki tabloda, görülen geçmiş zamanın şahıslara göre çekimi örneklerle aktarılmıştır:

Tablo 1.5. Türkçede Görülen Geçmiş Zaman Ekleri

GÖRÜLEN GEÇMİŞ ZAMAN						
	1.tekil kişi	2.tekil kişi	3.tekil kişi	1.çoğul kişi	2. çoğul kişi	3.çoğul kişi
Ek	-dı-m /-du-m	-dı-n / -du-n	-dı /-du	-dı-k /-du-k	-dı-nız /-du-nuz	-dı-lar/-du-lar
Örnek	yaz-dı-m gör-dü-m oku-du-m	yaz-dı-n gör-dü-n oku-du-n	yaz-dı gör-dü oku-du	yaz-dı-k gör-dü-k oku-duk	yaz-dı-nız gör-dü-nüz oku-du-nuz	yaz-dı-lar gör-dü-ler oku-du-lar

1.3.2.2. Duyulan Geçmiş Zaman

Bu zaman kipi öğrenilen geçmiş zaman olarak da adlandırılmaktadır. Duyulan geçmiş zaman, adından da anlaşılacağı üzere, görülmeyen geçmiş zamanda yapılan bir hareketi haber veren şekil ve zaman ekidir.²⁴ Duyulan geçmiş zamanda kişi yapılan eylemi sonradan duymuş ya da sonradan farkına varmıştır. Duyulan geçmiş zaman ekleri -miş, -miş, -muş ve -müş ekleridir.

Aşağıdaki tabloda duyulan geçmiş zamanın şahıslara göre çekimi örneklerle aktarılmıştır:

Tablo 1.6. Türkçede Duyulan Geçmiş Zaman Ekleri

DUYULAN (ÖĞRENİLEN) GEÇMİŞ ZAMAN						
	1.tekil kişi	2.tekil kişi	3.tekil kişi	1.çoğul kişi	2. çoğul kişi	3.çoğul kişi
Ek	-miş-im -miş-im -muş-um -müş-üm	-miş-sin -miş-sin -muş-sun -müş-sün	-miş-iz -miş-im -muş-um -müş-üm	-miş-iz -miş-iz -muş-uz -müş-üz	-miş-sınız -miş-siniz -muş-sunuz -müş-sünüz	-miş-lar -miş-ler -muş-lar -müş-ler
Örnek	yaz-mış-im sev-miş-im oku-muş-um gör-müş-üm	yaz-mış-sin sev-miş-sin oku-muş-sun gör-müş-sün	yaz-mış sev-miş oku-muş gör-müş	yaz-mış-iz sev-miş-iz oku-muş-uz gör-müş-üz	yaz-mış-sınız sev-miş-siniz oku-muş-sunuz gör-müş-sünüz	yaz-mış-lar sev-miş-ler oku-muş-lar gör-müş-ler

²⁴ Ergin, 300.

1.3.2.3. Şimdiki Zaman

Üç ana zamandan (geçmiş-gelecek-şimdiki) biri olan şimdiki zaman kipi, fiilin gösterdiği oluş ve kılışın içinde bulunulan zamanda başladığını ve sürmekte olduğunu gösteren kiptir.²⁵ Türkçede şimdiki zaman, eylemin şu an gerçekleşmekte olduğunu gösterir. Şimdiki zaman ekleri, **-yor**, **-makta/-mekte** ekleridir.

Aşağıdaki tabloda şimdiki zaman kipinin şahıslara göre çekimi örneklerle aktarılmıştır:

Tablo. 1.7. Türkçede Şimdiki Zaman Ekleri

ŞİMDİKİ ZAMAN						
	1.tekil kişi	2.tekil kişi	3.tekil kişi	1.çoğul kişi	2. çoğul kişi	3.çoğul kişi
Ek	-yor-um -makta-yım -mekte-yim	-yor-sun -makta-sın -mekte-sin	-yor -makta -mekte	-yor-uz -makta-yız -mekte-yiz	-yor-sunuz -makta-sınız -mekte-siniz	-yor-lar -makta-lar -mekte-ler
Örnek	yaz-ı-yor-um oku-makta- yım sev-mekte-yim	yaz-ı-yor-sun oku-makta- sın sev-mekte-sin	yaz-ı-yor oku-makta sev-mekte	yaz-ı-yor-uz oku-makta- yız sev-mekte-yiz	yaz-ı-yor-sunuz oku-makta- sınız sev-mekte-siniz	yaz-ı-yor-lar oku-makta- lar sev-mekte-ler

Türkçede şimdiki zaman kipi **-yor** ekinin işlevinden dolayı başka zamanları da gösterebilir. Geçmişe, geleceğe ait bir oluş, -yor eki ile birlikte şimdiki zaman işlevi ile gösterilebilir:

- *Müzedede gördüğüm tüm eski döneme ait eşyalar bana geçmişini **hatırlatıyor**. Tam orada çıkacak **oluyorum**, başka bir eşyaya gözüm **takılıyor**. (görülen geçmiş zaman)*
- *İki ay sonra kadar dükkana haciz **geliyor** ve bir ay içerisinde de dükkana **kapatılıyor**. (duyulan geçmiş zaman)*
- *Her mevsim bu anı **yaşıyorum**. (geniş zaman)*
- *Yarın sabah hasta ziyaretine **gidiyoruz**. (gelecek zaman)*

²⁵ Korkmaz, 548.

1.3.2.4. Gelecek Zaman

Ana zamanlardan bir tanesi olan gelecek zaman, henüz gerçekleşmemiş, ancak fiilin gösterdiği oluş ve kılışın gelecekteki bir zaman kesiminde mutlaka gerçekleşeceğini bildiren kiptir.²⁶ Gelecek zaman ekleri **-acak/-ecek** ekleridir ve cümle içerisinde kimi zaman *yarın, akşama, yakında, üç gün sonra, bir ay sonra, gelecek yıl* gibi geleceği gösteren bazı zaman zarfları ile kullanılırlar.

Aşağıdaki tabloda gelecek zaman kipinin şahıslara göre çekimi örneklerle birlikte aktarılmıştır.

Tablo 1.8. Türkçede Gelecek Zaman Ekleri

GELECEK ZAMAN						
	1.tekil kişi	2.tekil kişi	3.tekil kişi	1.çoğul kişi	2. çoğul kişi	3.çoğul kişi
Ek	-acağ-ım -eceğ-im	-acak-sın -ecek-sin	-acak -ecek	-acağ-ız eceğ-iz	-acak-sınız -ecek-siniz	-acak-lar -ecek-ler
Örnek	yaz-acağ-ım gör-eceğ-im	yaz-acak-sın gör-ecek-sin	yaz-acak gör-ecek	yaz-acağ-ız gör-eceğ-iz	yaz-acak-sınız gör-ecek-siniz	yaz-acak-lar gör-ecek-ler

1.3.2.5. Geniş Zaman

Geniş zaman, tüm zamanları içine alan, fiilin her zaman ortaya çıktığını ve çıkacağını ifade eden zamandır.²⁷ Şimdiki zamanda gerçekleşen dil kullanımını geçmiş ve geleceğe yayan, geniş zamandır.²⁸ Geniş zaman ekleri, **-ar, -er, -r** ekleridir.

Aşağıdaki tabloda geniş zaman kipinin şahıslara göre çekimi örneklerle birlikte aktarılmıştır.

²⁶ Korkmaz, 558.

²⁷ Ergin, 291.

²⁸ Karaağaç, 359.

Tablo 1.9. Türkçede Geniş Zaman Ekleri

GENİŞ ZAMAN						
	1.tekil kişi	2.tekil kişi	3.tekil kişi	1.çoğul kişi	2. çoğul kişi	3.çoğul kişi
Ek	-(a)r-ım -(e)r-im	-(a)r-sın -(e)r-sin	-(a)r -(e)r	-(a)r-ız -(e)r-iz	-(a)r-sınız -(e)r-siniz	-(a)r-lar -(e)r-ler
Örnek	yaz-ar-ım geç-er-im	yaz-ar-sın geç-er-sin	yaz-ar geç-er	yaz-ar-ız geç-er-iz	yaz-ar-sınız geç-er-siniz	yaz-ar-lar geç-er-ler

Görüldüğü gibi Türkçede zaman kavramı, bildirme kipi grubu içinde değerlendirilir ve beş kategoriye sahiptir: *görülen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman, şimdiki zaman, geçmiş zaman, gelecek zaman*. Bu kategori Türkçenin fiil yapısını zaman kavramı çerçevesinde ortaya koymakta, eylemin oluşumuna, meydana geliş özelliğine göre yön vermektedir. Türkçede işleyişi yukarıda ifade ettiğimiz biçimde olan zaman kavramı, Rusçada çok daha farklı kurallara sahiptir. Bu kurallara geçmeden önce Rusçada zaman kavramının nasıl bir anlam ifade ettiğine bakmak faydalı olacaktır.

1.3.3. Rusçada Zaman Kategorisi

Rusçada zaman kategorisi, şimdiki, geçmiş ve gelecek zaman biçimleri içerisinde sürece dayalı eylemlerin zamana göre ilişkisini ifade eden, gramer kurallarına göre değişiklik gösteren bir fiil kategorisidir (словоизменительная категория).²⁹ Rusçadaki zaman kategorisinin işleyişi, Türkçedekine göre biraz daha farklıdır. Türkçede zaman kategorisinde şimdiki ve geniş zaman kipleri Rusçada anlam ve duruma göre aynı zaman kipi ile şekillenmektedir. Türkçede geçmiş zaman kipi kendi içinde duyulan ve görülen geçmiş zamana göre ayrılırken, Rusçada geçmiş zaman kipi tek bir kategori olarak ele alınır. Rusçada gelecek zaman kipi ise Türkçeden farklı olarak iki şekilde gerçekleştirilir. Bu durum Rusçadaki bitmiş (совершенный вид глагола) ve bitmemiş fiil (несовершенный вид глагола) türlerine bağlı olarak gerçekleşmektedir. Tüm bu farklılıkları detaylı olarak aşağıda ele alacağız.

Rusçada zaman kavramı **mutlak (абсолютное употребление)** ve **nispi kullanım (относительное употребление)** olarak birbirinden ayrılır. Mutlak kullanım

²⁹ Lekant, Dibrova, Kasatkin, Klobukov, 329.

sırasında anlam, konuşma anına yani eylemin gerçekleştirilme zamanına yönelir: Я **думал** (*düşünüyordum*): Eylem konuşma anından önce başlamıştır: Он **читает** книгу (*O kitap okuyor*): Eylem konuşma anında, konuşan kişinin gerçekleşen olay hakkındaki anlatımıyla eş zamanlı olarak gerçekleşmektedir. Nispi kullanım sırasında ise anlam, başka bir zamana yönelir: Они **сказали**, что директор **работает** у себя, в кабинете (*Onlar müdürün kendi odasında çalıştığını söylediler*): Şimdiki zaman biçimi eylemin konuşma anı ile eş zamanlı olduğunu göstermez, aksine geçmiş zamanla belirtilen eylemle aynı zamana denk geldiğini belirtir.³⁰

Aşağıda Rusçada şimdiki, geçmiş ve gelecek olmak üzere üç zaman kipinden oluşan bu zaman kategorisini daha detaylı olarak incelemeye çalışacağız.

1.3.3.1. Настоящее время (Şimdiki Zaman)

Rusçada şimdiki zaman biçimi genel tanımıyla, eylemin konuşmanın geçtiği anla örtüştüğü zaman biçimidir.³¹ Rusçada şimdiki zamanın kullanıldığı durumlara geçmeden önce şimdiki zaman eklerini kısa bir şekilde incelememizin faydalı olacağını düşünmekteyiz. Daha önce de belirttiğimiz ve fiil çekimi bölümünde detaylı bir şekilde incelediğimiz gibi üç çeşit fiil çekimi bulunmaktadır. Bu konuya burada tekrar değinmeyeceğiz. Aşağıda tüm fiil çekimi türlerine ait örnek fiillerin yer aldığı tabloda şimdiki zaman ekleri gösterilmektedir:

Tablo 1.10. Rusçada Şimdiki Zaman Ekleri

НАСТОЯЩЕЕ ВРЕМЯ (ŞİMDİKİ ZAMAN)		
Лицо (Şahıs)	Единственное число (Tekil)	Множественное число (Çoğul)
1 лицо (1.Kişi)	чита-ю (1 спряжение) говор-ю (2 спряжение)	чита-ем (1 спряжение) говор-им (2 спряжение)
2 лицо (2.Kişi)	чита-ешь (1 спряжение) говор-ишь (2 спряжение)	чита-ете (1 спряжение) говор-ите (2 спряжение)
3 лицо (3.Kişi)	чита-ет (1 спряжение) говор-ит (2 спряжение)	чита-ют (1 спряжение) говор-ят (2 спряжение)

³⁰ Lekant, Dibrova, Kasatkin, Klobukov, 329-330.

³¹ Slovar lingvisticheskikh terminov, <http://dic.academic.ru/dic.nsf/lingvistic/805>, Erişim Tarihi: 06.06.2015.

Eklerini yukarıdaki tabloda örneklerle birlikte gösterdiğimiz şimdiki zaman kipinin Rusçadaki kullanım alanlarını aşağıda incelemeye çalışacağız:

➤ Konuşma anında gerçekleşen olay ya da durumları belirtmek için şimdiki zaman kipinden yararlanılmaktadır. Bu durum Rusçada «**настоящее актуальное**» yani “*güncel şimdiki zaman*” olarak adlandırılır:

-Что вы делаете? -Андрей играет на фортепиано, а мы поём и танцуем. (-Siz ne yapıyorsunuz? - Andrey piyano çalıyor, biz de şarkı söylüyoruz ve dans ediyoruz.)

➤ Devamlı olarak gerçekleşen, geçici sınırlara sahip olmayan eylemleri ifade etmek için şimdiki zaman kipinden yararlanır. Bu durum Rusçada «**настоящее постоянное**» Türkçeye çevirisi ile “*devamlı şimdiki zaman*” olarak adlandırılır³²:

Волга является одной из крупнейших рек на Земле. (*Volga dünyadaki en büyük göllerden bir tanesidir.*)

Нил впадает в Средиземное море. (*Nil Akdeniz'e akar.*)

Yukarıdaki cümleleri incelediğimizde değişmez gerçeğe, değişmeyen sınırlara sahip eylemleri görmekteyiz. Türkçede bu tür ifadeler geniş zaman kipi ile kullanılırken Rusçada şimdiki zaman kipi ile kullanılmaktadır.

➤ Bir kişi ya da nesneye özgü devamlı bir özelliği belirten eylem ve durumları ifade etmek için şimdiki zamandan yararlanır³³:

Певец поёт. (*Şarkıcı şarkı söyler.*)

Лётчик управляет самолётом. (*Pilot uçağı yönetir.*)

Cümleleri incelediğimizde Türkçede geniş zaman ile kullanılan belli bir nesne ya da kişiye ait bir özelliği yansıtan durumlarda, Rusçada şimdiki zaman kipinden yararlandığını görmekteyiz.

➤ Genel olarak tekrarlanan, tipik eylemleri ifade etmek için şimdiki zaman kipinden yararlanır. Bu durum Rusçada «**настоящее абстрактное**», Türkçeye çevirisi ile “*Soyut şimdiki zaman*” olarak adlandırılır.³⁴

Они часто ездят в Большой театр. (*Onlar sık sık Bolşoy Tiyatrosu'na giderler.*)

³² Slovar lingvisticheskikh terminov, <http://dic.academic.ru/dic.nsf/lingvistic/805>, Erişim Tarihi: 08.06.2015.

³³ Slovar lingvisticheskikh terminov, <http://dic.academic.ru/dic.nsf/lingvistic/805>, Erişim Tarihi: 08.06.2015.

³⁴ Lekant, Dibrova, Kasatkin, Klobukov, 331.

Студенты обычно занимаются в библиотеке. (*Öğrenciler genellikle kütüphenede çalışırlar.*)

Türkçede genel olarak tekrarlanan eylemler daha çok geniş zaman ile kullanılır. Rusçada bu tür durumlar şimdiki zaman kipi ile aktarılır.

➤ Dilin estetik ve sanatsal fonksiyonunu yansıtmak için edebi betimlemeler sırasında şimdiki zamandan yararlanır. Rusçada şimdiki zamanın bu özelliği, «**настоящее изобразительное (описательное)**» yani “betimleyici şimdiki zaman” olarak adlandırılır³⁵:

Буря мглою небо кроет, (*Fırtına gökyüzünü sisle kaplar,*)

Вихри снежные крутя; (*Karları savurarak,*)

То, как зверь, она завоет, (*Kah vahşi bir hayvan gibi ulur,*)

То заплачет, как дитя, (*Kah bir çocuk gibi ağlar,*)

То по кровле обветшало́й (*Kimi zaman köhne bir çatı üzerindeki*)

Вдруг соломой зашумит, (*Samanları ansızın hışırdadır,*)

То, как путник запоздалый, (*Kimi zaman da geç kalmış bir yolcu misali*)

К нам в окошко застучит. (*Camımızı tıklar.*)

(*A. S. Puşkin-Zimniy vecher-Kış Akşamı şiirinin ilk kıtası*)

Edebi betimlemelerin şimdiki zaman kipiyle güçlendirildiği bu tür durumların ifadesi Türkçede ise şimdiki zamanla olduğu gibi geniş zamanla da sağlanabilir. Rusçada şimdiki zamanla güçlendirilen bu tür betimlemeler daha çok şiir sanatında karşımıza çıkmaktadır. Yukarıda A. S. Puşkin'in «**Зимний вечер (1825)**» (Kış Akşamı) şiirinin birinci kıtasından verdiğimiz dizeler, bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

➤ Bir eylemin başka bir eylemle eş zamanlı olarak gerçekleşmesi durumunda şimdiki zaman kipinden yararlanılabilir. Bu tür durumlarda ilk eylem yan cümlede (придаточное предложение) yer alırken ikinci eylem ana cümlede (главное предложение) kendini gösterir. Bu durum Rusçada daha önce de bahsettiğimiz üzere «**настоящее относительное**» yani “nispi şimdiki zaman” olarak adlandırılır³⁶:

³⁵ V. N. Nemchenko, *Grammaticheskaya terminologiya, slovar-spravochnik*, Flinta:Nauka, 2011, 69.

³⁶ Slovar lingvisticheskikh terminov, <http://dic.academic.ru/dic.nsf/lingvistic/805>

Он говорил и думал о том, что вот он идѣт на свидание и ни одна живая душа не знает об этом и, вероятно, никогда не будет знать. (А. Р. Çehov, Дата с собачкоу-Кüçük Körekli Kadın)

Söz konusu durum Türkçede de mevcuttur. Türkçede de bir eylem eş zamanlı olarak başka bir eylemle bir araya gelebilir ve bu durumda yan cümlede şimdiki zaman kipinden yararlanır.

➤ Şimdiki zaman, geçmiş zamanın yerine de kullanılabilir. Rusçada şimdiki zaman kipinin geçmiş zaman kipi yerine kullanılması durumuna «**настоящее историческое**» yani “*öyküleme zamanı*” denilmektedir. Bu zaman türü, geçmişte yaşanan bir olayı öyküleştirerek, sanki konuşma anında gerçekleşiyor gibi betimlemek için kullanılmaktadır.³⁷

Geçmişte yaşanan bir olayı öyküleştirerek şimdiki zaman kipi ile anlatma durumu Türkçede de bulunmaktadır. Türkçe zaman kategorisinin anlatıldığı bölümde bu kurala ayrıntılı olarak değinmiştik.

➤ Gelecekte yapılması planlanan ya da düşünülen bir eylemi ifade etmek için şimdiki zamandan yararlanılabilir:

Завтра мы идѣм на вечеринку. (Yarın mezuniyet gecesine gidiyoruz.)

В конце лета они возвращаются из отпусков. (Yaz sonunda izinden dönüyorlar.)

Şimdiki zamanın gelecek zaman özellikli kullanıldığı durum Türkçede de vardır. Türkçede de var olan bu durumu daha önce anlattığımız için burada değinmeyeceğiz.

1.3.3.2. Прошедшее время (Geçmiş Zaman)

Rusçada geçmiş zaman kavramı üzerine yapılan tanımlamalar değerlendirildiğinde genel bir tanımlamaya ulaşmak mümkündür. Buna göre Rusçada geçmiş zaman kavramı, önceden gerçekleşmiş eylemlerin ifade edildiği fiil biçimlerini belirtmek için kullanılan genel bir terimdir.³⁸ Geçmiş zamanın kullanım alanlarına

³⁷ Nemchenko, 69.

³⁸ F. A. Brokgauza i İ. A. Yefrona, *Entsiklopedicheskiy slovar*
http://dic.academic.ru/dic.nsf/brokgauz_efron/84248/Прошедшее

geçmeden önce geçmiş zaman eklerinin örnek fiillerle verildiği aşağıdaki tabloyu incelemenin yararlı olacağı kanısındayız:

Tablo 1.11. Rusçada Geçmiş Zaman Ekleri

ПРОШЕДШЕЕ ВРЕМЯ (GEÇMİŞ ZAMAN)			
Единственное число (Tekil)			Множественное число (Çoğul)
он (O-eril)	она (O-dişi)	оно (O-orta)	они (Onlar)
чита-л	чита-ла	чита-ло	чита-ли
говори-л	говори-ла	говори-ло	говори-ли
писа-л	писа-ла	писа-ло	писа-ли
нёс	нес-ла	нес-ло	нес-ли

Yukarıdaki tabloyu incelediğimizde geçmiş zaman çekiminin kişilere göre değil cinslere göre gerçekleştiğini görmekteyiz. Bilindiği gibi Rusçada cins kategorisi gramer kuralları içinde önemli bir yer kaplamaktadır. Sıfat (прилагательное), ismin halleri (падеж), sayı (число) ve fiil (глагол) konuları içinde aldığı eklerle cümle diziminde önemli bir göreve sahip bu kategori söz konusu açılardan dikkate değer bir konudur. Konumuz fiiller üzerine olduğu için biz bu kategoriye fiil konusu çerçevesinde değerlendireceğiz. Rusçada geçmiş zaman çekimlerinde birinci, ikinci ve üçüncü kişi kavramları yerini cins kavramına bırakır. Bilindiği gibi Rusçada üç cins bulunmaktadır: eril cins (мужской род), dişi cins (женский род) ve orta cins (средний род). Bu cinsler fiil konusu içinde geçmiş zaman kipinin içinde önemli rol oynamaktadır. Rusçada fiillerin çoğu geçmiş zaman biçiminde kullanılırken, fiilin mastar ekin atılır, yerine –л (а, о, и) eki getirilir. Geçmiş zamanda kullanılan fiiller cins ve sayıya göre uygun ek alarak şekillenirler.³⁹ Buna göre öznesi dişi cins olan bir fiilin geçmiş zamanı –ла; öznenin eril cins olduğu bir eylem için geçmiş zaman eki –л; öznesi orta cins olan bir eylemi ifade ederken ise kullanılan geçmiş zaman eki –ло olur. İşlek olmayan fiiller sınıfına (глаголы непродуктивных классов) ait bazı fiillerin geçmiş zaman biçimleri, özellikle eril cins ile olan kullanımda herhangi bir ek almayabilirler: **Нести-нёс (taşımak-taşıdı), печь-пёк (pişirmek-pişirdi) v. b.** Bu durumun daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıdaki örneklerin incelenmesinin yeterli olacağı kanısındayız:

³⁹ Sevindj Sadikova, *Razvitie russkoy rechi pri izuchenii glagola-uchebnoe posobie*, Bakü 2012, 49.

Я читала книгу Пушкина «Повести Пушкина». (*Ben Puşkin'in "Byelkin'in Öyküleri" adlı kitabını okuyordum.*)

Он писал письмо, когда мы пришли домой. (*Eve geldiğimizde mektup yazıyordu.*)

Письмо лежало на столе. (*Mektup masanın üzerinde duruyordu.*)

Мы купили книгу в подарок нашему другу на день рождения. (*Biz arkadaşımıza doğum günü hediyesi olarak kitap aldık.*)

Türkçedeki geçmiş zaman kipinde aynı durum söz konusu değildir. Türkçede ekler tüm zaman kiplerinde kişi ekleri ile gerçekleştirilmektedir. Türkçede cins kategorisi bulunmadığından herhangi bir cins ayırımından söz edilemez: **okudum** (1.tekil kişi), **okudun** (2.tekil kişi), **okudu** (3.tekil kişi), **okuduk** (birinci çoğul kişi), **okudunuz** (ikinci çoğul kişi), **okudular** (üçüncü çoğul kişi).

Aşağıda geçmiş zaman kipinin Rusçadaki kullanım alanlarını aktarmaya çalışacağız:

➤ Rusçada geçmişte yapılan bir eylemi ifade ederken bitmiş-bitmemişlik kuralını gözetmek önemli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçmiş zamanda kullanılan bitmiş fiiller (совершенный вид глагола) için “bitmişlik” kavramı (перфектное значение) ön plana çıkmaktadır.⁴⁰ Bu zaman türü Rusçada **прошедшее перфектное время** olarak adlandırılır. Bu kavram Türkçeye “geçmiş öncesi zaman” ya da “miş’li geçmiş zaman” olarak çevrilebilir. Bitmiş fiillerle kullanılan bu zaman türü, geçmişte başka bir eylemden önce ya da belli bir ana kadar geçmişte gerçekleşen eylemleri ifade etmek için kullanılmaktadır:

Вчера к шести часам мы уже **закончили** доклад. (*Dün saat altıya yaklaşırken biz raporumuzu çoktan bitirmiştik*)

Когда вы пришли домой, мы уже **поужинали**. (*Siz eve geldiğinizde biz çoktan akşam yemeğini yemiştik.*)

Cümlelerin çevirisine bakıldığında söz konusu zaman türünün Türkçede “miş’li geçmiş zaman” olarak kullanıldığını görmekteyiz. Türkçede miş’li geçmiş zaman, beş

⁴⁰Lekant, Dibrova, Kasatkin, Klobukov, 332.

zaman kategorisinden biri olarak karşımıza çıkarken, Rusçada bu zamanın “geçmiş zaman” konusu içinde yer aldığına tanık olmaktadır.

➤ Geçmiş zamanda kullanılan bitmiş fiillere özgü bir başka özellik ise **aorist**⁴¹ zamanlı kullanımdır (аористическое употребление). Aorist zaman, geçmişte gerçekleşen bir eylemi mevcut sonucunu göstermeksizin ifade etme biçimidir. Söz konusu kullanım genellikle birbirini değiştiren olayların hikayeleştirilmesi sırasında kullanılmaktadır⁴²:

*«На бегу Казбич **выхватил** из чехла ружьё и **выстрелил**, с минуты он **остался** неподвижным, потом **завизжал**, ударил ружьё о камень, **разбил** его вдребезги, **повалился** на землю и **зарыдал**, как ребёнок» (М. Лермантов-Герой нашего времени)*

Örnekten de anlaşılacağı üzere bitmiş fiillerin aorist zamanlı kullanımı, eylemin sonucu ile değil, onun belli bir zamanda gerçekleşmesi ile alakalıdır.

➤ Rusçada bitmiş fiillerin dışında bitmemiş fiillerin de geçmiş zamanla kullanımı mevcuttur. Rusçada bitmemiş fiillerin geçmiş zamanda olan bu kullanımına «имперфективное прошедшее время» yani “*hikaye birleşik zamanı*” denilmektedir. Bu zaman biçimi geçmişte gerçekleşen bir eylemin tamamlanmamışlığını, devamlılığını, uzun bir sürece dayandığını ifade etmek için kullanılmaktadır:

*Он **молчал** и **улыбался**. (O susuyor ve gülüyordu.)*

*Они обычно **собирались** в кафе и **беседовали** о будущем. (Onlar genelde kafede toplanır, gelecek üzerine sohbet ederlerdi.)*

Söz konusu durum Türkçede de mevcuttur. Türkçede geçmiş zamanın bu biçimine “*hikaye birleşik zamanı*” denilmektedir. Türkçedeki hikaye birleşik zamanı, Rusçada olduğu gibi belli bir süreçte gerçekleşen eylemleri, kimi zaman bu eylemlerin devamlılığını, bazen de tamamlanmamışlığını göstermektedir:

Etrafına **bakınıyordu**, bir türlü kimseyi **tanıyamıyordu**.

⁴¹ Aorist kelimesi Yunanca kökenli bir kelime olup, geçmişte gerçekleşen bir eylemin ne zaman yapıldığı belli edilmeden, tek defada yapılıp sona erdiğini ifade eden bir zaman türüdür. Bu zaman türünün Türkçede tam bir karşılığı bulunmamaktadır.

⁴² O. İ. Zvorigina, *Forma proshedshego vremeni glagola kak sredstvo sozdaniya osnovnogo vremennogo plana russkoy literaturnoy skazki*, 2009, 93 (Erişim: <http://cyberleninka.ru/article/n/forma-proshedshego-vremeni-glagola-kak-sredstvo-sozdaniya-osnovnogo-vremennogo-plana-russkoy-literaturnoy-skazki>)

➤ Özellikle bitmiş fiillerin geçmiş zamanda başka bir zamanı yansıtan mecazi kullanım (переносное значение) durumları da mevcuttur. Bu durumlardan bir tanesi geçmiş zamanın şimdiki zaman anlamında (абстрактное настоящее) kullanımıştır.

1.3.3.3. Будущее время (Gelecek Zaman)

Rusçada gelecek zaman konusu, çalışmamızın da ana konusunu oluşturan fiilin türü (вид глагола) ile bağlantılıdır. Buna göre Rusçada geçmiş zaman biçimi iki şekilde sağlanmaktadır: **bitmemiş fiillerin gelecek zaman biçimi (форма будущего времени глаголов несовершенного вида)** ve **bitmiş fiillerin gelecek zaman biçimi (форма будущего времени глаголов совершенного вида)**. Bitmemiş fiiller gelecek zaman biçiminde **быть** fiili+fiilin mastar biçimi ile kullanılırken, bitmiş fiiller, şimdiki zaman biçimine göre çekimlenirler, ancak anlam gelecek zamanı verir. Aşağıdaki tablo Rusçada gelecek zaman kipinin kullanım biçimini göstermektedir:

Tablo 1.12. Rusçada Gelecek Zaman Ekleri

БУДУЩЕЕ ВРЕМЯ (GELECEK ZAMAN)		
Лицо (Şahıs)	Единственное число (Tekil)	Множественное число (Çoğul)
1 лицо (1.Kişi)	буду читать прочитаю	будем читать прочитаем
2 лицо (2.Kişi)	будешь читать прочитаешь	будете читать прочитаете
3 лицо (3.Kişi)	будет читать прочитает	будут читать прочитают

Bitmemiş fiillerin gelecek zaman biçimi (форма будущего времени глаголов несовершенного вида), eylemin gelecekte herhangi bir zamanda gerçekleşebileceğini belirtir, ancak eylemin tamamlanıp tamamlanmayacağı hakkında bir fikir vermez. **Bitmiş fiillerin gelecek zaman biçimi (форма будущего времени глаголов совершенного вида)** ise eylemin gelecekte belirli bir zamanda

gerçekleşeceğini ve tamamlanacağını gösterir.⁴³ Belirtilen durumun daha iyi anlaşılabilmesi bakımından aşağıdaki örneklerin incelenmesi faydalı olacaktır:

Я буду писать письма своим родителям. (*Anne ve babama mektup yazacağım-eylemin tamamlanıp tamamlanmayacağı kesin değil.*)

Завтра я **пойду** в книжный магазин и **куплю** себе новые книги. (*Yarın kitap mağazasına gideceğim ve kendime yeni kitaplar satın alacağım-eylemin tamamlanacağı kesin.*)

Летом я **буду работать** в библиотеке. (*Yazın kütüphanede çalışacağım-eylemin tamamlanıp tamamlanmayacağı kesin değil.*)

Скоро мы **поедим** в Анталию. (*Yakında Antalya'ya gideceğiz-eylemin tamamlanacağı kesin.*)

Türkçede gelecek zaman kipi, daha önce de bahsettiğimiz gibi –ecek, -acak ekleri ile sağlanmaktadır. Rusçadaki bahsettiğimiz belirsizliği ifade etmek için Türkçede genel olarak geniş zaman kipinden faydalandığımızı söyleyebiliriz. Ancak Türkçede nadir olarak kullanılan bu durum, genellikle konuşma diline özgü olup eylemin henüz gerçekleştirilmediğine ama gelecekte bir zamanda gerçekleştirileceğini belirtilen durumlarda kullanılır:

-Arkadaşını aradın mı?

*-Hayır. **Ararım** birazdan.*

*Bugün kütüphaneye gitmedim, yarın **giderim**.*

*Ev ödevimi henüz yapmadım, yarın **yaparım**.*

Yukarıda ifade ettiğimiz, bitmiş ve bitmemiş fiillerle oluşturulan gelecek zaman biçiminin kullanım şekillerine ikinci bölümde daha ayrıntılı bir şekilde değineceğiz.

1.4. EMİR BİÇİMİ (ИМПЕРАТИВ-ПОВЕЛИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ ГЛАГОЛОВ)

Emir kipi, kullanım biçimleri ile fiil konusunun dikkat çeken alt kategorilerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Emir kipinin Rusçadaki kullanım biçimlerine

⁴³ Pulkina, 236.

geçmeden önce fiilin bu alt kategorisinin Türkçedeki algılanış biçimi ve kullanım şekline bakmakta fayda olacağını düşünmekteyiz.

1.4.1. Türkçede Emir Kipi

Türkçede emir kipi, *fiilin yapılmasını dileyen veya emreden isteme kipi: Gel, gelsin, gelin, gelsinler.*⁴⁴ Emir kipinde kip ekleri ile şahıs ekleri iç içe girmiştir. Fiil kök veya gövdesine getirilen kip eki, aynı zamanda şahıs da karşıladığından, kipe ayrıca şahıs ekleri getirilmez. Bu nedenle her şahıs için ayrı bir emir kipi bulunmaktadır. Sadece üçüncü şahıs çokluk çekimi **-lar** çokluk ekinin getirilmesiyle karşılanmaktadır.⁴⁵ Emir çekiminde zaman ifadesi bulunmaz; buyurulan yapma veya olmanın, dil kullanıcısı tarafından gerçekleştirilmesi istenen belirli bir zaman yoktur.⁴⁶ Aşağıdaki örnekler Türkçede emir kipinin kullanım biçimlerini yansıtmaktadır:

Yarınki sınava çalışsın.

Pazartesi günü öğleden önce burada olsunlar.

Verdiğim bütün ödevleri yapın.

Bu kitabı mutlaka oku.

1.4.2. Rusçada Emir Kipi

Rusçada ise emir kipi (повелительное наклонение глаголов) genel tanımı ile emir (приказ), istek (просьба), teşvik (побуждение) gibi anlamlar ifade eden fiil kipidir.⁴⁷ Rusçada emir kipi, Türkçede olduğu gibi zaman ifadesine sahip değildir. Rusçada Türkçeden farklı olarak emir kipi biçimi, fiillerin 1. ve 2. çekim özelliklerine göre değişebilmektedir. Aşağıdaki örnekler Rusçada emir kipinin kullanım biçimlerini yansıtmaktadır:

Дайте мне, пожалуйста, журнал. (*Dergiyi bana verin, lütfen.*)

Принесите нам, пожалуйста, воды. (*Bize su getirin, lütfen.*)

Закрой дверь. (*Kapıyı kapat.*)

Не **сердись** на меня. (*Bana kızma.*)

⁴⁴ TDK, 94.

⁴⁵ Korkmaz, 591.

⁴⁶ Karaağaç, 370.

⁴⁷ Lekant, Dibrova, Kasatkin, Klobukov, 327.

Не **курите** здесь. (*Burada sigara içmeyiniz.*)

Расскажи мне о себе. (*Bana kendinden bahset*)

Подойдите сюда, пожалуйста. (*Buraya geliniz, lütfen.*)

Türkçedeki **yapsın, etsin** emir ifadeleri Rusçada **пусть/пускай** sözcükleri ile sağlanmaktadır. Bu sözcükler Rusçada fiilin 3. çekim biçimleri ile şimdiki ya da gelecek zamana göre kullanılırlar.⁴⁸

Пусть они **останутся** здесь. (*Bırak burada kalsın.*)

Пусть он **откроет** окно. (*Bırak pencereyi açsın.*)

Пускай она **идёт** в кафе, там её ждут. (*Bırak kafeye gitsin, orada onu bekliyorlar.*)

⁴⁸ Pulkina, Zakhava-Nekrasova, 238.

İKİNCİ BÖLÜM

RUSÇADA BİTMİŞ-BİTMEMİŞ FİİLLERİN KULLANIM DURUMLARI VE TÜRKÇEDEKİ KARŞILIKLARI

2.1. BİRİNCİ KULLANIM DURUMU

Şimdiki zamanda gerçekleşen eylemleri ifade ederken sadece **bitmemiş fiiller (НСВ)** kullanılmaktadır:

- Сейчас студенты **занимаются** в библиотеке. (*Onlar şimdi kütüphanede çalışıyorlar.*)
- -Что ты **делаешь**? -Я **готовлю** завтрак. (*-Ne yapıyorsun? -Kahvaltı hazırlıyorum.*)
- -Что они **делают** сейчас? -Они **делают** зарядку под музыкой. (*-Şuan onlar ne yapıyorlar? -Müzik eşliğinde egzersiz yapıyorlar.*)

Örneklerden de görüldüğü üzere, şimdiki zaman kipinde gerçekleşen eylemler bitmemiş fiillerle kullanılırlar. Söz konusu durum, bitmiş-bitmemişlik kavramının somut olarak yer almadığı Türkçede, fiilin şimdiki zaman kipindeki kullanımı ile gerçekleştirmektedir: *-Şimdi ne yapıyorsun? – Kitap okuyorum; Odamı topluyorum; Şu anda telefonla konuşuyorum, v. b.*

2.2. İKİNCİ KULLANIM DURUMU

Geçmiş zamanda gerçekleşen eylemleri ifade ederken kullanım şekillerine göre bitmiş ya da bitmemiş fiiller kullanılabilir. Bu durumda, eğer eylem belli bir süreçte, belli aralıklarla ya da sürekli olarak gerçekleşiyorsa **bitmemiş fiiller (НСВ)**; eylem bir defa gerçekleşmiş ve sonuca ulaşmış ise **bitmiş fiiller (СВ)** kullanılmaktadır:

- Всю ночь я **готовился** к экзамену по русскому языку. (*Tüm gece Rusça sınavına hazırlandım.*)
- Вчера вечером они **поехали** за границу. (*Dün akşam onlar yurtdışına gittiler.*)

Örnekleri incelediğimizde birinci cümlede yer alan **всю ночь** (tüm gece) ifadesi uzun bir süreci kapsamaktadır. Bu nedenle bitmemiş fiil kullanılmıştır. İkinci cümlede ise bir kere gerçekleşen bir eylemin ifade edildiği ve bu eylemin sonucuna ulaştığını görmekteyiz. Bu tür durumların benzer karşılıkları Türkçede de yer almaktadır. Türkçede geçmişte belli bir süreçte gerçekleşen eylemlerin ifadesi sırasında “**hikaye birleşik zaman**” kullanılırken, bir kere gerçekleşen eylemlerin ifadesinde “**görülen geçmiş zaman**” kullanılır: *Çocukluğumda sık sık resim çizerdim (hikaye birleşik zaman); Dün akşam senin resmini çizdim. (görülen geçmiş zaman)*

2.3. ÜÇÜNCÜ KULLANIM DURUMU

Eylemlerin gerçekleştiği zamana yönelik kesin bir saat belirtiliyorsa ve süreklilik içeren bir durum söz konusu değil ise **bitmiş fiiller (CB)** kullanılır:

- Завтра я **встану в восемь часов.** (*Yarın saat 8:00'de kalkacağım.*)
- Вчера мы **встретились** с друзьями **в шесть часов** вечера. (*Dün arkadaşlarla akşam 6'da buluştuk.*)

Örnekleri incelediğimizde eylemin gerçekleştiği saatin verildiğini görmekteyiz. Türkçede kesin bir saatin ifade edildiği durumlarda zamana bağlı olarak geçmiş ve gelecek zaman kipleri kullanılmaktadır. Daha öncede belirttiğimiz üzere söz konusu durumlar Türkçede zamana bağlı olarak şekillenmektedir: *Dün saat 09:00'da uyandım; Yarın 14:00'de toplantıya gideceğim.*

2.4. DÖRDÜNCÜ KULLANIM DURUMU

Tekrarlanabilirlik özelliğine sahip kelimelerle birlikte sadece **bitmemiş fiiller (HCB)** kullanılmaktadır. Bu kelimeler şunlardır:

- временами** (zaman zaman, bazı bazı)
- время от времени** (zaman zaman)
- всегда** (her zaman)
- часто** (sık sık)
- редко** (nadiren)
- изредка** (yer yer, ara sıra)
- иногда** (bazen)

обычно (genellikle)

как правило (kural olarak)

от случая к случаю (ara sıra, seyrek olarak)

каждый день-час, месяц, год, раз и т.д. (her gün- her saat, her ay, her yıl, her defasında, vb.)

раз в год-в месяц, в неделю и т. д. (yılda bir kez, ayda bir kez, haftada bir kez, vb.)

по понедельникам - вторникам, средам, и т. д. (Pazartesi günleri, salı günleri, çarşamba günleri vb.)

то и дело (sık sık, ikide bir, hep)

всё время (daima, aralıksız, hep)

неизменно (değişmez bir surette, her zamanki gibi)

постоянно (sürekli olarak)

с перерывами (aralıklarla, dinlene dinlene)

регулярно (düzenli bir şekilde)

периодически (periyodik olarak)

систематически (sistematik olarak)

бесперебойно (ardı arkası kesilmeden, muntazam surette, düzenli olarak)

чаще/почаще (daha sık)

пореже (daha seyrek)

регулярнее (daha düzenli)

как можно чаще (mümkün olduğu kadar daha sık)

по возможности чаще (mümkün olduğu kadar sık)

как можно реже (mümkün olduğu kadar daha az)

как можно регулярнее (mümkün olabildiğince daha düzenli)

Yukarıdaki kelimelerin bitmemiş fiiller ile kullanımının daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıdaki örneklerin incelenmesinin yeterli olacağı kanısındayız.

- **Каждый день я делаю зарядку под музыкой.** (*Her gün müzik eşliğinde egzersiz yapıyorum.*)
- **Когда Иван учился в университете, он часто ходил в театр.** (*İvan üniversitede okurken sık sık tiyatroya giderdi.*)
- **Нина регулярно принимал лекарство.** (*Nina düzenli olarak ilaç alıyordu.*)

- Мой студент **всегда приходил** за десять минут до начала урока. (*Öğrencim daima dersin başlamasına on dakika kala gelirdi.*)
- Мы **ездим** в кино **раз в неделю**. (*Haftada bir kez sinemaya gidiyoruz.*)
- Он изредка смотрит в телевизор. (*O ara sıra televizyon izler.*)
- Я **встречаюсь** с ними **от случая к случаю**. (*Ben onlarla ara sıra karşılaşıyorum.*)
- Наш учитель **проводил** контрольные работы **три раза в месяц**. (*Öğretmenimiz ayda üç kez quiz yapardı.*)
- Они **обычно читают** детективные романы. (*Onlar genellikle dedektif romanları okurlar.*)
- **По вечерам** они **собирались** в библиотеке и **занимались** два часа. (*Akşamları kütüphanede toplanırlar ve iki saat ders çalışırlardı.*)
- Он **всё время сидит** за компьютером. (*O daima bilgisayar başında oturur.*)
- Ахмет **постоянно говорит** о себе. (*Ahmet sürekli kendinden bahseder.*)
- Он, **как правило**, вставал в восемь часов утра и **не завтракал**. (*Her zaman olduğu gibi sabah yedide kalkıyor, kahvaltı yapmıyordu.*)
- Я начал **регулярнее заниматься** спортом. (*Sporla daha düzenli bir şekilde ilgilenmeye başladım.*)
- **Улыбайтесь как можно чаще**. (*Olabildiğinçe daha sık gülümseyin.*)
- Я **старюсь** смотреть телевизор **как можно реже**. (*Televizyonu mümkün olduğunca seyrek izlemeye çalışırım.*)
- **Заходите** к нам в гости **почаще**. (*Bize daha sık geliniz.*)
- Рекомендую вам **посещать** театр **чаще**. (*Size tiyatroyu daha sık ziyaret etmenizi öneririm.*)

Türkçede de benzer şekilde tekrarlanabilirlik özelliğine sahip bir dizi kelime grubu bulunmaktadır: *sık sık, düzenli olarak, nadiren, her ay, ayda bir kez, mümkün olduğunca sık, daha sık, genellikle, bazen, sürekli olarak, vb.* Bu tür kelimelerin kullanımını genellikle **geniş zaman kipi** ile gerçekleştirmektedir. Türkçede Rusçadan farklı olarak söz konusu kelimeler **şimdiki zaman kipi** ile de kullanılabilir. Bu tür durumlarda şimdiki zaman kipi, geniş zaman kipi görevini üstlenmektedir. Sık sık

tiyatroya **giderim/gidiyorum**; *Öğrenciyken düzenli olarak spor yapardım/yapıyordum*;
Her ay dedemleri ziyaret ederim/ediyorum; *Nadiren televizyon seyredirim, vb.*

2.5. BEŞİNCİ KULLANIM DURUMU

Eylemin sürekliliğini, artan ya da azalan yoğunluğunu ifade eden kelimelerle birlikte her zaman **bitmemiş fiiller (HCB)** kullanılmaktadır. Bu kelimeler şunlardır:

с каждым часом (her saat, saat başı)	из месяца в месяц (aydan aya, her ay)
с каждым днём (günbegün)	день ото дня (her geçen gün)
с каждым месяцем (her ay)	год от года (her geçen yıl, yıllar geçtikçe)
с каждым годом (her yıl, yıldan yıla)	непрерывно (sürekli, durmadan)
с каждым разом (her defasında)	неуклонно (şaşmadan, devamlı olarak, sürekli) vb.
изо дня в день (günden güne, gün geçtikçe)	
из года в год (yıldan yıla, her yıl)	

Yukarıda verdiğimiz kelimelerin bitmemiş fiiller ile olan kullanımının daha iyi bir şekilde anlaşılması için aşağıdaki örneklerin incelenmesinin yeterli olacağını düşünüyoruz:

- **С каждым днём** этот город **правилась** ей всё больше. (*Her geçen yıl bu şehir daha fazla hoşuna gidiyordu.*)
- Жить **становится** тяжелее **год от года**. (*Yaşam yıllar geçtikçe daha da zor bir hal alıyor.*)
- **Из года в год** выпускники **собираются** в университете. (*Her yıl mezunlar üniversitede toplanıyor.*)
- **С каждым годом** он **становится** ещё умнее. (*Her geçen yıl daha da akıllanıyor.*)
- В последние дни температура воздуха продолжает **неуклонно расти**. (*Son günlerde hava sıcaklığı sürekli olarak yükselmeye devam ediyor.*)

Eylemin sürekliliğini, artan ya da azalan yoğunluğunu ifade eden kelimeler Türkçede de mevcuttur. Bu tür kelimeler, eylemin artan ve azalan yoğunluğunu ifade etmesi bakımından Türkçede gerçekleşen zaman dilimine göre genellikle **şimdiki zaman, geniş zaman ve hikaye birleşik zamanı** kiplerinin kullanımını gerektirmektedir: *Her geçen yıl şehrimiz daha da güzelleşiyor; Her ay burada bir araya geliriz; Her defasında daha iyi bir not alırdı, vb.*

2.6. ALTINCI KULLANIM DURUMU

Eylemin yavaş yavaş gerçekleşme özelliğini ifade eden kelimelerle birlikte genel olarak **bitmemiş fiiller (HCB)** kullanılsa da **bitmiş fiillerin (CB)** kullanımı da mümkündür. Bu kelimeler aşağıdaki gibidir:

Постепенно (yavaş yavaş, gitgide)	со временем (zamanla)
медленно (yavaş yavaş)	с годами (yıllar geçtikçe)
мало-помалу (azar azar, yavaş yavaş)	с течением времени (zamanla, zaman geçtikçe)
понемногу (azar azar, az az)	с возрастом (yaş ilerledikçe)
	vb.

Söz konusu kuralın daha iyi anlaşılabilmesi açısından aşağıdaki örnekleri incelemenin yararlı olacağı kanısındayız:

- **Со временем она становилась умнее/Со временем она стала умнее.** (*Zamanla daha akıllı oluyordu/zamanla daha akıllı oldu.*)
- **С возрастом он становился ещё более упрямым/С возрастом он стал ещё более упрямым.** (*Yaşı ilerledikçe çok daha inatçı oluyordu/yaşı ilerledikçe daha inatçı oldu.*)
- **С течением времени цены будут возрастать/С течением времени цены возрастут.** (*Zaman geçtikçe fiyatlar artacak.*)
- **С годами он понимал насколько был прав отец/ С годами он понял насколько был прав отец.** (*Yıllar geçtikçe babasının ne kadar haklı olduğunu anlıyordu/yıllar geçtikçe babasının ne kadar haklı olduğunu anladı.*)

Bahsedilen kuralın bitmiş ve bitmemiş fiillerle olan kullanımı arasında anlam olarak bir ayrım mevcuttur. Yukarıda belirtilen zarfların bitmemiş fiillerle olan

kullanımında süreç söz konusudur. Bu bağlamda eylem belli bir noktada başlamıştır, ancak etkisini hala sürdürmektedir. Aynı zarfların bitmiş fiiller ile olan kullanımında ise sonuç ön plandadır. Bitmiş fiillerle kullanılan cümlelerde eylem belli bir noktada başlamış ve bitmiştir, etkisi artık devam etmemektedir. Söz konusu durumların ifadesi Türkçede zaman açısından benzer bir özellik taşımaktadır. Yavaş yavaş gerçekleşen eylemlerin ifadesi Türkçede Rusçadaki gibi şimdiki zaman kipi, hikaye birleşik zamanı, görülen geçmiş zaman ve gelecek zaman kipleri ile gerçekleştirilebilmektedir. Şimdiki zaman ve hikaye birleşik zamanı ile kullanılan durumlarda süreç ön planda iken, görülen geçmiş zamanının kullanıldığı durumlarda sonuç ön plandadır, eylem belli bir noktada başlayıp yine belli bir noktada sona ermiştir. Söz konusu durumun gelecek zamandaki kullanımı ise Rusçadaki gibi bir ayrıma sahip değildir. : *Yaşı ilerledikçe daha ağırbaşlı bir hal alıyordu; yıllar geçtikçe ailesinin değerini daha iyi anladı; Zamanla her şey daha güzel olacak; vb.*

2.7. YEDİNCİ KULLANIM DURUMU

Birden fazla, birkaç kere yapılan eylemleri ifade eden kelimelerle birlikte hem **bitmemiş (HCB)** hem de **bitmiş fiiller (CB)** kullanılabilir. Bu kelimeler aşağıdaki gibidir:

два раза (iki kez)	семь раз (yedi kez)
три раза (üç kez)	восемь раз (sekiz kez)
четыре раза (dört kez)	несколько раз (birkaç kez)
пять раз (beş kez)	дважды (iki kere)
шесть раз (altı kez)	трижды (üç kere), vb.

- Я звонил ей **три раза**, но мне никто не открыл/Я **позвонил** ей **три раза**, но мне никто не открыл. (*Onu üç kere aradım ama kimse cevap vermedi.*)
- Она **несколько раз опаздывал** на работу/Она **несколько раз опаздал** на работу. (*O birkaç kez işe geç kaldı.*)
- Он **дважды становился** чемпионом мира/Он **дважды стал** чемпионом мира. (*O iki kez dünya şampiyonu oldu.*)

Ancak bu ifadelerin sadece bitmiş ya da bitmemiş fiillerle kullanıldığı durumlar da mevcuttur. Bu durumlardan bir tanesi sıralı eylemleri ifade ederken **несколько раз** (birkaç kez) kelimesinin genelde **bitmiş fiillerle (CB)** kullanılıyor olmasıdır: Он **несколько раз прочитал письмо и задумался.** (*Birkaç kez mektubu okudu ve düşünceye daldı.*)

Несколько раз (birkaç kez), **два раза** (iki kez), **три раза** (üç kez) gibi ifadelerin sıralı cümlelerde nadiren de olsa bitmemiş fiillerle (**НСВ**) kullanıldığı durumlar mevcuttur. Bitmemiş fiillerin kullanıldığı sıralı cümlelerde genellikle tekrarlanabilirlik özelliğine sahip durumlar söz konusudur. Yukarıda bitmiş fiiller için örnek olarak verdiğimiz cümleyi bitmemiş fiille kullanarak *Он несколько раз читал письмо и задумывался.* şeklinde değiştirebiliriz. Cümlenin Türkçeye çevirisi ise *Mektubu birkaç kez okuyor ve düşünceye daldıyordu* olarak değişir. Yukarıdaki cümlede **прочитать** ve **задуматься** fiilleri o anda meydana gelen sıralı eylemleri ifade ederken aynı örneği değiştirerek verdiğimiz cümledeki **читать** ve **задумываться** fiilleri sürekli yapılan sıralı eylemleri göstermektedir.

Bu tür ifadeler için söyleyebileceğimiz bir başka kural ise eylemin sonuçsuz ya da tamamlanamamış olarak kaldığı durumlarda her iki fiil türünün de kullanılabilir olmasıdır: Она **несколько раз читала** статью, но так ничего **не поняла/ Она несколько раз прочитала** статью, но так ничего **не поняла.** (*Makaleyi birkaç kez okudu ama hiçbir şey anlamadı.*)

Sonuca kesin olarak ulaşamadığı durumlarda ise **несколько раз** (birkaç kez), **два раза** (iki kez) gibi ifadeler, sadece bitmemiş fiillerle kullanılırlar: Он уже **несколько раз пытался** заговорить с ней, но ему не так и не удалось. (*Birkaç kez onunla konuşmayı denedi ama hiçbir şekilde başaramadı.*)

Раз в день (günde bir kez), **два раза в месяц** (ayda iki kez), **три раза в год** (yılda üç kez), **несколько раз в день** (günde birkaç kez), **несколько раз в месяц** (ayda birkaç kez), **несколько раз в неделю** (haftada birkaç kez), **несколько раз в год** (yılda birkaç kez) gibi bir eylemin düzenli olarak yapıldığını gösteren ifadelerle birlikte sadece **bitmemiş fiiller (НСВ)** kullanılmaktadır⁴⁹:

⁴⁹ А. А. Караванов, *Vidi russkogo glagola: znachenie i upotreblenie*, (3. Baskı), Russkiy yazık, Moskova 2005, 51

- Мы едим три раза в день. (*Günde üç kez yemek yiyoruz.*)
- Она занимается спортом пять раз в неделю. (*Haftada beş kez spor yapıyor.*)
- Они несколько раз в год организуют международные олимпиады по русскому языку и литературе. (*Yılda birkaç kez Rus Dili ve Edebiyatı alanında uluslararası olimpiyatlar düzenliyorlar.*)

Два раза (iki kez), три раза (üç kez), пять раз (beş kez), несколько раз (birkaç kez) ifadelerinin за месяц (bir ay içerisinde), за неделю (bir hafta içerisinde), за год (bir yıl içerisinde) gibi yapılarla olan kullanımı ise, **bitmiş fiillerle (CB)** olduğu gibi **bitmemiş fiillerle (HCB)** de sağlanır. Bitmemiş fiillerde eylemin devamlılığı ve tekrar edilebilir özelliği ön planda iken, bitmiş fiillerde eylemin bir kez gerçekleşme özelliği önemlidir.

- За месяц он два раза разбил часы. (*Bir ay içerisinde saatini iki kez kırdı.*)
- Анна успевала побывать в новом спортзале пять раз за месяц. (*Anna yeni spor salonuna ayda beş kez gidebiliyordu.*)
- Анна успела побывать в новом спортзале пять раз за месяц. (*Anna yeni spor salonuna ayda beş kez gidebildi.*)

İkinci ve üçüncü örneklerdeki cümlelere baktığımızda, ikinci örnekteki cümlede **пять раз за месяц** (ayda beş kez) ifadesinin **успевать** Türkçede 'başarmak' anlamına gelen bitmemiş bir fiille kullanıldığını görürüz. Bu durum, eylemin devamlılığını göstermektedir. '*Anna ayda beş kez spor salonuna gidebiliyordu.*' cümlesi, Anna'nın spor salonuna her ay beş kez gidebilme durumunu yani eylemin devamlılığını göstermektedir. İkinci cümleye baktığımızda ise, **пять раз за месяц** (ayda beş kez) ifadesinin aynı fiilin bitmiş hali olan ve Türkçede yine 'başarmak' anlamına gelen **успеть** fiili ile kullanıldığını görmekteyiz. Bu durum, eylemin bir kez gerçekleşme özelliğini göstermektedir. '*Anna ayda beş kez spor salonuna gidebildi.*' cümlesi, Anna'nın bir ay içerisinde spor salonuna beş kez gitmeyi başardığını göstermektedir. Bu cümlede eylem sadece bir ay içerisinde gerçekleşmiştir, devamlılık söz konusu değildir.

2.8. SEKİZİNCİ KULLANIM DURUMU

Sınırlı bir zaman dilimini ifade eden kelimelerle birlikte yalnızca **bitmemiş fiiller (НСВ)** kullanılmaktadır. Bu kelimeler:

долго (uzun süredir)	неделю (две, три недели и т. д.) (bir-iki-üç vb. haftadır)
недолго (kısa süredir)	месяц (bir aydır)
некоторое время (bir süredir)	год (bir yıldır)
какое-то время (bir süredir)	в течение месяца-ода и т. д. (bir aylık-bir yıllık zaman zarfında)
минуту (bir dakikadır)	как долго? (Ne kadar uzun?)
час (bir saattir)	сколько времени? (ne kadar süredir?)
весь день-два, три дня и т. д. (tüm gün-iki gün, üç gün boyunca v.b.)	
всю ночь (bütün gece)	

Yukarıda verdiğimiz kelimelerin bitmemiş fiillerle olan kullanımını daha iyi anlayabilmek için aşağıdaki cümleleri incelemenin faydalı olacağını düşünmekteyiz:

- **Я долго не видела его.** (*Uzun süredir onu görmüyordum.*)
- **Всю ночь он готовился к экзаменам.** (*Tüm gece sınavlara hazırlandı.*)
- **Весь день они занимались в библиотеке.** (*Bütün gün kütüphanede çalıştılar.*)
- **Она готовит ужин уже три часа.** (*Üç saattir akşam yemeği hazırlıyor.*)
- **Он недолго ждал вас.** (*Kısa bir süredir sizi bekliyordu.*)

Söz konusu durumun Türkçedeki ifadesi, genel olarak şimdiki zaman ve hikaye birleşik zamanı ile sağlanmaktadır. Yukarıdaki zaman zarflarına bakıldığında **tüm gün** ve **bütün gece** zaman zarfları görülen geçmiş zaman ile de kullanılabilir: **Tüm gün ders çalıştı; Bütün gece uyuyamadı; Bir saattir çalışıyor; uzun süredir televizyon izlemiyordu, vb.**

2.9. DOKUZUNCU KULLANIM DURUMU

Всё, всё не, всё ещё⁵⁰, **ещё**⁵¹ (sürekli, hep, hala) zaman zarfları ile birlikte sadece bitmemiş fiiller (**НСВ**) kullanılmaktadır:

- Я **всё забываю**, как её зовут. (*Adını sürekli unutuyorum.*)
- Они ждали её уже два часа, а она **всё не выходил** из дома. (*İki saattir onu bekliyorlardı, o ise hala evden çıkmıyordu.*)
- Прошло уже два дня, а он **всё не понимал**, что случилось с Катериной. (*İki gün geçti, o ise Katerina'ya ne olduğunu hala anlamıyordu.*)
- Мой дедушка **всё ещё помнил** о своей молодости. (*Dedem gençliğini hala hatırlıyordu.*)
- Когда я пришла домой, мой брат **ещё готовился** к экзаменам. (*Eve geldiğimde kardeşim hala sınavlara hazırlanıyordu.*)

Türkçede söz konusu durumun aktarımı benzer bir şekilde genellikle şimdiki zaman ve hikaye birleşik zaman kipleri nadiren ise geniş zaman kipi ile sağlanmaktadır: *Eve döndüğümüzde hala televizyon seyrediyordu; Sürekli aynı konular hakkında konuşuyor/konuşur, vb.*

2.10. ONUNCU KULLANIM DURUMU

Artan ya da azalan bir yoğunluğu ifade eden, **всё** kelimesi ile karşılaştırma zarflarının bir araya gelmesinden oluşan ifadeler sadece **bitmemiş fiil (НСВ)** kullanımını gerektirir.⁵² Bu kelimeler şunlardır:

всё больше (gittikçe daha fazla)

всё больше и больше (gittikçe daha fazla)

⁵⁰ **всё ещё** ifadesi, sadece bitmemiş fiillerle kullanılırken **не** olumsuzluk ekinin yer aldığı **всё ещё не** ifadesi, hem bitmiş hem bitmemiş fiillerle kullanılabilir: *Было уже три часа ночи, а они всё ещё не ложились спать./ Было уже три часа ночи, а они всё ещё не лёг спать.* (Saat gecenin üçü oldu, ama onlar hala yatmadılar.)

⁵¹ **ещё** kelimesi, zaman zarfı olarak kullanımı dışında *nicelik* anlamı taşıyorsa bitmiş fiillerle de kullanılabilir: *Они ещё выпили сок.* (Biraz meyve suyu içtiler.)

⁵² Bu kural, içinde karşılaştırma zarflarının yer aldığı her ifade için geçerli değildir. Eğer bu tür ifadelerde tekrarlanabilirlik, sürdürülebilirlik anlamları yok ise o zaman sadece bitmemiş değil, bitmiş fiillerin kullanımı da mümkündür: *Надеюсь вернуться на ринг как можно быстрее/надеюсь возвращаться на ринг как можно быстрее.* (Ringlere mümkün olduğu kadar hızlı dönmeyi umut ediyorum.) Bu cümleyi incelediğimizde herhangi bir süreklilik, devamlılık ifadesine rastlamamaktayız. Bu nedenle bu tür durumlarda hem bitmiş hem de bitmemiş fiillerin kullanımının mümkün olduğunu söyleyebiliriz.

всё лучше (gittikçe daha iyi)

всё лучше и лучше (gittikçe daha iyi)

всё хуже, всё хуже и хуже (gittikçe daha kötü)

всё дальше и дальше (gittikçe daha uzak) vb.

- С каждым месяцем она **работает всё лучше и лучше**. (*Aylar geçtikçe çok daha iyi çalışıyor.*)
- Он **всё чаще** думает о своей семье. (*Ailesini gittikçe daha çok düşünüyor.*)
- Корабль **уходил всё дальше и дальше** в открытое море. (*Gemi açık denizde gittikçe daha fazla uzaklaşıyordu.*)
- Год от года она **становится всё красивее**. (*Yıllar geçtikçe daha da güzelleşiyor.*)
- С каждым часом ей **становилось всё хуже и хуже**. (*Saatler geçtikçe daha kötü hissediyordu.*)

İfade edilen durumun Türkçedeki aktarımı genel olarak **şimdiki zaman kipi** ve **hikaye birleşik zamanı** ile gerçekleştirilmektedir: *Her geçen yıl durumu gittikçe daha iyi bir hal alıyor; Her geçen gün gittikçe ailesinden daha fazla uzaklaşıyordu, vb.*

2.11. ON BİRİNCİ KULLANIM DURUMU

Herhangi bir eyleme karşı olumsuz bir durum ifade eden öznesiz kelimelerle (безличные слова) ve benzer anlam ifade eden, 'не' (ne) olumsuz ekinin yer aldığı kişisel biçimdeki bazı fiillerle birlikte yalnızca **bitmemiş fiillerin (HCB)** mastar biçimleri kullanılmaktadır. Bu kelimeler aşağıdaki gibidir:

запрещено (yasaklanmıştır)

не к лицу (yakışmıyor)

не надо (gereksiz/lüzumu yok)

не нужно (gereksiz/lüzumu yok)

не подобает (yakışmaz/uymaz)

не рекомендую/не

рекомендуем (tavsiye etmem/tavsiye etmeyiz)

не рекомендуется (tevskiye edilmez)

не следует (gerekmez)

не советую/не советуем (tavsiye etmem/tavsiye etmeyiz)

не стоит (değmez)

противопоказано (birlikte kullanılmaz)

Kuralın daha iyi anlaşılması bakımından aşağıdaki örnekleri incelemenin yararlı olacağı kanısındayız:

- **Не надо говорить** (*Konuşmaya gerek yok.*)
- **Не нужно покупать** дорогие вещи. (*Pahalı şeyler almaya gerek yok.*)
- **Не советую** тебе туда **ехать**. (*Oraya gitmeni tavsiye etmem.*)
- **Не стоит лить** слёзы напрасно. (*Boşuna gözyaşı dökmeye gerek yok.*)
- Здесь **запрещено сидеть** на траве. (*Burada çimlere oturmak yasaktır.*)
- **Не рекомендуем** тебе это **делать**. (*Bunu yapmanı tavsiye etmeyiz.*)

Türkçede aynı durumun ifadesi, Rusçada olduğu gibi yasak, yapılmaması gereken eylemleri belirten kelimelerle sağlanır. Bu kelimeler, **gereksiz, gerek yok, lüzumu yok, tavsiye etmem, değmez, yasak** gibi kelimelerdir: *Burada sigara içmek yasaktır; Orada yaşamanı tavsiye etmem; Onu almaya gerek yok*. Ancak olumsuz durumlar için geçerli söz konusu kural, Rusçada yalnızca bitmemiş fiillerle birlikte kullanılır. Türkçede ise olumsuz durumda kullanılan bir fiil, Türkçe fiil yapısı gereği olumlu durumda da kullanılabilir.

Rusçada **не надо** ve **не нужно** yapıları dışında **надо не** ve **нужно не** yapıları da bulunmaktadır ve bunlar genellikle bitmiş fiillerin (CB) mastar biçimleri ile kullanılmaktadır. **Надо не / нужно не + СВ.**, herhangi bir olayı hatırlatmak, önemini belirtmek için kullanılır: *Завтра у Анны день рождения: надо не забыть поздравить её.* (*Yarın Anna'nın doğum günü. Onu tebrik etmeyi unutmamak lazım.*)

Söz konusu durumun Türkçedeki aktarımı fiilin mastar biçimi ile yapıldığı kadar özneyle bağlantılı olarak çekimli bir şekilde de mümkün olabilir: **“unutmamak lazım”**, **“unutmamam gerek.”** Bu nedenle yukarıda **Не надо/не нужно + СВ** kalıbı ile ifade edilen durumların Türkçeye çevirisi farklı şekillerde gerçekleşebilir: *“Yarın erken kalkacağım, dersi kaçırmamam gerek.”*; *“Yarın erken kalkacağım, dersi kaçırmamak gerek.”*; *“Yarın erken kalkacağım, dersi kaçırmamam lazım.”*; *“Yarın erken kalkacağım, dersi kaçırmağa lüzum yok”*, v.b.

2.12. ON İKİNCİ KULLANIM DURUMU

Aşağıdaki ifadelerle birlikte sadece bitmemiş fiiller kullanılmaktadır⁵³:

давно не (çoktan beridir)

уже неделю не (bir haftadır)

уже год не (bir yıldır)

уже месяц не (bir aydır)

- Они **давно не приезжали** в Эрзурум. (*Çoktandır Erzurum'a gelmediler.*)
- С ними **давно не встречались**. (*Çoktan beridir onlarla karşılaşmadım.*)
- **Уже неделю не звонят** мне. (*Bir haftadır beni aramıyorlar.*)
- Она **уже год не видела** свою сестру. (*Bir yıldır kız kardeşini görmedi*)
- Я **уже два месяц не смотрела** фильм. (*İki aydır film izlemedim.*)

Не olumsuzluk ekinin yer aldığı yukarıdaki kelimelerle ifade edilen durumların Türkçeye aktarımı kullanım şekline göre değişebilir. Türkçede söz konusu durum, kullanım şekline göre şimdiki zamanla ifade edilebildiği gibi geçmiş zaman ile de aktarılabilir: ***Bir haftadır** derse **gelmiyor**; **Bir yıldır** spor salonuna **uğramadı**; **Çoktandır** mektup yazmıyor, vb.*

2.13. ON ÜÇÜNCÜ KULLANIM DURUMU

Bir eyleme karşı olumsuz bir davranışı, aynı zamanda bu davranışın sonlandırılmasına yönelik bir çağrışı ifade eden bazı sözcük ve tabirler, bitmemiş fiillerin yalın biçimleri ile kullanılmaktadır.⁵⁴ Bu sözcük ve tabirler şu şekildedir:

довольно... ! (yeterli!)

надоело... ! (sıkıldım!, usandım!)

сколько можно... ! (İllallah)

хватит... ! (yeter!, kafi!), vb.

- **Сколько можно вставить** поздно! (*Geç kalkman kabak tadı verdi!*)
- **Хватит болтать!** (*Bu kadar gevezelik yeter!*)

⁵³ **давно** kelimesi **не** olumsuzluk eki olmadan hem bitmiş hem de bitmemiş fiillerle birlikte kullanılabilirler: *Он давно покупал эту книгу/он давно купил эту книгу. (Bu kitabı çoktan aldı.)*

⁵⁴ Karavanov, 23.

Söz konusu durumun Türkçede de ifade biçimleri bulunmaktadır. Bu ifade biçimleri Türkçede fiilden çok ünlem, vurgu ve bu vurguyu sağlayacak bazı kelimelerin yardımı ile sağlanmaktadır: *Bu kadar konuşma yeter!; Oturmaktan sıkıldım!; vb.*

2.14. ON DÖRDÜNCÜ KULLANIM DURUMU

Anlam olarak olumsuz bir durum ifade eden bazı kelimeler, sadece **bitmemiş fiillerin (HCB)** mastar biçimleri ile kullanılırlar. Bu kelimeler aşağıdaki gibidir:

бесполезно (yararsız)	неприятно (tatsız olmak, hoş gelmemek)
больно (canı yanmak)	опасно (tehlikeli)
вредно (zararlı)	плохо (kötü)
грустно (üzgün)	противно (bıkmak, usanmak)
невыносимо (dayanılmaz, tahammül edilemez)	скучно (sıkılmak)
неинтересно (ilgisini çekmemek)	тоскливо (canı sıkılmak, usanmak)
	тяжело (ağır gelmek) vb.

Daha önce bahsettiğimiz **не надо, не нужно** (gerek yok) kelime grubu ve yukarıda belirtilen kelime gruplarının anlam yakınlığı onların uyumuna da yansımaktadır: Bu iki kelime grubu, bitmemiş fiillerin (HCB.) mastar biçimleri ile ifade edilirler:

- **Курить вредно** (Sigara içmek zararlıdır.)
- Ей **больно говорить** о своём прошлом (Geçmiş hakkında konuşmak ona acı veriyor.)
- Мне **неинтересно заниматься** спортом. (Sporla uğraşmak ilgimi çekmiyor.)
- Нам **бесполезно говорить** о лишнях проблемах. (Gereksiz problemler hakkında konuşmamız yararsız.)
- Им было **скучно работать** над диссертацией. (Tez üzerinde çalışmaktan sıkıldılar.)

Rusçada zarf konumunda olan bu tür kelime gruplarının Türkçedeki karşılıkları cümle içerisinde farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bunların içinde en sık kullanılanları fiil konumunda kullanılan kelimelerdir: **sıkılmak, acı vermek, tehlikeli**

olmak, kötü gelmek, vb. Bu tür kelimeler fiillerin mastar biçimleri ile kullanılabilirler gibi çekimli halleri ile de kullanılabilirler: *Bu konuyu konuşmak faydasız; Evde oturmaktan sıkıldım; Orada dolaşmak bana iyi gelmiyor, vb.*

2.15. ON BEŞİNCİ KULLANIM DURUMU

Поздно (geç) ve **рано** (erken) kelimeleri yüklem işlevinde (функция сказуемого) olduklarında sadece bitmemiş fiillerin mastar biçimleri (**НСВ**) ile kullanılırlar:

- Тебе ещё **рано ехать** за границу. (*Yurt dışına gitmen için henüz erken.*)
- Уже **поздно ужинать**. (*Akşam yemeği yemek için çok geç.*)

Поздно (geç) ve **рано** (erken) kelimelerinin yüklem işlevinde olmadığı durumlarda ise hem bitmiş hem de bitmemiş fiillerin mastar biçimleri kullanılabilirler:

- Ей всегда было трудно **прийти** домой **рано**/Ей всегда было трудно **приходить** домой **рано**. (*Onun için eve erken gelmek her zaman zor olmuştur.*)

Türkçede de Rusçada olduğu gibi söz konusu kelimelerin hem yüklem hem de zarf görevinde kullanıldığı durumlar mevcuttur. Bu kelimeler cümlede her iki durumda da fiilin mastar ya da çekimli biçimi ile kullanılırlar: *Yurt dışına **çıkmaq** için henüz **erken**; Onun için **erken kalkmaq** oldukça zor bir iş; vb.*

2.16. ON ALTINCI KULLANIM DURUMU

Раньше (önceden, önceleri, eskiden) kelimesi sadece bitmemiş fiillerle kullanılmaktadır⁵⁵:

- **Ранше он работал** на фабрике. (*Önceden fabrikada çalışıyordu.*)

⁵⁵ Söz konusu kural gerçekleşmiş eylemler için geçerlidir. Eğer eylem gerçekleşmemişse **раньше** kelimesi bitmiş fiillerle de kullanılabilir: *Ты должен был сказать об этом **раньше**. (Önceden bunu söylemeliydin.)* Gerçekleşmemiş eylemler dışında karşılaştırmalı durumlarda da **раньше** kelimesinin bitmiş fiillerle kullanımı mevcuttur: *Она **научилась ходить раньше**, чем вы. (O, sizden önce yürümeyi öğrendi.)*

- **Ранше** они жили в Станбуле, а теперь они живут в Анкаре. (*Önceden İstanbul'da yaşıyorlardı, şimdi ise Ankara'da yaşıyorlar.*)

Раньше kelimesinin Türkçeye çevirisi «**önceden**», «**önceleri**», «**eskiden**» şeklindedir. Bu kelimenin Türkçedeki kullanımı geçmiş zaman kipinin **hikaye birleşik zamanı** ile gerçekleştirilmektedir: *Önceleri fabrikada çalışıyordu; Eskiden Sinop'ta yaşıyorduk; Önceden başka bir okulda okuyordu, vb.*

2.17. ON YEDİNCİ KULLANIM DURUMU

До сих пор (şu ana kadar) ifadesi ile **bitmemiş fiiller (НСВ)** kullanılırken, **до сих пор не** ifadesi ile her iki fiil türü de kullanılmaktadır:

- Он до сих пор работал инженером. (*Şu ana kadar mühendis olarak çalıştı.*)
- Она до сих пор не приготовила к экзаменам. (*Şu ana kadar sınavlara hazırlanmadı.*)

До сих пор ifadesinin Türkçedeki karşılığı “**şu ana kadar**” şeklindedir. Bu ifade, Türkçede hem olumlu hem de olumsuz durumlarda **geçmiş zaman kipi** ile sağlanmaktadır: *Şu ana kadar tüm sınavlarını verdi; Şu ana kadar yazdığı hiçbir eserini tamamlamadı; vb.*

2.18. ON SEKİZİNCİ KULLANIM DURUMU

Когда-нибудь (bir gün, bir zaman) kelimesi, geçmiş zaman biçiminde yalnızca **bitmemiş fiillerle (НСВ)**, gelecek zaman biçiminde ise **bitmiş fiillerle (СВ)** kullanılır:

- Видели вы их когда-нибудь? (*Onları hiç gördünüz mü?*)
- Ты когда-нибудь научишься убирать свою комнату? (*Kendi odanı toplamayı ne zaman öğreneceksin?*)

Когда-нибудь kelimesi, kullanım durumlarına göre Türkçeye «**bir zaman**», «**bir gün**», «**hiç**», «**ne zaman**» gibi çevrilmektedir. Bu nedenle Türkçede söz konusu ifadenin karşılığı olarak belirli bir kelimedenden bahsedemeyiz. Yukarıdaki örneklerin Türkçe çevirileri, bahsedilen duruma örnek teşkil etmektedir.

2.19. ON DOKUZUNCU KULLANIM DURUMU

Манера (davranış, tarz) ve **привычка** (alışkanlık) kelimeleri ile birlikte sadece **bitmemiş fiillerin (НСВ)** mastar biçimleri kullanılır⁵⁶:

- Нам не нравилась её **манера одеваться**. (*Onun giyinme tarzı hoşumuza gitmiyor.*)
- Нам нравится его **привычка читать** газету после ужина. (*Akşam yemeğinden sonra kitap okuma alışkanlığını beğeniyoruz.*)

Aşağıdaki kelimelerle birlikte ise **bitmiş fiiller (СВ)** kullanılmaktadır:

- готовность** (hazırlıklı olma)
- желание/нежелание** (isteklilik/isteksizlik)
- мечта** (hayal)
- попытка/попытки** (girişim)
- способность/неспособность** (yetenek/yeteneksizlik)
- стремление** (çaba)
- умение/неумение** (beceri/beceriksizlik)

Yukarıda verilen kelimelerin bitmiş fiiller ile olan kullanımının daha iyi bir şekilde anlaşılabilmesi için aşağıda verilen örneklerin incelenmesinin faydalı olacağını düşünmekteyiz:

- Его **стремление овладеть** несколькими иностранными языками поразило меня. (*Onun birkaç yabancı dile hakim olma çabası bizi hayrete düşürdü.*)
- Её **желание поехать** за границу делал его счастливым. (*Yurtdışına gitme isteği onu mutlu ediyordu.*)
- Мы все были в восторге от его **мечты стать** поэтом. (*Hepimiz onun şair olma hayaline hayranlık duyuyorduk.*)

Söz konusu ifadelerin Türkçedeki kullanımları biraz daha farklıdır. Türkçede **davranış, alışkanlık, istek, girişim, yetenek, beceri** gibi olguların aktarımı, diğer durumlardan farklı olarak zamana göre şekillenmez, cümlede isim görevinde karşımıza çıkar: *Yatmadan önceki **süt içme alışkanlığını** çok beğeniyoruz; Moskova'ya **gitme hayali** hepimizi mutlu ediyordu; **Konuşma tarzından** hiç hoşlanmıyoruz; vb.*

⁵⁶ Karavanov, 32.

2.20. YİRMİNCİ KULLANIM DURUMU

Зачем? (Niçin?) soru kelimesinin, **bitmiş fiillerin (CB)** mastar şekilleri ile kullanımı yoktur, bu kelime yalnızca **bitmemiş fiillerin (HCB)** mastar biçimleriyle kullanılır:

- **Зачем говорить** о лишних проблемах? (*Ne diye gereksiz problemler hakkında konuşmalım?*)
- **Зачем смотреть** бессмысленные фильмы? (*Ne diye saçma filmleri izleyelim?*)
- **Зачем покупать** дорогие вещи? (*Pahalı şeyler almak niye?*)

İfade edilen durumun Türkçedeki karşılığı fiilin mastar biçimi ya da geniş zaman kipi ile gerçekleştirilebilir. Ancak mastar biçimi ile olan kullanım daha çok günlük konuşma diline özgüdür.

Зачем? kelimesinin **bitmiş fiiller (CB)** ile kullanımı yalnızca bu fiillerin başka biçimleri ile mümkündür:

- **Зачем ты рассказал** всё обо мне? (*Neden hakkımdaki her şeyi anlattın?*)
- **Зачем вы купили** эти книги? (*Neden bu kitapları satın aldın?*)
- **Зачем они пригласили** нас на ужин? (*Neden onlar seni akşam yemeğine davet ettiler?*)

Yukarıdaki örneği incelediğimizde **зачем?** sözcüğünün bitmiş bir fiille (CB) kullanıldığını görmekteyiz. Ancak bu, fiilin mastar biçimiyle değil geçmiş zaman şekliyle kullanılmıştır. Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, **зачем?** ifadesi, sadece bitmiş fiilin başka formlarıyla kullanılabilir, mastar biçimi ile hiçbir şekilde kullanılamaz.

İfade edilen durumun Türkçedeki karşılığı fiilin geçmiş zaman şekli ile mümkündür: “*Neden hakkımdaki her şeyi **anlattın?***”; “*Neden beni **kandırdın?***”; “*Neden her şeyi **inkar etti?***”, v.b.

2.21. YİRMİ BİRİNCİ KULLANIM DURUMU

Пока, за то время пока, за то время что (-ken, -ıncaya kadar) kelimeleri ile birlikte eş zamanlı eylemler ifade edilirken **bitmemiş (HCB)** ve **bitmiş (CB)** fiiller bir arada kullanılabilir:

- **За то время, пока** ты говорил по телефону, мы **поужинали**. (*Sen telefonda konuşana kadar biz akşam yemeğini yedik.*)
- **Пока он читал** одну газету, я **прочитал** три. (*O bir gazeteyi okuyana kadar ben üç tane okudum.*)
- **За то время, что** он **был** в Москве, я **закончил** университет. (*O, Moskova'dayken ben üniversiteyi bitirdim.*)

Пока, за то время пока, за то время что ifadelerinin Türkçeye çevirisi “-ken”, “-ıncaya kadar” şeklindedir. Türkçede bu kelimeler fiilden ayrı bir şekilde kullanılmazlar. Ayrıca Türkçede söz konusu ifadeler, cümlenin ana yüklemine geçmiş zaman kipinde kullanımını gerektirir: *O, ödevini yapana kadar ben akşam yemeğini hazırladım; Sen bir öyküyü bitirene kadar ben üç tane okudum, vb.*

2.22. YİRMİ İKİNCİ KULLANIM DURUMU

Нельзя (olmaz, yasak) sözcüğü, **bitmemiş fiillerin (НСВ)** mastar biçimi ile kullanıldığında yasaklama anlamı ifade ederken, **bitmiş fiillerin (СВ)** mastar biçimleri ile kullanıldığında eylemi gerçekleştirmenin mümkün olmadığını belirtir:

- **Нельзя открывать** окно: Детям холодно. (*Pencereyi açmak yasak. Çocuklar üşüyor.*)
- **Нельзя открыть** окно: Его ручка сломалась. (*Pencereyi açman mümkün değil. Kolu kırıldı.*)

Rusçada yasaklama ifade eden durumlar **нельзя** kelimesi dışında **не** olumsuzluk eki ile de ifade edilmektedir. **Не** olumsuzluk eki ile ifade edilen durumlar daha etkili ve daha kesindir:

- В спортивном зале **не курить!** (Spor salonunda sigara içmek yasaktır!)
- Во время лекции из аудитории **не выходить!** (Ders esnasında dışarı çıkmanız yasaktır!)

Türkçede bu tür durumlar farklı yardımcı kelimelerle sağlanır. Yasaklama anlamının ifade edildiği durumlarda fiilin mastar biçimi ile birlikte genellikle “**yasak**” kelimesi kullanılır. Eylemi gerçekleştirmenin mümkün olmadığı durumlarda ise fiilin mastar biçimi ile birlikte genellikle “**imkansız**”, “**mümkün değil**” gibi kelimeler

kullanılır: *İçeri girmek yasak. Toplantı yapılıyor. (yasaklama); İçeri girmek mümkün değil, tüm kapılar kilitli. (gerçekleştirilmesi mümkün olmayan durum)*

2.23. YİRMİ ÜÇÜNCÜ KULLANIM DURUMU

He olumsuzluk eki bitmemiş (**HCB**) ve bitmiş (**CB**) fiillerin emir biçimleri ile de kullanılmaktadır. Bitmemiş fiillerle kullanılan **he** olumsuzluk eki yasaklama, eylemin gerçekleştirilmemesi için bir çağrı ifade ederken, bitmiş fiillerle kullanılan **he** olumsuzluk eki yasaklama ve eylemin gerçekleştirilmemesine yönelik bir çağrı dışında ikaz, uyarı anlamı ifade eder:

- **He забывай убирать** комнату! (*odayı toplamayı unutma*)
- **Смотри не забудь убрать** комнату! (*Bak, sakın odayı toplamayı unutma!*)

Türkçede eylemin gerçekleştirilmemesine yönelik bir çağrı ya da uyarı, fiilin emir kipi biçimi ile sağlanmaktadır: *Derse erken gelmeyi unutma!* cümlesi, bir çağrı, hatırlatma ifade ederken; *Sakın derse geç kalma!* cümlesi uyarı anlamını taşır. Türkçede uyarı ifadesi genelde *sakın, bak* gibi kelimelerle ya da telaffuz sırasındaki vurgu ile sağlanır.

2.24. YİRMİ DÖRDÜNCÜ KULLANIM DURUMU

Aşağıdaki öbeksi fiillerle (фазовые глаголы) birlikte yalnızca **bitmemiş fiiller (HCB)** kullanılmaktadır:

бросать/бросить (sonlandırmak, bırakmak)	продолжать/продолжить (devam etmek)
заканчивать/закончить (bitirmek)	стать (başlamak)
кончать/кончить (bitirmek)	переставать/перестать (durdurmak)
начинать/Начать (başlamak)	прекращать/прекратить (sonlandırmak, kesmek)
оканчивать/ окончить (bitirmek)	

Aşağıdaki örnekleri incelemenin kuralın anlaşılması bakımından yeterli olacağını düşünmekteyiz:

- Они **перестали говорить** о событиях. (*Onlar olaylar hakkında konuşmayı bıraktılar.*)
- После ужина она **продолжала готовиться** к экзаменам. (*Akşam yemeğinden sonra sınavlara hazırlanmaya devam etti.*)
- Студенты **начали читать** стихи. (*Öğrenciler şiir okumaya başladılar.*)

Daha önce de belirttiğimiz üzere, Türkçede bitmiş-bitmemişlik kavramı somut olarak yer almamaktadır. Rusçada fiil yapısına bağlı bu kavram, Türkçede zaman yapısına ve anlam özelliğine göre şekillenmektedir. Bu nedenle söz konusu kural için Türkçede belirli fiillerden söz edemeyiz, ancak yukarıda belirtmiş bulunduğumuz fiillerle kurulan cümle yapılarının Türkçeye çevirisindeki anlamı verebiliriz: *Onlar sporla ilgilenmeye başladılar; Akşam yemeğinden sonra sınavlara hazırlanmaya devam etti; Öğrenciler okumaya başladılar.*

2.25. YİRMİ BEŞİNCİ KULLANIM DURUMU

Bir eyleme karşı olumsuz bir davranışı ifade eden bazı fiillerle birlikte **bitmemiş fiillerin (НСВ)** yalın halleri kullanılmaktadır. Bu gruba dahil olan fiiller aşağıdaki gibidir:

- надоесть / надоедать** (bıkmak, usanmak)
- наскучить / наскучивать** (can sıkıkmak, bıkmak)
- отвыкнуть / отвыкать** (alışkanlığından, adetinden vazgeçmek)
- отучить / отучать** (vazgeçirmek, hevesini kırmak)
- отучиться / отучаться** (alışkanlığından, adetinden vazgeçmek)
- разучиться / разучиваться** (yaramaz olmak, unutmak)
- устать / уставать** (yorulmak)

İfade edilen durumun daha iyi anlaşılması bakımından aşağıdaki örnekleri incelemenin faydalı olacağını düşünmekteyiz:

- Мне **надоело спорить** с тобой! (*Seninle tartışmaktan sıkıldım!*)
- Нам **наскучило заниматься** дома! (*Evde ders çalışmaktan bıktım!*)
- Он **отучил** меня **вставать** поздно! (*Beni geç kalma alışkanlığımdan vazgeçirdi.*)

Söz konusu durumun Türkçede de ifade şekilleri bulunmaktadır. Bu ifade biçimleri Türkçede fiilden çok ünlem, vurgu ve bu vurguyu sağlayacak bazı kelimelerin yardımı ile sağlanmaktadır. Rusçada canı sıkılma, bııkma, yorulma, vazgeçme olgularının bitmemiş fiillerle kullanılarak birbirinden farklı anlamlarda karşımıza çıkışı, Türkçede vurgu ya da bu vurgunun oluşumunu sağlayan kelimelerle ortaya çıkar: *Gece geç yatma alışkanlığımdan vazgeçtim!; Aynı şeyleri söylemekten usandım!; Seninle tartışmaktan yoruldum, vb.*

2.26. YİRMİ ALTINCI KULLANIM DURUMU

Daha önce de belirttiğimiz üzere, bir eyleme karşı olumsuz bir davranışı ifade eden bazı fiillerle **bitmemiş fiillerin (НСВ.)** yalın halleri kullanılmaktadır. Söz konusu bu kural saydığımız fiillerin zıt biçimleri için de geçerlidir ve bu fiiller yalnızca **bitmemiş fiiller (НСВ.)** ile kullanılırlar⁵⁷:

нравиться / понравиться (hoşlanmak) – **разонравиться** (artık hoşuna gitmemek)

привыкать / привыкнуть (alışmak) – **отвыкать / отвыкнуть** (alışkanlığından, adetinden vazgeçmek)

учить / научить (öğretmek) – **отучать / отучить** (alışkanlığından, adetinden vazgeçirmek)

учиться / научиться (öğrenmek, okumak) – **разучиваться / разучиться** (yapamaz olmak, unutmak)

Söz konusu fiillerin bitmemiş fiil türü ile kullanımının daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıdaki örneklerin incelenmesinin yararlı olacağı kanısındayız:

- Он **научил** меня **играть** в шахматы. (*O bana satranç oynamayı öğretti.*)
- Я **училась** **плавать**, когда мне было шесть лет. (*Altı yaşındayken yüzmeyi öğrendim.*)
- Мне **нравится** **кататься** на лыжах. (*Kayak yapmayı seviyorum.*)
- Мы **привыкли** **вставать** рано. (*Erken kalkmaya alıştık.*)
- Андрей **научился** **водить** машину, когда ему было двадцать лет. (*Andrey yirmi yaşındayken araba kullanmayı öğrendi.*)

⁵⁷ Karavanov, 25.

Bu durum, Türkçede fiillere göre değil zamana göre şekillenmektedir. Yukarıda fiillerin Türkçe karşılıkları verilmiştir. Bu tür fiillerin Türkçedeki ifadesi kullanım biçimlerine göre değişebilmektedir. Bu nedenle söz konusu durumun ifadesi için belirli bir zamandan bahsetmek yanlış olacaktır. Şu örneklerin incelenmesi belirtilen durumun Türkçedeki aktarımının anlaşılması bakımından faydalı olacaktır: *Yüzmeyi seviyorum/severim.* (şimdiki zaman/geniş zaman); *Annem bana örgü örmeyi öğretti* (geçmiş zaman); *Erken kalkmaya alışkınım/alıştım.* (geniş zaman-geçmiş zaman); vb.

2.27. YİRMİ YEDİNCİ KULLANIM DURUMU

Rusçada önüne “не” olumsuzluk ekinin gelmesiyle beraber sadece **bitmemiş fiillerin (НСВ)** mastar biçimleri ile kullanılan bir grup fiil mevcuttur. Bu fiillerin anlam özelliklerinde rica, istek, tavsiye, öneri, emir, talep, yükümlülük gibi anlamlar içeren ortak bir unsur mevcuttur. Bu gruba dahil olan fiiller aşağıdaki şekildedir:

брать/взять на себя

обязательство (taahhüt altına girmek)

велеть (emretmek)

вносить/внести предложение (teklifi kabul ettirmek)

выступать/выступить с

предложением (teklif sunmak)

давать/дать слово (söz vermek)

договариваться/договориться (anlaşmak)

издавать/издать

распоряжение (emir vermek)

клясться/поклясться (yemin etmek)

обещать/пообещать (söz vermek)

обязываться/обязаться

(taahhüt etmek)

постановлять/постановить

(karar almak, karar çıkarmak)

предлагать/предложить

(önermek)

призывать/призвать

(çağırarak)

приказывать/приказать

(emretmek)

принимать/принять

решение (karar almak)

просить/попросить (rica etmek)

разрешать/разрешить (izin vermek)

распоряжаться/распорядиться (emretmek)

рекомендовать/порекомендовать (tavsiye etmek)	убеждать/убедить (ikna etmek, inandırmak)
решать/решить (karar vermek)	уговаривать/уговорить (ikna etmek, inandırmak)
советовать/посоветовать (tavsiye etmek)	упрашивать/упросить (birşey yapmaya ikna etmek)
требовать/потребовать (talep etmek, istemek)	

Bu fiillerin bitmemiş fiillerin mastar biçimleri ile olan kullanımının daha iyi anlaşılabilmesi bakımında aşağıdaki örnekleri incelemek yararlı olacaktır:

- Я **решила не покупать** ту машину, которую мы видели недавно. (*Geçenlerde gördüğümüz o arabayı satın almamaya karar verdim.*)
- Врач **посоветовал** мне **не курить**. (*Doktor bana sigara içmememi tavsiye etti.*)
- Он же **просил** тебя **не больше говорить** о нём. (*Senden onun hakkında daha fazla konuşmamı rica etti.*)

Yukarıda belirtilen fiillerin Türkçe karşılıkları verilmiştir. Türkçede böyle bir kuraldan söz edilemez, böyle durumların ifadesi olumlu ve olumsuz şekilleri ile aynı biçimde gerçekleştirilebilir. Bu nedenle Rusçada ifade edilen bu durumun Türkçedeki aktarımını vermenin yeterli olacağı kanısındayız: *Doktor bana sigara içmememi önerdi; Geçenlerde gördüğümüz o arabayı almaya karar verdim; vb.*

2.28. YİRMİ SEKİZİNCİ KULLANIM DURUMU

Не olumsuzluk eki ile ifade edilen **любить** (sevmek) fiili sadece **bitmemiş fiillerin (НСВ)** mastar biçimleri ile kullanılmaktadır:

- Я **не люблю играть** в футбол (*Futbol oynamayı sevmiyorum.*)
- Мы **не любим ужинать** в ресторане. (*Akşam yemeğini restoranda yemeyi sevmiyoruz.*)
- Они **не любят ходить** в университет пешком. (*Onlar üniversiteye yürüyerek gitmeyi sevmiyor.*)

Любить (sevmek) fiilinin “не” olumsuzluk eki olmadan bitmiş fiiller ile kullanımını da mümkündür. Örneğin; она **любит поесть** (*yemeyi seviyor.*), она **любит поговорить** (*konuşmayı seviyor*). **Любить (sevmek)** fiilinin bitmiş fiillerle olan bu kullanımını, anlam olarak subjektif bir özellik taşır ve ironik bir anlam ifade eder: Она **любит поесть** cümlesi ironik bir hava içerir ve Türkçeye «o yemeyi seviyor (çok fazla yemek yiyor.)» şeklinde çevrilebilir. Она **любит поговорить** cümlesindeki ironik ifade ise kişinin tartışırcasına çok fazla konuşmasına yöneliktir. Rusçada böyle ironik anlam içeren yapılar günlük konuşma dilinde yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Yine de pekçok durumda **любить (sevmek)** fiili bitmemiş fiillerle kullanılır. Örneğin, Я **люблю читать** книгу (*kitap okumayı seviyorum.*), Он **любит заниматься** (*ders çalışmayı seviyor*), она **любит рисовать** (*resim yapmayı seviyor.*)

Söz konusu durumun Türkçedeki ifadesi Rusçaya kıyasla biraz daha farklıdır. “**Sevmek**” fiilinin kullanımını hem olumlu hem de olumsuz durumlarda geniş ya da şimdiki zaman kipleri ile kullanılabilir: **Şarkı söylemeyi seviyor; Resim yapmayı sevmez; Satranç oynamayı severler, vb.**

2.29. YİRMİ DOZUNCU KULLANIM DURUMU

Уметь (-ebilmek) fiili genellikle **bitmemiş fiillerin (НСВ)** mastar biçimi ile kullanılmaktadır:

- Я **умею плавать.** (*Yüzebiliyorum.*)
- Она **умеет играть** на гитаре. (*Gitar çalabiliyor.*)
- Мы **умеем кататься** на лыжах. (*Kayak yapabiliyoruz.*)

Türkçede **–ebilmek** yardımcı fiili, fiilin sonuna getirilmekte ve Rusçadaki gibi bir beceriyi göstermektedir. Bu fiil, zaman olarak hem **şimdiki zamanın geniş zaman göstereni** hem de **geniş zamanın kendisi** ile kullanılır: **Şarkı söyleyebiliyorum/Şarkı söyleyebilirim; Keman çalabilirim/Keman çalabiliyorum.**

2.30. OTUZUNCU KULLANIM DURUMU

Забыть (unutmak), **смочь** (-masını bilmek), **суметь** (başarmak, muvaffak olmak), **удаться** (başarmak, sonuç vermek, -bilmek), **успеть** (bir şeyi yapabilmek,

zaman bulabilmek, yetişmek) fiilleri ile **bitmiş fiillerin (CB)** mastar biçimleri kullanılmaktadır:

- **АНТОН ЗАБЫЛ СДЕЛАТЬ** домашнее задание. (*Anton ev ödevini yapmayı unuttu.*)
- **ОН НЕ СМОГ ПОНЯТЬ**, что учитель говорил. (*Öğretmenin ne söylediğini anlayamadı.*)
- **ЕМУ НЕ УДАЛОСЬ ПОЕХАТЬ** в Анкару. (*Ona, Ankara'ya gitmek nasip olmadı.*)

Söz konusu durum için Türkçede belirli bir kuraldan bahsedemeyiz. Ancak bu tür fiillerin Türkçede de var olduğunu ve çeşitli kullanım biçimlerine sahip olduğunu belirtebiliriz. Nitekim, kuralda verilen fiiller bitmiş fiil grubuna aittir. Türkçede ise bitmiş-bitmemişlik durumu fiillere göre şekillenmemektedir. Bu nedenle biz burada yalnızca Rusçada ifade ettiğimiz kural çerçevesinde söz konusu durumun Türkçedeki aktarımını ele alabiliriz: *Ev ödevini yapmayı unuttu; Ne söylediğini anlayamadı; Size gelmek bir türlü nasip olmadı, vb.*

2.31. OTUZ BİRİNCİ KULLANIM DURUMU

Gerçekleşmesi muhtemel varsayımları ifade ederken **мочь (-ebilmek) yardımcı fiili+не olumsuzluk eki+bitmiş fiil (CB)** kullanılırken, izin, tavsiye, istek gibi durumları ifade ederken **мочь (-ebilmek) yardımcı fiili+не olumsuzluk eki+bitmemiş fiil (HCB)** kullanılır:

- **ВЫ МОЖЕТЕ НЕ МЕШАТЬ** мне. (*Beni rahatsız etmez misiniz lütfen-Beni rahatsız etmeyiniz.*)
- **ТЫ МОЖЕШЬ НЕ ПЕРЕВОДИТЬ** ЭТОТ ТЕКСТ: он очень длинный. (*Bu metni çeviremez misiniz?, çok fazla uzun*)
- **ВЫ МОЖЕТЕ НЕ ПЕРЕВЕСТИ** текст: я уже нашла перевод. (*Metni çeviremezsiniz, çevirisini artık buldum.*)

Söz konusu durumun Türkçedeki ifadesi her iki durumda da **-ebilmek** yardımcı fiilinin olumsuz biçimiyle farklı biçimlerde sağlanabilir: *Biraz uzak duramaz mısınız? Rahatsız oluyorum/Biraz uzak durunuz. Rahatsız oluyorum/ Biraz uzak dursanız. Rahatsız oluyorum; vb.*

2.32. OTUZ İKİNCİ KULLANIM DURUMU

İstmeden, kasıtlı olmadan yapılan eylemleri belirten durumlar için şimdiki zamanda **мочь** (-ebilmek) yardımcı fiili ile birlikte bitmiş fiiller (**CB**) kullanılır. Rusçada sıkça kullanılan, istmeden yapılan eylemleri gösteren fiiller şunlardır:

заболеть (hastalanmak)	разбить (kırmak, parçalamak)
забыть (unutmak)	сломать (kırmak, parçalamak)
ошибиться (yanılmak, hata etmek)	упасть (düşmek, yıkılmak)
перепутать (karıştırmak)	уронить (düşürmek)
потерять (kaybetmek)	устать (yorulmak)
проспать (uyuyakalmak)	опоздать (geç kalmak), vb

Söz konusu kuralın daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıdaki örneklerin incelenmesinin yeterli olacağını düşünmekteyiz:

- Одевайтесь теплее, на улице холодно, иначе вы **можете заболеть**. (*Daha sıkı giyinin, dışarısoğuk, aksi takdirde hasta olabilirsiniz/olursunuz.*)
- Через три минуты автобус отходит, ты **можешь опоздать**. (*Üç dakika sonra otobüs kalkacak, geç kalabilirsin/kalırsın.*)
- Не беги так быстро, ты можешь упасть. (*Bu kadar hızlı koşma, düşebilirsin/düşersin.*)

Yukarıdaki örnekleri incelediğimizde istmeden gerçekleşebilecek durumları ifade eden cümleler görürüz. Bu tür durumlar Rusçada daha önce de belirttiğimiz üzere **мочь** (-ebilmek) yardımcı fiili ile bitmiş özellikli bir fiilin yan yana getirilmesi ile ifade edilir. Aynı durum Türkçede iki şekilde ifade edilmektedir: **1.) -ebilmek** yardımcı fiili ile; **2.) geniş zaman** biçimi ile. Türkçede ifadesi, belirttiğimiz üzere iki şekilde gerçekleştirilen bu tür durumlar, Rusçada ki gibi istmeden gerçekleşebilecek eylemleri göstermektedir: *Çok fazla yeme, kilo alırsın/kilo alabilirsin. Çaydanlığı iyi tut, düşürürsün/düşürebilirsin.*

2.33. OTUZ ÜÇÜNCÜ KULLANIM DURUMU

(Не) забыл (unuttum), **(не) успел** (başaramadım), **(не) удалось** (nasip olmadı), **нельзя** (imkansız), **не смог** (yapamadım), **не сумел** (beceremedim) ifadeleri ile birlikte bitmiş fiillerin mastar biçimleri kullanılmaktadır:

- Я **забыл купить** хлеб, а магазин скоро закрывается. (*Ekmek almayı unuttum, market de yakında kapanır.*)
- Я **не смог поехать** на день рождения Алины. (*Alina'nın doğum gününe gidemedim.*)

Bu tür durumların kullanımı Türkçede de mevcuttur: **unuttum, başardım/başaramadım, nasip oldu/nasip olmadı, yapabildim/yapamadım, vb.** Geçmiş zaman kipinde verilen söz konusu kelimeler Türkçede kullanım biçimlerine göre farklı şekillerde ifade edilebilir: *Dün çarşıya gidemedim; Onları ziyaret etmek bir türlü nasip olmadı; Oraya gitmemiz imkansız; vb.*

2.34. OTUZ DÖRDÜNCÜ KULLANIM DURUMU

Eş zamanlı eylemleri (одновременные действия) belirtmek için **bitmemiş fiiller (НСВ)** kullanılırken, sıralı eylemleri (последовательные действия) ifade etmek için **bitmiş fiiller (СВ)** kullanılır:

- Когда он **принимал** душ, он **пел** любимые песни. (*Du aştırken bir yandan da en sevdiği şarkıları söylüyordu.*)
- Когда он **принял** душ, он **спел** любимые песни. (*Duş aldığı anda en sevdiği şarkıları söyledi.*)

Yukarıdaki örnekleri incelediğimizde, birinci cümlede eş zamanlı iki eylem görmekteyiz; **duş almak** ve **şarkı söylemek**. Kuralımızda eş zamanlı eylemlerin bitmemiş fiillerle sağlandığını söylemiştik. Bu nedenle verdiğimiz örnekte yer alan iki eş zamanlı eylemi bitmemiş fiillerle birlikte kullandık. Cümlenin Türkçeye çevirisi “*Duş alırken bir yandan da en sevdiği şarkıları söylüyordu.*” şeklindedir. İkinci örnekte ise aynı cümlenin bitmiş fiiller ile kullanımını verdik. Burada ise dikkat çeken nokta, sıralı eylemlerin gerçekleşiyor olmasıdır. Kuralda da belirttiğimiz üzere, sıralı eylemler bitmiş fiiller ile kullanılır. Cümlenin Türkçeye çevirisi ise bu kez “*Duş*

aldığında en sevdiği şarkıları söyledi.”, şeklinde olur. Bu cümlede ön plana çıkan durum, önce *duş alma*, daha sonra ise *şarkı söyleme* eyleminin gerçekleşmiş olmasıdır. Söz konusu kuralın daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıdaki örnekleri incelemenin yeterli olacağı kanısındayız:

- **После того как**, она получила письмо от своего брата, она сразу написала ответ. (*Erkek kardeşinden mektup aldıktan sonra hemen cevap yazdı.*)
- **В то время как**, мы отдыхали, она готовилась к экзаменам. (*Biz dinlenirken o, sınavlara hazırlanıyordu.*)
- **Когда он** готовил обед, звонил телефон. (*Öğle yemeğini hazırlarken telefon çalıyordu.*)

Eş zamanlı eylemleri belirtirken bazı durumlarda bitmemiş ve bitmiş fiillerin bir arada olan kullanımına da rastlamak mümkündür. Söz konusu durumlar bir eylem tamamlanırken diğer eylemin devam ettiğini göstermektedir: Когда он **пришёл** к нам, мы **готовили** ужин. (*Bize geldiğinde akşam yemeği hazırlıyorduk.*)

2.35. OTUZ BEŞİNCİ KULLANIM DURUMU

Eğer fiil sonuçsal bir anlam taşıyorsa **bitmemiş (НСВ)** ve **bitmiş fiiller (НСВ)** mukayeseli olarak bir arada kullanılabilir:

- Мы долго искали повести Чехова в библиотеке и наконец **нашли** их. (*Uzun bir süre kütüphanede Çehov'un öykülerini aradık ve sonunda bulduk.*)
- Мой брат поступал, но не поступил в университет. (*Erkek kardeşim üniversiteye girmeyi denedi ancak yapamadı.*)
- Я решала, но не решила задачу. (*Problemi çözmeye çalıştım ama çözemedim.*)

Yukarıdaki örnekleri incelediğimizde bitmiş ve bitmemiş fiillerin bir arada kullanıldığını görürüz. Bu tür cümle yapıları Rusça dilbilgisi kuralları içerisinde önemli bir yere sahiptir. İki fiil türünün de cümle içerisinde mukayeseli olarak bir arada verilmesi anlamda farklılık yaratır. Bu tür cümle yapılarında bitmemiş fiil “uzun süre deneme”, “üzerinde uğraşma” anlamını ifade ederken, bitmiş fiil sonuca ulaşma ya da ulaşamama durumunu gösterir. Birinci cümlede yer alan “Мы долго **искали** повести

Чехова...” cümlesinde bitmemiş fiille sağlanan “arama” eyleminin belli bir süre gerçekleştirildiği ifade edilir. İkinci cümlede yer alan “Мой брат **поступал...**” cümlesinde ise “**поступать**” bitmemiş fiili, üniversiteyi kazanma eyleminin belli bir süre denendiğini ifade etmektedir. Aynı şekilde üçüncü cümledeki “Я **решала...**” cümlesinde yer alan “**решать**” bitmemiş fiili, problem çözme eyleminin uzun süre denendiğini göstermektedir. Bahsedilen örneklerde, bitmiş fiillerle belirtilen ikinci cümlelerde sonuca ulaşma ya da ulaşamama durumları söz konusudur: “...и наконец **нашли их.** ” (sonuda bulduk-olumlu sonuç); “...но не **поступил** в университет.” (ama üniversiteye giremedi-olumsuz sonuç); “...но не **решила** задачу” (ama çözemedim-olumsuz sonuç).

Türkçede bu tür durumların ifadesi Rusçaya göre daha farklıdır. Türkçede böyle durumlarda genellikle yardımcı fiiller devreye girer ve ilk cümlede asıl fiil yüklem görevini üstlenmez: *Problemi çözmeyi denedim ama çözemedim; Soruyu cevaplamak için uğraştı, sonunda cevapladı; vb.*

2.36. OTUZ ALTINCI KULLANIM DURUMU

Sonuca ulaşma anlamını taşıyan fiillerin **bitmiş hallerinin (CB) не** olumsuzluk eki ile birlikte kullanımı, eylemin sonucuna ulaşmadığını gösterirken, aynı fiillerin **bitmemiş biçimlerinin (НСВ) не** olumsuzluk eki ile birlikte kullanılması, eylemin hiç gerçekleşmediğini belirtir:

- Он **не будет поступать** в университет. (Üniversiteye girmeyecek.)
- Я **не уберу** комнату.(Odayı toplamayacağım.)
- Они **не нашли** повести Достоевского в библиотеке. (Dostoyevski'nin öykülerini kütüphanede bulamadılar.)
- Мы **не решали** задачу. (Problemi çözmedik.)

Yukarıdaki örnekleri incelediğimizde **не** olumsuzluk ekinin bitmiş ve bitmemiş fiillerle olan kullanımını görürüz. Bitmemiş fiillerin kullanıldığı 1. ve 4. örnekler eylemin hiç gerçekleştirilmediğini göstermektedir. “Он **не будет поступать в университет**” cümlesi, üniversiteyi kazanma eyleminin hiç gerçekleşmeyeceğini göstermektedir. Bu durumda kişi üniversiteyi kazanma eylemini gerçekleştirmek için uğraşmayacaktır. Aynı durumu “Мы **не решали задачу**” örneğinde görmekteyiz. Bu

cümlede “problemi çözmeye” eyleminin gerçekleştirilmesi için bir girişimde bulunulmadığını, olumsuzluk eki **не** ile birlikte kullanılan **решать** (çözmek) bitmemiş fiilinden anlıyoruz. Bitmiş fiillerin kullanıldığı 2. ve 3. örneklere baktığımızda ise eylemin gerçekleşmesi için uğraşıldığını ancak gerçekleştirilemediğini görürüz. “*Они не нашли повести Достоевского в библиотеке*” cümlesinde, kişinin öyküleri kütüphanede bulmak için çalıştığını ancak eylemi sonucuna ulaştıramadığı görülmektedir. Bu durumda aynı örnek için “*Они не смогли найти повести Достоевского в библиотеке*” (*Dostoyevski'nin öykülerini kütüphanede bulamadılar.*) cümlesini de kullanabiliriz. Aynı şekilde, 2. örnekte yer alan “*Я не уберу комнату*” cümlesi, “odayı toplama” eyleminin gerçekleştirilemeyeceğini göstermektedir. Bu tür durumların ifadesi, Türkçede biraz daha farklıdır. Türkçede eylemin hiç gerçekleştirilmediğini/gerçekleştirilmeyeceğini ifade etmek için fiilin geçmiş/gelecek zamana göre çekiminden yararlanır: “*Kompozisyon yazmayacağım*”; “*Odayı toplamadım*”; “*tezimi savunmayacağım*”; “*kitabı okumadım.*” Cümlelerini incelediğimizde eylemlerin gerçekleştirilmediği, bunun için herhangi bir girişimde bulunulmadığı anlaşılmaktadır. Eylemin gerçekleştirilmesi için girişimde bulunulduğu ancak sonuca ulaştırılmadığı durumlarda ise bileşik fiillerin (fiil+**ebilmek**) kullanımını görürüz: “*Kompozisyon yazamayacağım*”; “*Odayı toplayamadım*”; “*tezimi savunamayacağım*”; “*kitabı okuyamadım.*” Cümlelerinde ise eylemin gerçekleştirilmesine yönelik bir girişimin söz konusu olduğu, ancak sonuca ulaşamadığı görülmektedir.

2.37. OTUZ YEDİNCİ KULLANIM DURUMU

Eğer fiil sonuca ulaşma anlamını taşıyorsa **bitmiş fiillerin (CB)** **не** olumsuzluk eki ve ismin yönelme halindeki (дательный падеж) zamirler ile birlikte kullanımı kişinin, eylemi gerçekleştirme yönündeki yeteneksizliğini gösterir. Aynı durumdaki fiillerin bitmemiş fiiller (**НСВ**) ile olan kullanımı ise, kişi için bir eylemi gerçekleştirmenin gerekli olmadığını ifade etmektedir:

- **Мне не сдать** экзамен по математике. (*Matematik sınavını geçemem.*)
- **Вам не писать** сочинение. (*Kompozisyon yazmanıza lüzum yok.*)
- **Нам не решить** эту задачу. (*Bu problemi çözemeyiz.*)
- **Тебе не учиться** плавать. (*Yüzmeyi öğrenmenin lüzumu yok.*)

Söz konusu kuralın daha iyi anlaşılması bakımından yukarıdaki örnekleri incelememizde fayda olacaktır. Cümleler, kuralda da belirttiğimiz üzere ismin yönelme halindeki zamirler ile oluşturulmuştur. Örnekleri verilen kural dahilinde incelediğimizde **zamir (местоимение) + bitmemiş fiil (НСВ) = eylemin gereksizliğini** ifade eder.

Söz konusu durumun Türkçede ifade biçimi Rusçadakine göre oldukça farklıdır. Türkçede bu tür durumlarda sadece fiilin kullanımı ifadenin güçsüz kalmasına ve anlamda değişiklik gerçekleşmesine neden olabilmektedir. Bu sebeple söz konusu durumlar Türkçede **gereği yok, lüzumu yok** gibi ifadeyi güçlendirici kelimelerle sağlanır. Yeteneksizliğin ifade edildiği durumlarda ise Türkçede –ebilmek yardımcı fiilinin olumsuz biçiminden yararlanır. Buna göre Rusçada ifade edilen durumların Türkçedeki aktarımı şu şekilde olur: *Yüzmeyi öğrenmenin bir lüzumu yok; kompozisyon yazamam (yeteneğim yok); vb.*

2.38. OTUZ SEKİZİNCİ KULLANIM DURUMU

Eylemin kimin tarafından gerçekleştirildiğine dair **кто?** (kim?) ile sorulan sorularda kullanım durumuna göre hem **bitmemiş (НСВ)** hem de **bitmiş fiiller (СВ)** kullanılabilir. Eylemin gerçekleştirilmesinde, amaca uygunluk ya da amaçsızlık arandığı durumlarda **bitmiş fiiller (СВ)** kullanılırken, eylemin gerçekleşmesinde niteliğin ön planda olduğu durumlarda **bitmemiş fiiller (НСВ)** kullanılır:

➤ – **Кто заварил чай?** (*Çayı kim demledi?*)

– Я. (Ben.)

– Спасибо большое. Я очень люблю чай. (*Çok teşekkür ederim. Çayı çok severim.*)

➤ – **Кто убрал мою комнату?** (*Odamı kim topladı?*)

– Я. (Ben.)

– Зачем? Я же просил тебя не убирать мою комнату до моего приезда! (*Neden? Senden ben gelene kadar odamı toplamamı rica etmiştim.*)

➤ – **Кто писал это сочинение?** (*Bu kompozisyonu kim yazdı?*)

– Я. (Ben.)

– Очень плохо! Там много ошибок! (*Çok kötü! Çok fazla hata var!*)

➤ – **Кто сегодня готовил завтрак?** (*Bugün kahvaltıyı kim hazırladı?*)

– Мы. (Biz)

– Молодцы! Очень вкусно! Мне очень понравился! (*Aferin size! Çok lezzetli! Çok hoşuma gitti!*)

Yukarıdaki örnekleri incelediğimizde, amaca uygunluk ve amaçsızlık durumlarının ön plana çıktığı ilk iki cümlede bitmiş fiillerin kullanıldığını görmekteyiz. Bu gibi durumlarda gerçekleştirilen eylemin niteliği önem taşımaz, önemli olan amaca uygun olma ya da olmama durumudur. Bu nedenle cümleler bitmiş fiillerle oluşturulmuştur. Üçüncü ve dördüncü örneklerde ise ön planda olan amaca uygunluk değil eylemin niteliğidir. Rusçada **кто?** soru sözcüğü ile kurulan, eylemin niteliğinin ön plana çıktığı bu tür durumlarda örneklerde olduğu gibi bitmemiş fiiller kullanılmaktadır. Rusçada bitmiş ve bitmemiş fiil ayrımının olduğu bu tür ifadelerin Türkçedeki kullanımı her iki durumda da aynıdır: – *Çayı kim demledi?* – Ben. – *Teşekkürler. Çayı çok severim. (Amaca uygun olma-olmama durumu);* – *Çayı kim demledi?* – Ben. – *Aferin! Çok lezzetli olmuş! Çok hoşuma gitti! (Eylemin niteliği)*

Bitmemiş ve bitmiş fiillerle sağlanan her iki durumda da eylemin öznel bakış açısıyla değerlendirildiği göze çarpmaktadır. Bitmiş ve bitmemiş fiillerin **кто?** (kim?) sorusu ile oluşturulan cümlelerde öznel değerlendirmeler dışında kullanımları da mevcuttur. Bu kullanımlardan birisi, eylemin kimin tarafından gerçekleştirildiğini öğrenmek için sorulan soru cümleleridir. Eylemi gerçekleştiren kişiyi öğrenmek için sorulan bu tür soru cümlelerinde bitmiş fiiller kullanılır: **Кто открыл Антарктиду?** (*Antartika'yı kim keşfetti?*) Bazı durumlarda ise eylemin kimin tarafından gerçekleştirildiğinden çok o eyleme bağlı ikinci bir eylemin sonucunu öğrenmek önem taşır. Rusçada başka bir eylemin sonucunu öğrenmek için sorulan bu tür soru cümlelerinde bitmemiş fiiller kullanılmaktadır: **Кто брал газеты?** *Надеюсь, вы не забыли взять и журналы?* (*Gazeteleri kim aldı? Umarım dergileri de almayı unutmamışsınızdır.*)

Örneklerden de anlaşılacağı üzere, Türkçede her iki durum için verilen soru cümlesinde kullanılan fiiller aynıdır. Bu durum, Türkçe fiil yapısında bitmiş-bitmemişlik durumunun fiil özelliğine göre değil, zaman özelliğine göre sağlanıyor olmasıdır. Örneklerde belirtilen her iki zaman türü de geçmiş zaman özelliğine sahip olduğu için Türkçede bu iki soru türü de aynı zamanla sağlanmaktadır. Türkçede söz

konusu iki durumun ayırımını ancak diyalogun gidişatı ile ayırt edebiliriz. “Çayı kim demledi” sorusuna verilen yanıt doğrultusunda soruyu soran kişinin “Teşekkürler. Çayı çok severim” yanıtı eylemin niteliğinden çok amaca uygunluğunu ifade ederken, aynı soruyla başlatılan ikinci diyalog örneğinde “Aferin! Çok lezzetli olmuş! Çok hoşuma gitti” yanıtı eylemin niteliğine gönderme yapmaktadır.

2.39. OTUZ DOKUZUNCU KULLANIM DURUMU

Roman, öykü, şiir, tiyatro oyunları gibi kendinden sadece bir tane olan, yazarı belli eserlerin kimin tarafından yazıldığını öğrenmek için sorulan sorularda her zaman bitmiş fiiller (**CB**) kullanılır⁵⁸:

➤ – **Кто написал** повесть «Капитанская дочь»? (“Yüzbaşının Kızı” adlı öyküyü kim yazdı?)

– Александр Сергеевич Пушкин. (*Aleksandr Sergeyeviç Puşkin.*)

➤ – **Кто написал** стихотворение «Возраст тридцать пять»? (“Yaş Otuz Beş” şiirini kim yazdı?)

– Джахит Сыткы Таранджы. (*Cahit Sitki Taranı.*)

➤ – **Кто написал** роман «Королёк – птичка певчая»? (“Çalıkuşu” adlı romanı kim yazdı?)

– Решат Нури Гюнтекин. (*Reşat Nuri Güntekin.*)

Ancak eserin başka bir yabancı dile çevrilmesi, piyesin sahnelenmesi, kitabın film haline dönüştürülmesi gibi durumlarda, hem **bitmiş (CB)** hem de **bitmemiş fiiller (HCB)** kullanılabilir. Eserin belli bir çevirisi üzerine ya da ilk/son çevirisi, sahnelenmesi gibi konular üzerine konuşuluyorsa **bitmiş fiiller (CB)** kullanılır; eserin belli bir çevirisi hakkında konuşulmuyorsa ya da birden fazla çevirisi, sahnelenmesi vb. bulunan eserlerden bahsediliyorsa ise **bitmemiş fiiller (HCB)** kullanılır:

➤ – **Кто первым снял** фильм по этой книге? (*Bu kitabın filmini ilk kim çekti?*)

– Не знаю. (*Bilmiyorum.*)

➤ – **Кто переводил** роман «Преступление и наказание» на иностранные языки? (“Suç ve Ceza” adlı romanı yabancı dillere kim çevirmiştir?)

⁵⁸ Karavanov, 122.

– Очень многие. (*Çok fazla çeviren var.*)

Türkçede bu tür durumların ifadesi, Türkçe fiil yapısının bitmiş-bitmemişlik özelliğine göre değil, zaman özelliğine göre ifade edilir ve cümle içerisinde Rusçada olduğu gibi “ilk”, “son” gibi kesinlik bildiren söz kalıplarına yer verilir. Türkçede bir eserin kimin tarafından yazıldığını öğrenmek için **di’li geçmiş zaman** kullanılır: - “*Çalığışu*” romanını **kim yazdı?**, - *Reşat Nuri Güntekin*; Bir eserin belli bir çevirisini, sahnelenişini vb. öğrenmek için yine **di’li geçmiş zaman** kullanılır: - “*Çalığışu*” romanının filmini **en son kim çekmiştir?** - *Bilmiyorum*; Bir eserin herhangi bir çevirisini, sahneleşini vb. öğrenmek için **di’li** ya da **miş’li geçmiş zaman** kullanılır: - “*Çalığışu*” romanının filmini **kim çekmiş?** - *Romanın filmini çok fazla kişi çekmiş.*

2.40. KIRKINCI KULLANIM DURUMU

Gerçekleşen bir eylemin sorumluluğunu taşımadığını ifade eden durumlarda **bitmemiş fiiller (HCB)** kullanılır.⁵⁹ Bu tür durumlarda sorulan sorudaki fiil, bitmiş fiil türünde iken, cevaptaki fiil bitmemiş fiil türünde olur:

➤ – Кто взял мой словарь? (*Sözlüğümü kim aldı?*)

– Я не брал. (*Ben almadım.*)

➤ – Ты сказала моей маме, что меня не было на уроке? (*Anneme derste olmadığımı sen mi söyledin?*)

– Я не говорила. (*Ben söylemedim.*)

Söz konusu durumun Türkçeye aktarımı **geçmiş zaman kipi** ile sağlanır: -*Vazoyu kim düşürdü?*, -*Ben düşürmedim*; *Burada olduğumu anneme kim söyledi?*, -*Ben söylemedim*; vb.

2.41. KIRK BİRİNCİ KULLANIM DURUMU

Gerçekleştirilmemiş bir eylemin nedenine cevap olarak o süre içerisinde bir işle meşgul olduğunu ifade eden durumlarda **bitmemiş fiiller (HCB)** kullanılır:

⁵⁹ Bu tür durumlarda cümledeki vurgu zamir üzerindedir. Gerçekleşen eylemden sorumlu olma durumlarında ise söz konusu kuralın tam tersi geçerlidir. Bu tür durumlarda hem soru hem de cevap biçimlerinde bitmiş fiiller kullanılır ve vurgu zamir üzerinde değil eylem üzerindedir: – *Ты взял мой словарь?* – Нет, не взял. (*–Benim sözlüğümü aldın mı? –Hayır, almadım.*)

➤ – Почему ты не пришёл в спортивный зал? (*Spor salonuna neden gelmedin?*)

– Я **занимался** в библиотеке. (*Kütüphanede ders çalışıyordum.*)

➤ – Почему вас не было на конференции? (*Konferansta neden yoktun?*)

– Мы **готовились** к экзамену по русскому языку. (*Rusça sınavı hazırlanıyordum.*)

Bu türk durumların Türkçedeki ifadesi zaman olarak benzerlik taşır. Böyle durumlarda sorulan soruya karşılık verilen cevapta, söylenen süre zarfında başka bir işle meşgul olduğunu belirtmek için genelde geçmiş zaman kipinin **hikaye birleşik zamanından** yararlanır: *-Dün akşam neden gelmedin?, -Ders çalışıyordum; - Toplantıda neden yoktu?, -Rapor hazırlıyordu; vb.*

2.42. KIRK İKİNCİ KULLANIM DURUMU

Eylemin ana hedefi olmayan, plansız gerçekleşen durumları ifade ederken **bitmemiş fiiller (HCB)** kullanılır. Bu tür durumlarda eylemin plansız gerçekleşen sonucu çok fazla önem arzetmez:

➤ – Почему в нашей комнате такой беспорядок? (*Neden odamız bu kadar dağınık?*)

– Я **искала** книги, которые купила недавно. (*Geçenlerde satın aldığım kitapları arıyordum.*)

➤ – Почему здесь похнёт дымом? (*Burazsı neden duman kokuyor?*)

– Потому что, я **жарил** мясо на барбекю. (*Çünkü mangalda et kızartıyordum.*)

Örnekleri incelediğimizde plansız gerçekleşen, sonucu pek önem arzetmeyen eylemler görmekteyiz. Birinci örnekte odanın dağınık olmasının nedeni sorulduğunda “*kitaplarımı arıyordum*” cevabında eylemin sonucu, yani kitapların bulunup bulunmadığı önem taşımaz. Aynı duruma ikinci örnekte de rastlamaktayız. Neden duman koktuğu sorulduğunda, karşılık olarak verilen “*mangalda et kızartıyordum*” cümlesi sorulan soru bakımından sonucu önem taşımayan bir cümledir. Burada önemli olan mangalda et kızartma işleminin bitip bitmediği değil, neden duman koktuğuna verilen karşılıktır. Rusçada bitmemiş eylemlerle gerçekleştirilen bu gibi durumlar

genelde Türkçede eylemin **hikaye bileşik zamanı (şimdiki zaman+hikaye geçmiş zamanı)** ile ifade edilir ve eylemin sonucu Rusçadaki gibi önem arz etmez: – *Çalışma odası neden dağılık? – Kimliğimi arıyordum.*

2.43. KIRK ÜÇÜNCÜ KULLANIM DURUMU

Eylemin kendisi değil de onun gerçekleştirilme durumu ön planda ise soru cümlelerinde **bitmemiş fiiller (HCB)** kullanılır:

- Ты **готовил** ужин? А ты не пригласил друзей? (*Akşam yemeği hazırladın mı? Peki arkadaşlarını davet etmedin mi?*)
- Ты сегодня **убирал** мою комнату? Тебе случайно не попался мой словарь? (*Bugün odamı topladın mı? Sözlüğüme rastlamadın mı?*)

Bu tür durumların Türkçedeki ifade biçimi genellikle vurgu ile sağlanır ve zaman olarak **geçmiş zaman kipinden** yararlanılır: *Masamı **toparladın mı?** Peki raporumu görmedin mi?; Yemeği **hazırladın mı?** Arkadaşlarını davet etmedin mi?; vb.*

2.44. KIRK DÖRDÜNCÜ KULLANIM DURUMU

Bazı durumlarda **bitmiş fiiller (CB)**, sonucu halen etkisini sürdüren eylemleri ifade edebilir. Bu durumlarda kişi eylemin sonucunu görebilir. **Bitmemiş fiiller (HCB)** ise şimdiki zamanda artık etkisi ortadan kalkmış eylemleri ifade edebilir. Bu durumlarda kişi eylemin sonucunu göremez:

- Кто **закрыл** окно? (Pencereyi kim kapattı?)
- Кто **закрывал** окно? (Pencereyi kim kapattı?)

Yukarıdaki örnekleri incelediğimizde, bitmiş bir fiille oluşturulan birinci örnekteki *Кто **закрыл** окно?* cümlesi, pencerenin kapalı olduğunu gören bir kişi tarafından sorulan soru cümlesidir. Kişi pencerenin kapalı olduğunu görmektedir. İkinci örnekte yer alan *Кто **закрывал** окно?* cümlesi ise, bir süre açık olan pencerenin daha sonra kapatılıp yeniden açılması eylemini göstermektedir. Kişi pencerenin açık olduğunu görmektedir ancak kendisinin olmadığı bir zaman diliminde pencerenin kapatıldığını hissetmektedir. Bu cümlede soruyu soran kişinin, pencerenin kapatılma eylemini görmediği belirtilmektedir. Söz konusu bu iki cümle, Türkçede aynı şekilde

ifade edilmektedir: *Pencereyi kim kapattı?* Türkçede böyle bir fark ancak açıklayıcı yan cümlelerle ya da vurgu ile ifade edilebilir: *Pencereyi kim kapattı? Açabilir misiniz lütfen?* cümlesi, Rusçadaki bitmiş fiille sağlanan birinci örneğin detaylı karşılığı olarak görülebilir. Türkçede kişinin eylemin sonucuna tanık olduğunu belirtmek için ek cümle kullanmak durumundayız. Aynı şekilde Rusçada vermiş olduğumuz ikinci örneğin detaylı açıklaması Türkçede *Pencereyi kim kapattı? Biri kapatmış olmalı çünkü içerisi hala sıcak*, şeklinde olabilir. Bu cümlede de kişinin eylemin sonucuna tanık olmadığını belirtmek için açıklayıcı bir yan cümle kullanmak durumundayız.

2.45. KIRK BEŞİNCİ KULLANIM DURUMU

Kesilen, duran, ara verilen bir eylemin devam etmesini ifade eden durumlarda genellikle **bitmemiş fiillerin (НСВ)** mastar biçimleri kullanılmaktadır:

- Я прочитала вам большую часть рассказа, дальше – **читать?** Или отложим на завтра? (*Size öykünün büyük bir çoğunluğunu okudum, daha okuyayım mı? Yoksa yarına mı erteleyelim?*)
- Я уже рассказал почти всё, дальше – **рассказывать?** (*Neredeyse her şeyi anlattım. Daha anlatayım mı?*)

Söz konusu durumun Türkçedeki ifadesi de benzer şekildedir. Rusçada **дальше** kelimesi ile ifade edilen durum, Türkçede “*daha*” kelimesi ya da vurgu ile sağlanmaktadır: *Kompozisyonun büyük bir kısmını yazdım, devam ediyim mi?; Neredeyse bütün öyküleri okudum, daha okuyayım mı?, vb.*

2.46. KIRK ALTINCI KULLANIM DURUMU

Kesilen, duran, ara verilen bir eylemin devam etmesi, tekrar harekete geçmesi için söylenen durumlarda, emir kipi biçimindeki **bitmemiş fiiller (НСВ)** kullanılmaktadır:

- – Что вы делаете? (*Siz ne yapıyorsunuz?*)
 - Мы играем в шахматы. (*Satranç oynuyoruz.*)
 - **Играйте**, я только возьму свои вещи и уйду. (*Oynayın, ben eşyalarımı alıp çıkacağım.*)
- – Что ты делаешь? (*Ne yapıyorsun?*)
 - Я занимаюсь. (*Ders çalışıyorum.*)

– **Занимайся**, не буду мешать тебе. (*Çalış sen, ben sana engel olmam.*)

Bu tür durumlar Türkçede de benzer biçimde fiilin emir kipi biçimi ile ifade edilmektedir: *-Ne yapıyorsun?, -Kitap okuyorum, -Oku sen, ben çantamı alıp çıkacağım, vb.*

2.47. KIRK YEDİNCİ KULLANIM DURUMU

Yukarıda bitmiş fiiller için geçmiş zamanda gerçekleşen bir eylemin halen etkisini sürdürebileceği, aynı eylemin bitmemiş bir fiille de kullanılabileceği, ancak anlamda eylemin sonucu ile ilgili bazı farklılıkların oluşabileceği kuralından bahsettik. Söz konusu durum **где?** (nerede?) sorusu ile kurulan cümlelerde de geçerlidir, ancak kişi eylemin sonucunu göremediği için bir nesnenin yok oluşu ile bağlantılı olarak sorulan bu tür sorulara verilen cevaplarda sadece bitmiş fiiller **(CB)** kullanılır. Bu tür durumlarda bitmemiş fiillerin kullanımı uygun değildir:

- **Где твой словарь?** – Я дал его студентам. (Sözlüğün nerede? – Ben onu öğrencilere verdim.)
- **Где твой брат?** – Он уехал в Анкару. (Erkek kardeşin nerede? – O, Ankara'ya gitti.)
- **Где наша машина?** – Я её продал. (Arabamız nerede? – Ben onu sattım.)

Türkçede daha önce de belirttiğimiz üzere bu tür ayrımlardan söz edemeyiz. Böyle durumlar Türkçede daha çok vurgu ile sağlanmaktadır. Bu nedenle Rusça için verdiğimiz kuralın Türkçedeki aktarımını incelememizin yeterli olacağı kanısındayız: *- Kitabım nerede?, -Arkadaşıma verdim; Arkadaşın nerede?, -Kütüphaneye gitti.*

2.48. KIRK SEKİZİNCİ KULLANIM DURUMU

Geçmiş bir zamanda, gelecekte yaklaşan bir eylemi (предстоявшее действие) ifade ederken **bitmemiş fiiller (HCB)** kullanılır:

- Она всю ночь не мог заснуть, потому что на следующий день он сдавал экзамен по турецкому языку. (*Tüm gece uykuyla dalamadı, çünkü ertesi gün Türkçe sınavına gircekti.*)

- В понедельник он не пошёл на концерт, потому что во вторник **приезжали** его семья из Анкары. (*Pazartesi günü konsere gitmedi, çünkü salı günü Ankara'dan ailesi gelecekti.*)

Türkçede de benzer ifadeler söz konusudur. Türkçede geçmiş bir zamanda gelecekte yaklaşan bir eylemi ifade etmek için **gelecek zaman** kipinin **geçmiş zaman** kipi ile birleşiminden yararlanılmaktadır: *Bütün gece uyuyamadı, çünkü ertesi gün iş görüşmesine **gidecekti**; Tiyatroya gitmedik, çünkü ertesi gün yolculuğa **çıkacaktık**; vb.*

2.49. KIRK DOKUZUNCU KULLANIM DURUMU

Gelecek zamanda gerçekleşecek eylemlerin ifadesi sırasında, miktar belirtilen bir durum söz konusu ise genelde bitmiş fiiller (**CB**) kullanılmaktadır:

- - Что ты собираешься делать? (*Ne yapmaya hazırlanıyorsun?*)
- Буду учить новые слова. **Выучу двадцать слов.** (*Yeni kelimeler öğreneceğim. Yirmi kelime ezberleyeceğim.*)

Türkçede bu tür durumlarda özel bir kullanım söz konusu değildir. Türkçede söz konusu durumun ifadesi **gelecek zaman kipi** ile sağlanır: *-Ne yapıyorsun?, -Kompozisyon dersine hazırlanıyorum, **üç tane kompozisyon yazacağım**, vb.*

2.50. ELLİNCİ KULLANIM DURUMU

Tehdit içerikli söylenen bazı durumlara karşılık verilen cevaplarda söz konusu tehdite ilgisiz/kayıtsız olduğunu göstermek amaçlı söylenen cümlelerde bitmemiş fiiller (**HCB**) kullanılır:

- –Я расскажу твоему отцу, что ты не готовишься к экзаменам. (*Babama sınavlara hazırlanmadığını anlatacağım.*)
- **Рассказывайте!** (*Anlatın!*)
- –Я узнаю, о чём вы говорили с Ниной. (*Nina ile ne hakkında konuştuğunuzu öğreneceğim.*)
- Узнавай! (**Öğren!**)

Örnekleri incelediğimizde emir kipi biçiminde verilen cevapların ifade edilen duruma karşılık bir umursamazlık, kayıtsızlık gösterdiğini görmekteyiz. Bu tür

durumlarda bitmiş fiillerin kullanımı da mevcuttur ancak böyle cümlelerde bitmiş fiillerin kullanımı, umursamazlık anlamı katmaz. Bu nedenle böyle durumlarda tehditi umursamama anlamını ifade etmek için bitmemiş fiillerin kullanımı daha doğru olur. Türkçede de benzer bir durum söz konusudur. Tehdit olarak ifade edilen cümlelere karşılık verilen cevaplarda umursamama anlamını ön plana çıkarmak için fiilin emir kipi biçimi kullanılır. Türkçede fiil yapısının özelliklerine göre bitmiş-bitmemişlik ayrımının biçimsel olarak var olmayışı, tonlama ve vurgu kavramlarını ön plana çıkarır. Bu nedenle telaffuzda tonlama yardımı ile tehdite karşı kayıtsız olma, umursamama ifadeleri daha net bir biçimde ortaya konulur: - *Bugün okula gelmediğini annene söyleyeceğim.* - **Söyle!**; - *Bizim hakkımızda neler söylediğinizi öğreneceğiz.* - **Öğrenin!**

Aynı şekilde **не** olumsuzluk ekini kullanarak bir tehdite karşı kayıtsız olduğumuzu ifade edebiliriz. Ancak bu tür durumlarda **не** olumsuzluk ekinden dolayı sadece **bitmemiş fiiller (НСВ)** kullanılabilir, bitmiş fiillerin kullanımı uygun değildir:

➤ – Если ты не поможешь мне убрать комнату, я не приду к вам. (*Eğer odayı temizlememde bana yardım etmezsen size gelmem.*)

– **Не приходи!** (Gelme!)

➤ – Если вы не подготовитесь к экзаменам, я не куплю вам новый велосипед. (*Sınavlara hazırlanmazsanız size yeni bisiklet almam!*)

– **Не покупайте!** (Almayın!)

Tehdite karşı koyma, umursamama durumları dışında tehditten sakınma, korkma, endişelenmeyi ifade eden durumlar da vardır. Rusçada bu tür durumlar için yalnızca **bitmemiş fiiller (НСВ)** kullanılır:

➤ – Я расскажу твоему отцу, что ты не готовишься к экзаменам. (*Babama sınavlara hazırlanmadığını anlatacağım.*)

– **Пожалуйста, не рассказывайте!** (*Lütfen anlatmayın!*)

➤ – Я узнаю, о чём вы говорили с Ниной. (*Nina ile ne hakkında konuştuğumuzu öğreneceğim.*)

– **Пожалуйста, не узнавай!** (*Lütfen öğrenme!*)

Örneklerden de anlaşılacağı üzere, Rusçada bir tehdit karşısında korkma, endişelenme durumlarında **не** olumsuzluk eki ile birlikte bitmemiş fiillerin emir kipi biçimleri kullanılır ve söz konusu endişe ifadesi **пожалуйста** (lütfen) gibi kelimelerle

güçlendirilir. Bu durum Türkçede de benzerlik gösterir. Türkçede bir tehdit karşısında duyulan endişe ifadesi fiilin emir kipi biçimi ve **-ma, -me** olumsuzluk eki ile sağlanır, ifade “lütfen” gibi kelimelerle güçlendirilir: - *Bugün okula gelmediğini annene söyleyeceğim. - **Lütfen söylemeyin!**; vb.*

SONUÇ

Filler cümle içerisindeki tamamlayıcı konumları ve üstlendikleri farklı görevleri ile önemli bir öge olarak karşımıza çıkmaktadır. Fiil kavramı hemen hemen bütün dillerde iş, eylem, oluş bildiren bir öge olarak değerlendirilirken, bu ögenin sınıflandırma biçimi birbirinden farklı özellikler gösterir.

Türkçe ve Rusçada fiil kavramı benzer ifadelerle tanımlanmaktadır. Her iki dilde de fiillerin sınıflandırılmasına yönelik pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar değerlendirildiğinde fiillerin genel bir sınıflandırma biçimini ortaya çıkarmak mümkündür. Türkçede ve Rusçada bu sınıflandırmaların farklı yönleri olduğu kadar benzer özellikleri de bulunmaktadır.

Türkçede ve Rusçada fiil kategorisi incelendiğinde kip, zaman gibi bazı kategorilerin benzer özellikli olduğu gözlemlenebilir. Bu kategorilerin kıyaslanması aşamasında en fazla dikkat çeken farklılığın, fiil türlerinin sınıflandırılmasında ortaya çıktığını görebiliriz. Bu farklılık, Rusçada “bitmiş-bitmemiş fiil türleri” kavramının yer alıyor olmasıdır.

Bitmiş-bitmemişlik kavramı, Rusçada fiil kategorisinin en önemli konularından birini oluşturmaktadır. Rusçanın fiil yapısının bu kategori üzerine kurulu olduğunu söyleyebiliriz. Bitmemiş fiil, genel olarak belli bir süreçte gerçekleşen, tekrarlanabilirlik ve sürdürülebilirlik özelliğine sahip eylemlerin ifadesinde kullanılmakta iken, bitmiş fiil, sonuca ulaşan, kesin bir zaman diliminin belirtildiği ya da tek seferde gerçekleşen eylemleri ifade ederken kullanılmaktadır. Ancak bu iki fiil türü yaptığımız genel tanımlamaların içine sığmayacak kadar geniş bir kullanım alanına sahiptir.

Türkçede bitmiş-bitmemişlik kavramının somut olarak var olmadığını söyleyebiliriz. Bu nedenle bu kavram belli bir kategori içinde değerlendirilmez. Türkçede bu kavram, Rusçada olduğu gibi fiilin kendisine değil, zaman kiplerine göre şekillenmektedir. Bu bağlamda Türkçede zaman kategorisi önem kazanır. Türkçede bitmemişlik kavramının, bu zaman kategorisi içinde geniş zaman ve geçmiş zaman hikaye birleşik zamanı, bitmişlik kavramının ise gelecek zaman ve geçmiş zaman kipinin görülen geçmiş zaman kavramı ile bağlantılı olduğunu söyleyebiliriz.

Bitmiş-bitmemişlik kavramının somut olarak Türkçede yer almayışı, Rusçayı yabancı dil olarak öğrenen Türk öğrencilerin bu konuyu öğrenme aşamalarında zorluk çekmelerine neden olmaktadır. Bu çalışma söz konusu alandaki eksikliğin giderilmesine katkı sağlamak amaçlı ele alınmış, bu bağlamda Rusça gramer kitapları detaylı olarak incelenmiş, bitmiş-bitmemiş fiillerin ayrıntılı olarak anlatıldığı kaynaklara erişilmiş, elde edilen veriler incelenmiş, değerlendirilmiş ve Türkçeye aktarımı yapılmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Arhipova, L. V., Gubanova, T. V., *İzuchaem Vidi Glagola*, TGTU, Tambov 2010.
- Banguoğlu, Tahsin, *Türkçenin Grameri*, (9. Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.
- Dietrich, Ayşe Pamir, *Slovar lingvisticeskikh terminov*, Multilingual, İstanbul 2001.
- Entsiklopedicheskiy slovar F. A. Brokgauza i İ. A. Yefrona*,
http://dic.academic.ru/dic.nsf/brokgauz_efron/84248/Прошедшее, Erişim Tarihi: 08.06.2015
- Ergin, Muharrem, *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*, Bayrak, İstanbul 2013.
- Fyodorov, M. Ya., Kryukova, İ. P., *Spravochnik po Glagolnomu Upravleniyu v Russkom Yazıke-Posobie Dlya Uchashihsya Starshih Klassov Nerusskih Shkol*, Gosudarstvennoe uchebnoe pedagogicheskoe izdatelstva prosvesheniya RSFSR, Moskova 1955.
- Gureyevich, V. V., *Glagolnyy Vid v Russkom Yazıke-Znachenie i Upotreblenie-Uchebnoe Posobie*, Flinta, Moskova 2008.
- Gültek, Vedat, *Russko-Turetskiy Slovar*, Multilingual, İstanbul 2012.
- Gürsoy-Naskali, Emine, *Türk Dünyası Gramer Terimleri Kılavuzu*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997
- İlker, Ayşe, *Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde Fiil*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997
- Kaljanova, E. Ş., *Rusçada Fiil Çekimleri El Kitabı*, Multilingual, İstanbul 2007
- Karaağaç, Günay, *Türkçenin Dil Bilgisi*, (2. Baskı), Akçağ, Ankara 2013
- Karavanov, A. A., *Vidi Russkogo Glagola: Znachenie i Upotreblenie*, (3. Baskı), Russkiy yazık, Moskova 2005
- Kononov, A. N., *Grammatika Sovremennogo Turetskogo Yazıka*, Multilingual, İstanbul 2001

- Konstantinova, L. A., Goncharova, N. N., Malikova, T. D., Nikolayev, A. M., Shennikova, Ye. P., *Grammatika Russkogo yazıka. Chast I: Uchebnoe Posobie po Russkomu Yazıku Dlya Studentov-İnostrantsev 1 Kursu*, TulGU, Tula 2007. (Erişim: http://window.edu.ru/resource/648/67648/files/tula_tsu_007.pdf)
- Korkmaz, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, (4. Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014.
- Lekant, P. A., Dibrova, Ye. İ., Kasatkin, L. L., Klobukov, Ye. V., *Sovremenniy russkiy yazık*, Drofa, Moskova 2001.
- Nemchenko, V. N., *Grammaticheskaya Terminologiya, Slovar-Spravochnik*, Flinta, 2011
- Ojegov, S. İ., Shevedova, N. Yu., *Tolkoviy slovar russkogo yazıka*, (4. Baskı), RAEN, Moskova 2008.
- Pulkina, İ., Zakhava-Nekrasova, Ye., *Russian A Practical Grammar With Exercises*, Russkiy yazık-Moskova, Multilingual, İstanbul 2001.
- Sadıkova, Sevindj, *Razvitie Russkoy Rechi Pri İzuchenii Glagola-Uchebnoe Posobie*, Bakü 2012.
- Slovar lingvisticheskikh terminov*, <http://dic.academic.ru/dic.nsf/lingvistic/805>, Erişim Tarihi: 06.06.2015.
- Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, (11. Bakı), Ankara 2011.
- Vinogradov, V. V., *Russkiy Yazık-Grammaticheskoe Uchenie o Slove*, Gosudarstvennoe uchebnoe pedagogicheskoe izdatelstva prosvesheniya RSFSR, Moskova 1947.
- Zvorıgina, O.İ., *Forma Proshedshego Vremeni Glagola Kak Sredstvo Sozdaniya Osnovnogo Vremennogo Plana Russkoy Literaturnoy Skazki*, 2009.

EKLER

EK 1. RUSÇA-TÜRKÇE BİTMİŞ FİLLER SÖZLÜĞÜ

A			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	агитировать	сагитировать	
	<i>ajite etmek</i>		
я ты он/она мы вы они	агитирую агитируешь агитирует агитируем агитируете агитируют	сагитирую сагитируешь сагитирует сагитируем сагитируете сагитируют	кого? за что? (вин. п.), против чего? (род. п.)
я ты он/она мы вы они	адресовать	адресовать	что? (вин. п.), кому (дат. п.)
	<i>birinin adına, adresine göndermek</i>		
	адресую адресуешь адресуем адресует адресуете адресуют	адресую адресуешь адресуем адресует адресуете адресуют	
я ты он/она мы вы они	анализировать	проанализировать	что? (вин. п.)
	<i>analiz etmek</i>		
	анализирую анализируешь анализирует анализируем анализируете анализируют	проанализирую проанализируешь проанализирует проанализируем проанализируете проанализируют	
я ты он/она мы вы они	арестовывать	арестовать	кого? (вин. п.)
	<i>yakalamak, tutuklamak</i>		
	арестовываю арестовываешь арестовывает арестовываем арестовываете арестовывают	арестую арестуешь арестует арестуем арестуете арестуют	
я ты он/она мы вы они	атаковать	атаковать	кого, что? (вин. п.)
	<i>hücum etmek, saldırmak</i>		
	атакую атакуешь атакует атакуем атакуете атакуют	атакую атакуешь атакует атакуем атакуете атакуют	

Б			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	беречь	---	
	<i>korunmak, saklamak</i>		
я ты он/она мы вы они	берегу бережёшь бережёт бережём бережёте берегут (берёг, берегла, берегли)		кого?, что? (вин. п.)
	беречься	---	
	<i>korunmak, sakınmak, dikkatli olmak</i>		
я ты он/она мы вы они	берегусь бережёшь бережёт бережём бережёте берегут (берёгся, береглась, береглись)		чего? (род. п.)
	беседовать	---	
	<i>sohbet etmek</i>		
я ты он/она мы вы они	беседую беседуешь беседует беседуем беседуете беседуют		с кем? (твор. п.), о ком?, о чём? (предл. п.)
	беспокоить	---	
	<i>endişeye düşürmek, kaygılandırmak</i>		
я ты он/она мы вы они	беспокою беспокоишь беспокоит беспокоим беспокоите беспокоют		кого? (вин. п.), чем? (твор. п.)
	беспокоиться	---	
	<i>endişelenmek</i>		
я ты он/она мы вы они	беспокоюсь беспокоишься беспокоится беспокоимся беспокоитесь беспокоются		о ком? о чём (предл. п.)

	бить	побить, разбить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>vurmak, dövmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	бью бьёшь бьёт бьём бьёте бьют	
	благодарить	поблагодарить	кого?, за что? (вин. п.)
	<i>teşekkür etmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	благодарю благоваришь благодарит благодарим благодарите благодарят	
	блестеть	блеснуть	чем? (твор. п.)
	<i>parlamak, ışıltamak</i>		
	я ты он/она мы вы они	блещу блестишь блестит блестим блестите блещут	
	блистать	блеснуть	чем? (твор. п.)
	<i>parlamak, göze çarpmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	блистаю блистаешь блистает блистаем блистаете блистают	
	болеть¹	---	чем? (твор. п.)
	<i>hastalanmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	болею болеешь болеет болеем болеете болеют	
	болеть²	---	---
	<i>ağrılamak, sızlamak</i>		
	он/она они	болит болят	

я ты он/она мы вы они	бороться	---	с кем?, с чем? (твор. п.) за что? (вин. п.)
	<i>savaşmak, mücadele etmek</i>		
	борюсь борешься борется боремся бореетесь борятся		
я ты он/она мы вы они	бояться		кого?, чего? (род. п.)
	<i>korkmak</i>		
	боюсь боишься боится боимся боитесь боятся		
я ты он/она мы вы они	брать	взять	кого?, что? (вин. п.)
	<i>almak, tutmak</i>		
	беру берёшь берёт берём берите берут	возьму возьмёшь возьмёт возьмём возьмёте возьмут	
я ты он/она мы вы они	браться	взяться	за что? (вин. п.)
	<i>üstlenmek</i>		
	берусь берёшься берётся берёмся беритесь берутся	возьмусь возьмёшься возьмётся возьмёмся возьмётесь возьмутся	
я ты он/она мы вы они	брить	побрить	что? (вин. п.)
	<i>tıraş etmek</i>		
	брею бреешь бреет бреем бреете бреют	побрею побреешь побреет побреем побреете побреют	
я ты он/она мы вы они	бросать	бросить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>atmak, fırlatmak, saçmak</i>		
	бросаю бросаешь бросает бросаем бросаете бросают	брошу бросишь бросит бросим бросите бросят	

	бросаться	броситься	чем? (твор. п.) на что?, во что? (вин. п.)
	<i>atılmak, fırlamak</i>		
я	бросаюсь	брошусь	
ты	бросаешься	бросишься	
он/она	бросается	бросится	
мы	бросаемся	бросимся	
вы	бросаетесь	броситесь	
они	бросаются	бросятся	
	будить	разбудить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>uyandırmak, harekete geçirmek</i>		
я	бужу	разбужу	
ты	будишь	разбудишь	
он/она	будит	разбудит	
мы	будим	разбудим	
вы	будите	разбудите	
они	будят	разбудят	

В			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	варить	сварить	
<i>pişirmek, haşlamak</i>			
я	варю	сварю	
ты	варишь	сваришь	
он/она	варит	сварит	
мы	варим	сварим	
вы	варите	сварите	
они	варят	сварят	
	вводить	ввести	кого?, что?, во что? (вин. п.)
	<i>sokmak, ithal etmek</i>		
я	ввожу	введу	
ты	водишь	ведёшь	
он/она	водит	ведёт	
мы	водим	ведём	
вы	водите	ведёте	
они	вводят	ведут	
	вглядываться	вглядеться	в кого?, во что? (вин. п.)
	<i>dikkatle bakmak, incelemek</i>		
я	вглядываюсь	вгляжусь	
ты	вглядываешься	вглядишься	
он/она	вглядывается	вглядится	
мы	вглядываемся	вглядимся	
вы	вглядываетесь	вглядитесь	
они	вглядываются	вглядятся	

я ты он/она мы вы они	вдыхать	вдохнуть	что? (вин. п.)
	<i>solukla içine çekmek, nefes almak</i>		
	вдыхаю вдыхаешь вдыхает вдыхаем вдыхаете вдыхают	вдохну вдохнёшь вдохнёт вдохнём вдохнёте вдохнут	
я ты он/она мы вы они	верить	поверить	кому?, чему? (дат. п.) в кого?, во что? (вин. п.)
	<i>güvenmek, inanmak</i>		
	верю веришь верит верим верите верят	поверю поверишь поверит поверим поверите поверят	
я ты он/она мы вы они	вертеть	---	что? (вин. п.)
	<i>çevirmek, döndürmek</i>		
	верчу вертишь вертит вертим вертите вертят		
я ты он/она мы вы они	вешать	повесить	что? (вин. п.)
	<i>asmak</i>		
	вешаю вешаешь вешает вешаем вешаете вешают	повешу повесишь повесит повесим повесите повесят	
я ты он/она мы вы они	взвешивать	взвесить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>ölçüp biçmek, tartmak</i>		
	взвешу взвесишь взвесит взвесим взвесите взвесят	повешу повесишь повесит повесим повесите повесят	
	взрывать	взорвать	что? (вин. п.)
	<i>patlatmak, yıkmak, bozmak</i>		

я ты он/она мы вы они	взрываю взрываешь взрывает взрываем взрываете взрывают	взорву взорвёшь взорвёт взорвём взорвёте взорвут	
я ты он/она мы вы они	видеть	увидеть	кого?, что? (вин. п.)
	<i>görmek</i>		
	вижу видишь видит видим видите видят	увидю увидишь увидит увидим увидите увидят	
я ты он/она мы вы они	вить	свить	что? (вин. п.)
	<i>bükmek, örmek, dokumak</i>		
	вью вьёшь вьёт вьём вьёте вьют	совью совьёшь совьёт совьём совьёте совьют	
я ты он/она мы вы они	вкладывать	вложить	что?, во что? (вин. п.)
	<i>koymak, yerleştirmek</i>		
	вкладываю вкладываешь вкладывает вкладываем вкладываете вкладывают	вложу вложишь вложит вложим вложите вложат	
я ты он/она мы вы они	включать	включить	кого?, что?, во что? (вин. п.)
	<i>katmak, dahil etmek</i>		
	включаю включаешь включает включаем включаете включают	включу включишь включит включим включите включат	
я ты он/она мы вы они	включаться	включиться	во что? (вин. п.)
	<i>katılmak</i>		
	включаюсь включаешься включается включаемся включаетесь включаются	включусь включишься включится включимся включитесь включатся	

	владеть	---	кем?, чем? (твор. п.)
	<i>hakim olmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	владаю владеешь владеет владеем владеете владают	
	влиять	повлиять	на кого?, на что? (вин. п.)
	<i>etkilemek, tesir etmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	вливаю влиаешь влияет влиаем влияете влиают	
	вмешиваться	вмешаться	во что? (вин. п.)
	<i>karışmak, el sokmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	вмешиваюсь вмешиваешься вмешивается вмешиваемся вмешиваетесь вмешиваются	
	внедрять	внедрить	что?, во что? (вин. п.)
	<i>aşlamak, benimsetmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	внедряю внедряешь внедряет внедряем внедряете внедряют	
	вникать	вникнуть	во что? (вин. п.)
	<i>manasını anlamaya çalışmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	вникаю вникаешь вникает вникаем вникаете вникают	
	вносить	внести	кого?, что? (вин. п.)
	<i>getirmek, çıkarmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	вношу вносишь вносит вносим вносите вносят	

	вовлекать	вовлечь	кого?, во что? (вин. п.)
	<i>çekmek, sürüklemek</i>		
	я ты он/она мы вы они	вовлекаю вовлекаешь вовлекает вовлекаем вовлекаете вовлекают	
	вовлекаться	вовлечься	во что? (вин. п.)
	<i>çekilmek, sürüklenmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	вовлекаюсь вовлекаешься вовлекается вовлекаемся вовлекаетесь вовлекаются	
	водить	вести	кого?, что? (вин. п.)
	<i>kullanmak, sürmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	вожу водишь водит водим водите водят	
	водружать	водрузить	что? (вин. п.)
	<i>kaldırmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	водружаю водружаешь водружает водружаем водружаете водружают	
	воевать	---	с кем?, с чем? (твор. п.)
	<i>savaşmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	воюю воюешь воюет воюем воюете воюют	
	возбуждать	возбудить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>uyandırmak, ortaya çıkarmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	возбуждаю возбуждаешь возбуждает возбуждаем возбуждаете возбуждают	

	возвращать	возвратить	что? (вин. п.)
	<i>geri göndermek, iade etmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	возвращаю возвращаешь возвращает возвращаем возвращаете возвращают	
	возвращаться	возвратиться	к чему? (дат. п.)
	<i>geri dönmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	возвращаюсь возвращаешься возвращается возвращаемся возвращаетесь возвращаются	
	воздвигать	воздвигнуть	что? (вин. п.)
	<i>kaldırmak, yükseltmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	воздвигаю воздвигаешь воздвигает воздвигаем воздвигаете воздвигают	
	воздерживаться	воздержаться	от чего? (род. п.)
	<i>-den kaçınmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	воздерживаюсь воздерживаешься воздерживается воздерживаемся воздерживаетесь воздерживаются	
	возить	везти	кого?, что? (вин. п.)
	<i>götürmek, taşımak</i>		
	я ты он/она мы вы они	вожу возишь возит возим возите возят	
	возлагать	возложить	что?, на кого?, на что? (вин. п.)
	<i>koymak, görevlendirmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	возлагаю возлагаешь возлагает возлагаем возлагаете возлагают	

	ВОЗМЕЩАТЬ	ВОЗМЕСТИТЬ	что? (вин. п.)
	<i>bedelini ödemek, telafi etmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	возмещаю возмещаешь возмещает возмещаем возмещаете возмещают	
	ВОЗМУЩАТЬ	ВОЗМУТИТЬ	кого?, что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>öfkelenmek, çileden çıkarmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	возмущаю возмущаешь возмущает возмущаем возмущаете возмущают	
	ВОЗМУЩАТЬСЯ	ВОЗМУТИТЬСЯ	чем? (твор. п.)
	<i>öfkelenmek, hiddetlenmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	возмущаюсь возмущаешься возмущается возмущаемся возмущаетесь возмущаются	
	ВОЗОБНОВЛЯТЬ	ВОЗОБНОВИТЬ	что? (вин. п.)
	<i>yeniden başlamak, tekrarlamak</i>		
	я ты он/она мы вы они	возобновляю возобновляешь возобновляет возобновляем возобновляете возобновляют	
	ВОЗРАЖАТЬ	ВОЗРАЗИТЬ	кому? (дат. п.) против чего? (род. п.)
	<i>itiraz etmek, karşı gelmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	возражаю возражаешь возражает возражаем возражаете возражают	
	ВООРУЖАТЬ	ВООРУЖИТЬ	кого?, что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>silahlandırmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	вооружаю вооружаешь вооружает вооружаем вооружаете вооружают	

я ты он/она мы вы они	вооружаться	вооружиться	чем? (твор. п.)
	<i>silahlanmak, tedarik etmek</i>		
	вооружаюсь вооружаешься вооружается вооружаемся вооружаетесь вооружаются	вооружусь вооружишься вооружится вооружимся вооружитесь вооружатся	
я ты он/она мы вы они	воплощать	воплотить	что?, во что? (вин. п.)
	<i>canlandırmak, cisimlendirmek</i>		
	воплощаю воплощаешь воплощает воплощаем воплощаете воплощают	воплотю воплотишь воплотит воплотим воплотите воплотят	
я ты он/она мы вы они	воспитывать	воспитать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>yetiştirmek, eğitmek, terbiye etmek</i>		
	воспитываю воспитываешь воспитывает воспитываем воспитываете воспитывают	воспитаю воспитаешь воспитает воспитаем воспитаете воспитают	
я ты он/она мы вы они	восстанавливать	восстановить	что? (вин. п.)
	<i>yeniden kurmak</i>		
	восстанавливаю восстанавливаешь восстанавливает восстанавливаем восстанавливаете восстанавливают	восстановлю восстановишь восстановит восстановим восстановите восстановят	
я ты он/она мы вы они	восхищаться	восхититься	кем?, чем? (твор. п.)
	<i>hayran kalmak, büyülenmek</i>		
	восхищаюсь восхищаешься восхищается восхищаемся восхищаетесь восхищаются	восхищусь восхитишься восхитится восхитимся восхититесь восхитятся	
я ты он/она мы вы они	впадать	---	во что? (вин. п.)
	<i>düşmek, dökülmek</i>		
	впадаю впадаешь впадает впадаем впадаете впадают		

	вписывать	вписать	что?, во что? (вин. п.)
	<i>yazmak, çizmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	вписываю вписываешь вписывает вписываем вписываете вписывают	
	впускать	впустить	кого? (вин. п.)
	<i>(içeri) bırakmak, (içeri) almak</i>		
	я ты он/она мы вы они	впускаю впускаешь впускает впускаем впускаете впускают	
	вредить	---	кому?, чему? (дат. п.)
	<i>zarar vermek, (zararı) dokunmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	врежу вредишь вредит вредим вредите вредят	
	вручать	вручить	кому?, (дат. п.) что? (вин. п.)
	<i>sunmak, teslim etmek, vermek, dağıtmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	вручаю вручаешь вручает вручаем вручаете вручают	
	вскрывать	вскрыть	что? (вин. п.)
	<i>açmak; açığa/ortaya çıkarmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	вскрываю вскрываешь вскрывает вскрываем вскрываете вскрывают	
	вспоминать	вспомнить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>hatırlamak, anımsamak</i>		
	я ты он/она мы вы они	вспоминаю вспоминаешь вспоминает вспоминаем вспоминаете вспоминают	

я ты он/она мы вы они	вставать	встать	на что? (вин. п.)
	<i>(ayağa) kalkmak, çıkmak</i>		
	встаю встаёшь встаёт встаём встаёте встают	встану встанешь встанет встанем встанете встанут	
я ты он/она мы вы они	встречать	встретить	кого?, что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>karşılama, rastlamak</i>		
	встречаю встречаешь встречает встречаем встречаете встречают	встречу встретишь встретит встретим встретите встретят	
я ты он/она мы вы они	встречаться	встретиться	с кем?, с чем? (твор. п.)
	<i>rastlamak, rastlaşmak, buluşmak</i>		
	встречаюсь встречаешься встречается встречаемся встречаетесь встречаются	встречусь встретишься встретится встретимся встретитесь встретятся	
я ты он/она мы вы они	вступать	вступить	во что? (вин. п.)
	<i>girmek, girişmek</i>		
	вступаю вступаешь вступает вступаем вступаete вступают	вступлю вступишь вступит вступим вступите вступят	
я ты он/она мы вы они	вторгаться	вторгнуться	во что? (вин. п.)
	<i>istila etmek</i>		
	вторгаюсь вторгаешься вторгается вторгаемся вторгаетесь вторгаются	вторгнусь вторгнешься вторгнется вторгнемся вторгнутся вторгнутся	
я ты он/она мы вы они	входить	войти	во что? (вин. п.)
	<i>girmek</i>		
	вхожу ходишь входит входим входите входят	войду войдёшь войдёт войдём войдёте войдут	

	въезжать	въехать	во что? (вин. п.)
	<i>girmek, taşınmak, çıkmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	въезжаю въезжаешь въезжает въезжаем въезжаете въезжают	
	выбивать	выбить	из чего? (род. п.) кого?, что? (вин. п.)
	<i>kırmak, patlatmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	выбиваю выбиваешь выбивает выбиваем выбиваете выбивают	
	выбирать	выбрать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>seçmek, seçim yapmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	выбираю выбираешь выбирает выбираем выбираете выбирают	
	выбрасывать	выбросить	что? (вин. п.)
	<i>atmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	выбрасываю выбрасываешь выбрасывает выбрасываем выбрасываете выбрасывают	
	вывешивать	вывесить	что? (вин. п.)
	<i>asmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	вывешиваю вывешиваешь вывешивает вывешиваем вывешиваете вывешивают	
	выводить	вывести	кого?, что? (вин. п.) из чего? (род. п.)
	<i>çıkarmak, götürmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	вывожу выводишь выводит выводим выводите выводят	

	ВЫВОЗИТЬ	ВЫВЕЗТИ	КОГО?, ЧТО? (вин. п.)
	<i>götürmek, çıkarmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	вывожу вывозишь вывозит вывозим вывозите вывозят	
	ВЫГОНЯТЬ	ВЫГНАТЬ	КОГО?, ЧТО? (вин. п.)
	<i>kovmak, (dışarı) atmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	выгоняю выгоняешь выгоняет выгоняем выгоняете выгоняют	
	ВЫГРУЖАТЬ	ВЫГРУЗИТЬ	ЧТО? (вин. п.)
	<i>boşaltmak, indirmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	выгружаю выгружаешь выгружает выгружаем выгружаете выгружают	
	ВЫДАВАТЬ	ВЫДАТЬ	ЧТО? (вин. п.)
	<i>vermek, teslim etmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	выдаю выдаёшь выдаёт выдаём выдаёте выдают	
	ВЫДЕРЖИВАТЬ	ВЫДЕРЖАТЬ	ЧТО? (вин. п.)
	<i>dayanmak, katlanmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	выдерживаю выдерживаешь выдерживает выдерживаем выдерживаете выдерживают	
	ВЫЗЫВАТЬ	ВЫЗВАТЬ	КОГО?, ЧТО?, НА ЧТО? (вин. п.)
	<i>çağırarak, (derse) kaldırmak; sevketmek, itmek; neden olmak, yol açmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	вызываю вызываешь вызывает вызываем вызываете	

	ВЫЗЫВАЮТ	ВЫЗОВУТ	
я ты он/она мы вы они	ВЫИГРЫВАТЬ	ВЫИГРАТЬ	что? (вин. п.)
	<i>kazanmak, yenmek, galip gelmek</i>		
	выигрываю выигрываешь выигрывает выигрываем выигрываете выигрывают	выиграю выиграешь выиграет выиграем выиграете выиграют	
я ты он/она мы вы они	ВЫКЛЮЧАТЬ	ВЫКЛЮЧИТЬ	что? (вин. п.)
	<i>karatacak, kesmek, durdurmak</i>		
	выключаю выключаешь выключает выключаем выключаете выключают	выключу выключишь выключит выключим выключите выключат	
я ты он/она мы вы они	ВЫМЕТАТЬ	ВЫМЕСТИ	что? (вин. п.)
	<i>süpürmek</i>		
	выметаю выметаешь выметает выметаем выметаєте выметають	вымету выметешь выметет выметем выметете выметут	
я ты он/она мы вы они	ВЫНИМАТЬ	ВЫНУТЬ	что? (вин. п.) из чего? (род. п.)
	<i>çıkarmak</i>		
	вынимаю вынимаешь вынимает вынимаем вынимаете вынимают	выну вынешь вынет вынем вынете вынут	
я ты он/она мы вы они	ВЫНОСИТЬ	ВЫНЕСТИ	кого?, что? (вин. п.)
	<i>(dışarı) çıkarmak, (dışarı) taşımak</i>		
	выношу выносишь выносит выносим выносите выносят	вынесу вынесешь вынесет вынесем вынесет вынесем	
я ты он/она мы вы	ВЫПИСЫВАТЬ	ВЫПИСАТЬ	кого?, что? (вин. п.)
	<i>aktarmak, çekmek; özenerek yazmak; getirtmek; kaydını silmek</i>		
	выписываю выписываешь выписывает	выпишу выпишешь выпишет	

ОНИ	выписываем выписываете выписывают	выпишем выпишете выпишут	
я ты он/она мы вы они	выполнять	выполнить	что? (вин. п.)
	<i>yerine getirmek, gerçekleştirmek, uygulamak</i>		
	выполняю выполняешь выполняет выполняем выполняете выполняют	выполню выполнишь выполнит выполним выполните выполнят	
я ты он/она мы вы они	выпускать	выпустить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>brakmak, salmak, koy(u) vermek</i>		
	выпускаю выпускаешь выпускает выпускаем выпускаете выпускают	выпушу выпустишь выпустит выпустим выпустите выпустят	
я ты он/она мы вы они	выражать	выразить	что? (вин. п.)
	<i>ifade etmek, dile getirmek</i>		
	выражаю выражаешь выражает выражаем выражаете выражают	выражу выразишь выразит выразим выразите выразят	
я ты он/она мы вы они	выращивать	вырастить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>yetiştirmek, büyütmek, beslemek</i>		
	выращиваю выращиваешь выращивает выращиваем выращиваете выращивают	выращу вырастишь вырастит вырастим вырастите вырастят	
я ты он/она мы вы они	вырезать	вырезать	что? (вин. п.)
	<i>kesmek, almak</i>		
	вырезаю вырезаешь вырезает вырезаем вырезаете вырезают	вырежу вырежешь вырежет вырежем вырежете вырежут	
я ты	выручать	выручить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>yardıma gelmek, kurtarmak</i>		
	выручаю	выручу	

он/она мы вы они	выручаешь выручает выручаем выручаете выручают	выручишь выручит выручим выручите выручат	
я ты он/она мы вы они	вырывать	вырвать	что? (вин. п.)
	<i>sökmek, koparmak, yolmak</i>		
	вырываю вырываешь вырывает вырываем вырываете вырывают	вырву вырвешь вырвет вырвем вырвете вырвут	
я ты он/она мы вы они	высаживать	высадить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>dikmek; indirmek</i>		
	высаживаю высаживаешь высаживает высаживаем высаживаете высаживают	высажу высадишь высадит высадим высадите высадят	
я ты он/она мы вы они	выступать	выступить	с чем? (твор. п.)
	<i>çıkmaк, ilerlemek, hareket etmek</i>		
	выступаю выступаешь выступает выступаем выступаете выступают	выступлю выступишь выступит выступим выступите выступят	
я ты он/она мы вы они	высылать	выслать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>göndermek, yollamak</i>		
	высылаю высылаешь высылает высылаем высылаете высылают	вышлю вышлешь вышлет вышлем вышлете вышлют	
я ты он/она мы вы они	вытаскивать	вытащить	кого?, что? (вин. п.) из чего? (род. п.)
	<i>(çekip) çıkarmak, sürükleyerek çıkarmak</i>		
	вытаскиваю вытаскиваешь вытаскивает вытаскиваем вытаскиваете вытаскивают	вытащу вытащишь вытащит вытащим вытащите вытащат	

	вытирать	вытереть	кого?, что? (вин. п.) чем (твор. п.)
	<i>silmek; kurulamak</i>		
	я ты он/она мы вы они	вытираю вытираешь вытирает вытираем вытираете вытирают	
	вытягивать	вытянуть	что? (вин. п.)
	<i>(çekip) boşaltmak, (çekip) çıkarmak; uzatmak, germek</i>		
	я ты он/она мы вы они	вытягиваю вытягиваешь вытягивает вытягиваем вытягиваете вытягивают	
	выходить	выйти	из чего? (род. п.)
	<i>çıkma; inmek; ayrılmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	выхожу выходишь выходит выходим выходите выходят	
	вычёркивать	вычеркнуть	кого?, что? (вин. п.) из чего? (род. п.)
	<i>silme; çizme</i>		
	я ты он/она мы вы они	вычёркиваю вычёркиваешь вычёркивает вычёркиваем вычёркиваете вычёркивают	
	вышивать	вышить	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>(nakış) işlemek</i>		
	я ты он/она мы вы они	вышиваю вышиваешь вышивает вышиваем вышиваете вышивают	
	вязать	связать	что? (вин. п.)
	<i>bağlamak; örmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	вяжу вяжешь вяжет вяжем вяжете вяжут	

Г			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
		гасить	
	<i>söndürmek, üflemek</i>		что? (вин. п.)
я ты он/она мы вы они	гашу гасишь гасит гасим гасите гасят	гашу гасишь гасит гасим гасите гасят	
	гибнуть	погибнуть	от чего? (род. п.)
	<i>ölmek, can vermek, yaşatını yitirmek</i>		
я ты он/она мы вы они	гибну гибнешь гибнет гибнем гибнете гибнут	погибну погибнешь погибнет погибнем погибнете погибнут	
	гладить	погладить (выгладить)	кого?, что? (вин. п.) по чему? (дат. п.)
	<i>ütülemek</i>		
я ты он/она мы вы они	глажу гладишь гладит гладим гладите гладят	поглажу погладишь погладит погладим погладите погладят	
	глотать	---	что? (вин. п.)
	<i>yutmak, yutkunmak</i>		
я ты он/она мы вы они	глотаю глотаешь глотает глотаем глотаете глотают		
	гнаться	погнаться	за кем?, за чем? (твор. п.)
	<i>kovalamak</i>		
я ты он/она мы вы они	гонюсь гонишься гонится гонимся гонитесь гонятся	погонюсь погонишься погонится погонимся погонитесь погонятся	

я ты он/она мы вы они	ГНУТЬ	СОГНУТЬ	что? (вин. п.)
	<i>bükme, eğme</i>		
	гну гнёшь гнёт гнём гнёте гнут	согну согнёшь согнёт согнём согнёте согнут	
я ты он/она мы вы они	ГОВОРИТЬ	СКАЗАТЬ	что? (вин. п.) с кем? (твор. п.)
	<i>konuşmak, söylemek, demek, dile getirmek</i>		
	говорю говоришь говорит говорим говорите говорят	скажу скажешь скажет скажем скажете скажут	
я ты он/она мы вы они	ГОЛОСОВАТЬ	ПРОГОЛОСОВАТЬ	за кого?, за что? (вин. п.) против кого? против чего? (род. п.)
	<i>oy vermek, oy kullanmak</i>		
	голосую голосуешь голосует голосуем голосуете голосуют	голосую голосуешь голосует голосуем голосуете голосуют	
я ты он/она мы вы они	ГОРДИТЬСЯ	---	кем?, чем? (твор. п.)
	<i>övünmek, kıvanç duymak, gurur duymak</i>		
	горжусь гордишься гордится гордимся гордитесь гордятся		
я ты он/она мы вы они	ГОТОВИТЬ	ПРИГОТОВИТЬ	кого?, что? (вин. п.)
	<i>hazırlamak</i>		
	готовлю готовишь готовит готовим готовите готовят	приготовлю приготовишь приготовит приготовим приготовите приготовят	
я ты он/она мы	ГОТОВИТСЯ	ПРИГОТОВИТЬСЯ	к чему? (дат. п.)
	<i>hazırlanmak, hazırlık yapmak</i>		
	готовлюсь готовишься готовится	приготовлюсь приготовишься приготовится	

ВЫ ОНИ	готовимся готовитесь готовятся	приготовимся приготовитесь приготовятся	
я ты он/она мы вы они	грабить	ограбить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>soymak, yağma/talan etmek, yağmalamak</i>		
	граблю грабишь грабит грабим грабите грабят	ограблю ограбишь ограбит ограбим ограбите ограбят	
я ты он/она мы вы они	граничить	---	с чем? (твор. п.)
	<i>sınırı olmak; yakın olmak</i>		
	граничу граничишь граничит граничим граничите граничат		
я ты он/она мы вы они	грести	---	что? (вин. п.)
	<i>kürek çekmek</i>		
	гребу гребёшь гребёт гребём гребёте гребут		
я ты он/она мы вы они	греть	согреть	что? (вин. п.)
	<i>ısıtmak, sıcak tutmak</i>		
	грею греешь греет греем греете греют	согрею согреешь согреет согреем согреете согреют	
я ты он/она мы вы они	грозить	погрозить	чем? (вин. п.)
	<i>tehdit etmek</i>		
	грожу грозишь грозит грозим грозите грозят	погрожу погрозишь погрозит погрозим погрозите погрозят	
я ты	громить	разгромить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>kırıp geçirmek, bozguna uğratmak, yıkmak</i>		
	громлю	разгромлю	

он/она мы вы они	громишь громит громим громите громят	разгромишь разгромит разгромим разгромите разгромят	
я ты он/она мы вы они	грузить	нагрузить	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>yüklemek</i>		
	гружу грузишь грузит грузим грузите грузят	нагружу нагрузишь нагрузит нагрузим нагрузите нагрузят	
я ты он/она мы вы они	губить	погубить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>mahvetmek, batırmak, kırıp geçirmek</i>		
	гублю губишь губит губим губите губят	погублю погубишь погубит погубим погубите погубят	

Д			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	давать	дать	
<i>vermek</i>			
я ты он/она мы вы они	даю даёшь даёт даём даёте дают	дам дашь даст дадим дадите дадут	
я ты он/она мы вы они	дарить	подарить	что? (вин. п.)
	<i>armağan/hediye etmek</i>		
	дарю даришь дарит дарим дарите дарят	подарю подаришь подарит подарим подарите подарят	
я ты он/она мы вы они	делать	сделать	что? (вин. п.)
	<i>yapmak, etmek</i>		
	делаю делаешь делает делаем делаете делают	сделаю сделаешь сделает сделаем сделаете сделают	

я ты он/она мы вы они	делить	разделить	что? (вин. п.)
	<i>bölmek, ayırmak, bölüştürmek, paylaşmak</i>		
	делю делишь делит делим делите делят	разделю разделишь разделит разделим разделите делят	
я ты он/она мы вы они	делиться	поделиться	чем?, с кем? (твор. п.) на что? (вин. п.)
	<i>bölünmek, ayrılmak, bölüşmek, paylaşmak</i>		
	делюсь делишься делится делимся делитесь делятся	разделюсь разделишься разделится разделимся разделитесь разделятся	
я ты он/она мы вы они	демонстрировать	продемонстриро вать	что? (вин. п.)
	<i>gösteri yapmak</i>		
	демонстрирую демонстрируешь демонстрирует демонстрируем демонстрируете демонстрируют	продемонстрирую продемонстрируешь продемонстрирует продемонстрируем продемонстрируете продемонстрируют	
я ты он/она мы вы они	держать	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>desteklemek; tutmak, bulundurmak; dayanmak; beslemek</i>		
	держу держишь держит держим держите держат		
я ты он/она мы вы они	держаться	---	за кого?, за что? (вин. п.) чего? (род. п.)
	<i>tutunmak, dayanmak; durmak</i>		
	держусь держишься держится держимся держитесь держатся		
я ты он/она мы вы	диктовать	продиктовать	что? (вин. п.)
	<i>dikte etmek, yazdırmak</i>		
	диктую диктуешь диктует диктуем диктуете	продиктую продиктуешь продиктует продиктуем продиктуете	

ОНИ	диктуют	продиктуют	
я ты ОН/она мы вы ОНИ	добиваться	добиться	чего? (род. п.)
	<i>elde etmeye çalışmak, uğraşmak</i>		
	добиваюсь	добьюсь	
	добиваешься	добьёшься	
	добивает	добьётся	
	добиваем	добьёмся	
добиваете	добьётесь		
добивают	добьются		
я ты ОН/она мы вы ОНИ	добывать	добыть	что? (вин. п.)
	<i>elde etmek</i>		
	добываю	добуду	
	добываешь	добудешь	
	добывает	добудет	
	добываем	добудем	
добываете	добудете		
добывают	добудут		
я ты ОН/она мы вы ОНИ	доверять	доверить	что? (вин. п.) кому? (дат. п.)
	<i>güvenmek</i>		
	доверяю	доверю	
	доверяешь	доверишь	
	доверяет	доверит	
	доверяем	доверим	
доверяете	доверите		
доверяют	доверят		
я ты ОН/она мы вы ОНИ	договариваться	договориться	с кем? (твор. п.) о чём? (предл. п.)
	<i>anlaşmak, anlaşmaya varmak, sözleşmek</i>		
	договариваюсь	договорюсь	
	договариваешься	договоришься	
	договаривается	договорится	
	договариваемся	договоримся	
договариваетесь	договоритесь		
договариваются	договорятся		
я ты ОН/она мы вы ОНИ	догонять	догнать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>yetişmek</i>		
	догоняю	догоню	
	догоняешь	догонишь	
	догоняет	догонит	
	догоняем	догоним	
догоняете	догоните		
догоняют	догонят		
я ты ОН/она мы вы ОНИ	доказывать	доказать	что? (вин. п.)
	<i>ispatlamak, kanıtlamak</i>		
	доказываю	докажу	
	доказываешь	докажешь	
	доказывает	докажет	
	доказываем	докажем	
доказываете	докажете		
доказывают	докажут		

	ДОКЛАДЫВАТЬ	ДОЛОЖИТЬ	кому? (дат. п.) о чём? (предл. п.) что? (вин. п.)
	<i>rapor etmek, bilgi vermek</i>		
	я ты ОН/Она мы вы ОНИ	докладываю докладываешь докладывает докладываем докладываете докладывают	
	ДОПИСЫВАТЬ	ДОПИСАТЬ	что? (вин. п.)
	<i>(yazmayı) bitirmek</i>		
	я ты ОН/Она мы вы ОНИ	дописываю дописываешь дописывает дописываем дописываете дописывают	
	ДОПОЛНЯТЬ	ДОПОЛНИТЬ	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>tamamlamak, bütünlemek</i>		
	я ты ОН/Она мы вы ОНИ	дополняю дополняешь дополняет дополняем дополняете дополняют	
	ДОПРАШИВАТЬ	ДОПРОСИТЬ	кого? (вин. п.)
	<i>sorguya çekmek, sorgulamak</i>		
	я ты ОН/Она мы вы ОНИ	допрашиваю допрашиваешь допрашивает допрашиваем допрашиваете допрашивают	
	ДОРОЖИТЬ	---	кем?, чем? (твор. п.)
	<i>değer/ kıymet vermek, değerli bulmak</i>		
	я ты ОН/Она мы вы ОНИ	дорожу дорожишь дорожит дорожим дорожите дорожат	
	ДОСТАВАТЬ	ДОСТАТЬ	что? (вин. п.)
	<i>çıkarmak, almak; yetişmek, erişmek</i>		
	я ты ОН/Она мы вы ОНИ	достаю достаёшь достаёт достаём достаёте достают	

	доставлять	доставить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>ulaştırmak, teslim etmek, dağıtmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	доставляю доставляешь доставляет доставляем доставляете доставляют	
	достигать	достигнуть/достичь	чего? (род. п.)
	<i>varmak, ulaşmak, erişmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	достигаю достигаешь достигает достигаем достигаете достигают	
	дрожать	---	от чего? (род. п.)
	<i>titremek</i>		
	я ты он/она мы вы они	дрожу дрожишь дрожит дрожим дрожите дрожат	
	дружить	---	с кем? (твор. п.)
	<i>dost olmak, dostluk etmek, arkadaşlık yapmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	дружу дружишь дружит дружим дружите дружат	
	думать	подумать	о ком?, о чём? (предл. п.) над чем? (твор. п.)
	<i>düşünmek, aklından geçirmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	думаю думаешь думает думаем думаете думают	
	дышать	подышать	чем? (твор. п.)
	<i>soluk/nefes alıp vermek, teneffüs etmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	дышу дышишь дышит дышим дышите дышат	

Е			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	что? (вин. п.)
	есть	съесть	
	<i>yemek</i>		
я	ем	съем	
ты	ешь	съешь	
он/она	ест	съест	
мы	едим	съедем	
вы	едите	съедите	
они	едят	съедят	

Ж			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	чего? (род. п.)
	жаждать	---	
	<i>susamak</i>		
я	жажду		
ты	жаждешь		
он/она	жаждет		
мы	жаждем		
вы	жаждете		
они	жаждут		
я ты он/она мы вы они	жалеть	пожалеть	о ком?, о чём? (предл. п.) кого?, что? (вин. п.)
	<i>acımak, kıyamamak; pişman olmak</i>		
	жалею	пожалую	
	жалеешь	пожалеешь	
жалеет	пожалееет		
жалеем	пожалееем		
жалееете	пожалееете		
жалеют	пожалеют		
я ты он/она мы вы они	жаловаться	пожаловаться	на кого?, на что? (вин. п.)
	<i>şikayet etmek, yakınmak, dert yannmak, şikayetçi olmak</i>		
	жалуюсь	пожалуюсь	
	жалуешься	пожалуешься	
жалуется	пожалуется		
жалуемся	пожалуемся		
жалуетесь	пожалуетесь		
жалуются	пожалуются		

	жарить	зажарить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>kızartmak, kavurmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	жарю жаришь жарит жарим жарите жарят	
	жать¹	пожать, сжать	что? (вин. п.)
	<i>biçmek, oraklamak</i>		
	я ты он/она мы вы они	жму жмёшь жмёт жмём жмёте жмут	
	жать²	сжать	что? (вин. п.)
	<i>sıkmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	жну жнёшь жнёт жнём жнёте жнут	
	ждать	подождать	кого?, чего? (род. п.) кого?, что? (вин. п.)
	<i>beklemek</i>		
	я ты он/она мы вы они	жду ждёшь ждёт ждём ждёте ждут	
	желать	пожелать	чего? (род. п.)
	<i>istemek, dilemek, arzulamak</i>		
	я ты он/она мы вы они	желаю желаешь желает желаем желаете желают	
	жертвовать	пожертвовать	кем?, чем? (твор. п.)
	<i>bağışlamak</i>		
	я ты он/она мы вы	жертвую жертвуешь жертвует жертвуем жертвуете	

ОНИ	жертвуют	пожертвуют	
	жечь	сжечь	что? (вин. п.)
	<i>yakmak, ateşe vermek; kavurmak</i>		
	я	жгу	
ТЫ	жжёшь	сожжёшь	
ОН/ОНА	жжёт	сожжёт	
МЫ	жжём	сожжём	
ВЫ	жжете	сожжете	
ОНИ	жгут	сожгут	

З			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	забывать	забить	
<i>çakmak, çivilemek</i>			
я	забываю	забью	
ТЫ	забываешь	забьёшь	
ОН/ОНА	забывает	забьёт	
МЫ	забываем	забьём	
ВЫ	забываете	забьёте	
ОНИ	забывают	забьют	
	заболевать	заболеть	чем? (твор. п.)
	<i>hastalanmak, hasta düşmek</i>		
	я	заболеваю	
ТЫ	заболеваешь	заболеешь	
ОН/ОНА	заболевает	заболеет	
МЫ	заболеваем	заболеем	
ВЫ	заболеваете	заболеете	
ОНИ	заболевают	заболеют	
	заботиться	позаботиться	о ком?, о чём? (предл. п.)
	<i>düşünmek, merak etmek</i>		
	я	забочусь	
ТЫ	заботишься	позаботишься	
ОН/ОНА	заботится	позаботится	
МЫ	заботимся	позаботимся	
ВЫ	заботитесь	позаботитесь	
ОНИ	заботятся	позаботятся	
	забывать	забыть	кого?, что? (вин. п.)
	<i>unutmak</i>		
	я	забываю	
ТЫ	забываешь	забудешь	
ОН/ОНА	забывает	забудет	
МЫ	забываем	забудем	
ВЫ	забываете	забудете	
ОНИ	забывают	забудут	

	заваривать	заварить	что? (вин. п.)
	<i>demlemek; haşlamak</i>		
	я ты он/она мы вы они	завариваю завариваешь заваривает завариваем завариваете заваривают	
	заведовать	---	чем? (твор. п.)
	<i>yönetmek, idare etmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	заведую заведуешь заведует заведуем заведуете заведуют	
	завершать	завершить	что? (вин. п.)
	<i>tamamlamak, sona erdirmek, sonuçlandırmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	завершаю завершаешь завершает завершаем завершаете завершают	
	завинчивать	завинтить	что? (вин. п.)
	<i>sıkıştırmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	завинчиваю завинчиваешь завинчивает завинчиваем завинчиваете завинчивают	
	зависеть	---	от кого?, от чего? (род. п.)
	<i>bağımlı olmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	завишу зависишь зависит зависим зависите зависят	

я ты он/она мы вы они	заводить	завести	кого?, что? (вин. п.)
	<i>sokmak; bırakmak, götürmek; edinmek; tutmak; almak</i>		
	завожу заводишь заводит заводим заводите заводят	заведу заведёшь заведёт заведём заведёте заведут	
я ты он/она мы вы они	завоёвывать	завоевать	что? (вин. п.)
	<i>fethetmek, zapt etmek; kazanmak, elde etmek</i>		
	завоёвываю завоёвываешь завоёвывает завоёвываем завоёвываете завоёвывают	завоюю завоюешь завоюет завоюем завоюете завоюют	
я ты он/она мы вы они	завязывать	завязать	что? (вин. п.)
	<i>bağlamak, düğümlemek</i>		
	завязываю завязываешь завязывает завязываем завязываете завязывают	завяжу завяжешь завяжет завяжем завяжете завяжут	
я ты он/она мы вы они	загадывать	загадать	что? (вин. п.)
	<i>tutmak</i>		
	загадываю загадываешь загадывает загадываем загадываете загадывают	загадаю загадаешь загадает загадаем загадаете загадают	
я ты он/она мы вы они	загораживать	загородить	кого, что? (вин. п.)
	<i>siper etmek</i>		
	загораживаю загораживаешь загораживает загораживаем загораживаете загораживают	загорожу загородишь загородит загородим загородите загородят	
я ты он/она	задавать	задать	что? (вин. п.)
	<i>vermek; soru sormak</i>		
	задаю задаёшь задаёт	задам задашь задаст	

МЫ ВЫ ОНИ	задаём задаёте задают	зададим зададите зададут	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	задерживать	задержать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>geciktirmek, alıkoymak; yavaşlatmak</i>		
	задерживаю задерживаешь задерживает задерживаем задерживаете задерживают	задержу задержишь задержит задержим задержите задержат	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	зажигать	зажечь	что? (вин. п.)
	<i>yakmak, tutuşturmak</i>		
	зажигаяю зажигашь зажигает зажигаем зажигаете зажигают	зажгу зажжешь зажжёт зажжём зажжете зажгут	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	заказывать	заказать	что? (вин. п.)
	<i>ismarlamak, sipariş etmek; ayırtmak</i>		
	заказываю заказываешь заказывает заказываем заказываете заказывают	закажу закажешь закажет закажем закажете закажут	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	закладывать	заложить	что? (вин. п.)
	<i>koymak, yerleştirmek</i>		
	закладываю закладываешь закладывает закладываем закладываете закладывают	заложу заложешь заложит заложим заложите заложат	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	заклеивать	заклеить	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>(yarıştırıp) kapamak</i>		
	заклеиваю заклеиваешь заклеивает заклеиваем заклеиваете заклеивают	заклею заклеишь заклеит заклеим заклеите заклеят	
Я ТЫ	заключать	заклүчить	что? (вин. п.)
	<i>içine almak, kapsamak; hapsetmek; hükmetmek, hükme/yargıya varmak</i>		
	заключаю	заключу	

он/она мы вы они	закрываешь закрывает закрываем закрываете закрывают	заклучишь заклучит заклучим заклучите заклучат	
я ты он/она мы вы они	закреплять	закрепить	что? (вин. п.) за кем?, за чем? (твор. п.)
	<i>saptamak, tespit etmek; ayırmak; pekiştirmek, perçinlemek</i>		
	закрепляю закрепляешь закрепляет закрепляем закрепляете закрепляют	закреплю закрепишь закрепит закрепим закрепите закрепят	
я ты он/она мы вы они	закрывать	закрывать	что? (вин. п.)
	<i>karamak, kapatmak</i>		
	закрываю закрываешь закрывает закрываем закрываете закрывают	закрою закроешь закроет закроем закроете закроют	
я ты он/она мы вы они	замедлять	замедлить	что? (вин. п.)
	<i>yavaşlatmak, hızını kesmek, ağırlaştırmak</i>		
	замедляю замедляешь замедляет замедляем замедляете замедляют	замедлю замедлишь замедлит замедлим замедлите замедлят	
я ты он/она мы вы они	заменять	заменить	кого?, что? (вин. п.) кем?, чем? (твор. п.)
	<i>yerine geçirmek, yerine koymak, yerine kullanmak</i>		
	заменяю заменяешь заменяет заменяем заменяете заменяют	заменю заменишь заменит заменим замените заменят	
я ты он/она мы вы они	заметать	замести	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>süpürmek</i>		
	заметаю заметаешь заметает заметаем заметаете заметают	замету заметёшь заметёт заметём заметёте заметят	

я ты он/она мы вы они	замечать	заметить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>fark etmek, farkına varmak, farkında olmak, sezmek</i>		
	замечаю замечаешь замечает замечаем замечаете замечают	замечу заметишь заметит заметим заметите заметят	
я ты он/она мы вы они	замораживать	заморозить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>dondurmak; buzda soğutmak</i>		
	замораживаю замораживаешь замораживает замораживаем замораживаете замораживают	заморожу заморозишь заморозит заморозим заморозите заморозят	
я ты он/она мы вы они	занимать	занять	кого?, что? (вин. п.)
	<i>kaplamak, tutmak, işgal etmek; olmak</i>		
	занимаю занимаешь занимает занимаем занимаете занимают	займу займёшь займёт займём займёте займут	
я ты он/она мы вы они	заниматься	заняться	чем?, с кем? (твор. п.)
	<i>uapmak, meşgul olmak, uğraşmak, ilgilenmek</i>		
	занимаюсь занимаешься занимается занимаемся занимаетесь занимаются	займусь займёшься займётся займёмся займётесь займутся	

я ты он/она мы вы они	запивать	запить	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>üstüne...içmek</i>		
	запиваю запиваешь запивает запиваем запиваете запивают	запью запьёшь запьёт запьём запьёте запьют	
я ты он/она	запирать	запереть	что? (вин. п.)
	<i>kilitlemek, kitlemek</i>		
	запираю запираешь	запру запрёшь	

МЫ ВЫ ОНИ	запирает запираем запираете запирают	запрёт запрём запрёте запрут	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	записывать	записать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>not etmek, kaydetmek</i>		
	записываю записываешь записывает записываем записываете записывают	запишу запишешь запишет запишем запишете запишут	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	заплетать	заплести	что? (вин. п.)
	<i>yazmak, kaydetmek; not tutmak</i>		
	заплетаю заплетаешь заплетает заплетаем заплетаєте заплетают	заплету заплетёшь заплетёт заплетём заплетёте заплетут	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	заполнять	заполнить	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>doldurmak</i>		
	заполняю заполняешь заполняет заполняем заполняете заполняют	заполню заполнишь заполнит заполним заполните заполнят	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	запоминать	запомнить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>hatırda/hatırında tutmak, akılda tutmak</i>		
	запоминаю запоминаешь запоминает запоминаем запоминаете запоминают	запомню запомнишь запомнит запомним запомните запомнят	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	запрещать	запретить	что? (вин. п.)
	<i>yasaklamak, yasak etmek</i>		
	запрещаю запрещаешь запрещает запрещаем запрещаете запрещают	запрещу запретишь запретит запретим запретите запретят	
Я ТЫ	запрягать	запрячь	кого? (вин. п.)
	<i>koşmak</i>		
	запрягаю	запрягу	

он/она мы вы они	запрягаешь запрягает запрягаем запрягаете запрягают	запряжешь запряжёт запряжём запряжете запрягут	
я ты он/она мы вы они	заражать	заразить	кого? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>bulaştırmak</i>		
	заражаю заражаешь заражает заражаем заражаете заражают	заражу заразишь заразит заразим заразите заразят	
я ты он/она мы вы они	заражаться	заразиться	чем? (твор. п.)
	<i>bulaşmak</i>		
	заражаюсь заражаешься заражается заражаемся заражаетесь заражаются	заражусь заразишься заразится заразимся заразитесь заразятся	
я ты он/она мы вы они	заряжать	зарядить	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>doldurmak</i>		
	заряжаю заряжаешь заряжает заряжаем заряжаете заряжают	заряжу зарядишь зарядит зарядим зарядите зарядят	
я ты он/она мы вы они	засевать	засеять	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>ekmek</i>		
	засаваю засаваешь засавает засаваем засавает засаваеете	засею засеешь засеет засеем засеете засеют	
я ты он/она мы вы они	заслонять	заслонить	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>karamak; siper etmek</i>		
	заслоняю заслоняешь заслоняет заслоняем заслоняете заслоняют	заслону заслонишь заслонит заслоним заслоните заслонят	

	заслоняться	заслониться	чем? (твор. п.) от чего? (род. п.)
	<i>siper etmek</i>		
я	заслоняюсь	заслонюсь	
ты	заслоняешься	заслонишься	
он/она	заслоняется	заслонится	
мы	заслоняемся	заслонимся	
вы	заслоняетесь	заслонитесь	
они	заслоняются	заслонятся	
	заслуживать	заслужить	чего? (род. п.) что? (вин. п.)
	<i>hak etmek, kazanmak; değmek, layık olmak</i>		
я	заслуживаю	заслужу	
ты	заслуживаешь	заслужишь	
он/она	заслуживает	заслужит	
мы	заслуживаем	заслужим	
вы	заслуживаете	заслужите	
они	заслуживают	заслужат	
	заставать	застать	кого? (вин. п.) за чем? (твор. п.)
	<i>bulmak, yakalamak</i>		
я	застаю	застану	
ты	застаешь	застанешь	
он/она	застает	застанет	
мы	застаем	застанем	
вы	застаете	застанете	
они	застают	застанут	
	заставлять	заставить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>zorlamak, zorunda bırakmak, gerekli kılmak; doldurmak, kapamak</i>		
я	заставляю	заставлю	
ты	заставляешь	заставишь	
он/она	заставляет	заставит	
мы	заставляем	заставим	
вы	заставляете	заставите	
они	заставляют	заставят	
	застёгивать	застегнуть	что? (вин. п.)
	<i>ilikleme, düğümleme, kapamak</i>		
я	застёгиваю	застегну	
ты	застёгиваешь	застегнёшь	
он/она	застёгивает	застегнёт	
мы	застёгиваем	застегнём	
вы	застёгиваете	застегнёте	
они	застёгивают	застегнут	
	застигать	застичь, застигнуть	кого?, что? (вин. п.)
	<i>yakalamak</i>		
я	застигаю	застигну	
ты	застигаешь	застигнешь	
он/она	застигает	застигнет	
мы	застигаем	застигнем	

ВЫ ОНИ	застигаете застигают	застигнете застигнут	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	заступаться	заступиться	за кого?, за что? (вин. п.)
	<i>birine arka çıkmak/olmak</i>		
	заступаюсь заступаешься заступается заступаемся заступаетесь заступаются	заступлюсь заступишься заступится заступимся заступитесь заступятся	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	засушивать	засушить	что? (вин. п.)
	<i>kurutmak</i>		
	засушиваю засушиваешь засушивает засушиваем засушиваете засушивают	засушу засушишь засушит засушим засушите засушат	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	засыпать	засыпать	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>karamak, doldurmak, örtmek</i>		
	засыпаю засыпаешь засыпает засыпаем засыпаете засыпают	засыплю засыплешь засыплет засыплем засыплете засыплют	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	затрагивать	затронуть	что? (вин. п.)
	<i>değmek, dokunmak</i>		
	затрагиваю затрагиваешь затрагивает затрагиваем затрагиваете затрагивают	затрону затронешь затронет затронем затронете затронут	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	затягивать	затянуть	что? (вин. п.)
	<i>sıkmak</i>		
	затягиваю затягиваешь затягивает затягиваем затягиваете затягивают	затяну затянешь затянет затянем затянете затянут	
Я ТЫ ОН/Она МЫ	заучивать	заучить	что? (вин. п.)
	<i>bellemek, ezberlemek</i>		
	заучиваю заучиваешь заучивает	заучу заучишь заучит	

ВЫ ОНИ	заучиваем заучиваете заучивают	заучим заучите заучат	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	заходить	зайти	к кому? (дат. п.) за кем?, за чем? (твор. п.)
	<i>uğramak, girip çıkmak</i>		
	захожу заходишь заходит заходим заходите заходят	зайду зайдёшь зайдёт зайдём зайдёте зайдут	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	зачёркивать	зачеркнуть	что? (вин. п.)
	<i>çizmek, üstüne kalem çekmek</i>		
	зачёркиваю зачёркиваешь зачёркивает зачёркиваем зачёркиваете зачёркивают	зачеркну зачеркнёшь зачеркнёт зачеркнём зачеркнёте зачеркнут	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	зашивать	зашить	что? (вин. п.)
	<i>dikmek</i>		
	зашиваю зашиваешь зашивает зашиваем зашиваете зашивают	зашью зашьёшь зашьёт зашьём зашьёте зашьют	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	защищать	защитить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>savunmak</i>		
	защищаю защищаешь защищает защищаем защищаете защищают	защиту защитишь защитит защитим защитите защитят	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	заявлять	заявить	что? (вин. п.)
	<i>beyan etmek, açıklamak, bildirmek, ifade etmek</i>		
	заявляю заявляешь заявляет заявляем заявляете заявляют	заявлю заявишь заявит заявим заявите заявят	
Я ТЫ	звать	позвать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>çağırnak, seslenmek</i>		
	зову	позову	

ОН/Она Мы Вы Они	зовёшь зовёт зовём зовёте зовут	позовёшь позовёт позовём позовёте позовут	
Я Ты Он/Она Мы Вы Они	звонить	позвонить	кому? (дат. п.)
	<i>çalmak, aramak</i>		
	звоню звонишь звонит звоним звоните звонят	позвоню позвонишь позвонит позвоним позвоните позвонят	
Я Ты Он/Она Мы Вы Они	здороваться	поздороваться	с кем? (твор. п.)
	<i>selamlaşmak, birine selam vermek, birini selamlamak</i>		
	здоровуюсь здороваяешься здоровается здороваемся здороваетесь здороваются	поздоровуюсь поздороваяешься поздоровается поздороваемся поздороваетесь поздороваются	
Я Ты Он/Она Мы Вы Они	злоупотреблять	злоупотребить	чем? (твор. п.)
	<i>kötüye kullanmak, suistimal etmek</i>		
	злоупотребляю злоупотребляешь злоупотребляет злоупотребляем злоупотребляете злоупотребляют	злоупотреблю злоупотребишь злоупотребит злоупотребим злоупотребите злоупотребят	
Я Ты Он/Она Мы Вы Они	знакомить	познакомить	кого? (вин. п.) с кем?, с чем? (твор. п.)
	<i>tanıştırmak</i>		
	знакомлю знакомишь знакомит знакомим знакомите знакомят	познакомлю познакомишь познакомит познакомим познакомите познакомят	
Я Ты Он/Она Мы Вы Они	знакомиться	познакомиться	с кем?, с чем? (твор. п.)
	<i>tanışmak</i>		
	знакомлюсь знакомишься знакомится знакомимся знакомитесь знакомятся	познакомлюсь познакомишься познакомится познакомимся познакомитесь познакомятся	

	знать	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>bilmek, haberi olmak; tanımak</i>		
	я	знаю	
ты	знаешь		
он/она	знает		
мы	знаем		
вы	знаете		
они	знают		

И			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	играть	сыграть	
	<i>oynamak</i>		
я	играю	сыграю	во что? (вин. п.) на чём? (твор. п.) что? (вин. п.)
ты	играешь	сыграешь	
он/она	играет	сыграет	
мы	играем	сыграем	
вы	играете	сыграете	
они	играют	сыграют	
	избегать	избегнуть	кого?, чего? (род. п.)
	<i>kaçınmak, kaçmak, sakınmak</i>		
я	избегаю	избегну	
ты	избегаешь	избегнешь	
он/она	избегает	избегнет	
мы	избегаем	избегнем	
вы	избегаете	избегнете	
они	избегают	избегут	
	избирать	избрать	кого?, что? (род. п.) кем? (твор. п.)
	<i>seçmek, tercih etmek</i>		
я	избираю	изберу	
ты	избираешь	изберёшь	
он/она	избирает	изберём	
мы	избираем	изберёт	
вы	избираете	изберёте	
они	избирают	изберут	
	извещать	известить	кого? (вин. п.) о чём? (предл. п.)
	<i>bildirmek, haber vermek, duyurmak</i>		
я	извещаю	извещу	
ты	извещаешь	известишь	
он/она	извещает	известит	
мы	извещаем	известим	
вы	извещаете	известите	
они	извещают	известят	

я ты он/она мы вы они	ИЗВИНЯТЬ	ИЗВИНИТЬ	кого?, за что? (вин. п.)
	<i>bağışlamak, affetmek, mazur görmek</i>		
	извиняю	извиню	
	извиняешь	извинишь	
	извиняет	извинит	
	извиняем	извиним	
	извиняете	извините	
	извиняют	извинят	
я ты он/она мы вы они	ИЗВИНЯТЬСЯ	ИЗВИНИТЬСЯ	за что? (вин. п.) перед кем? (твор. п.)
	<i>affin dilemek, özür dilemek</i>		
	извиняю	извиню	
	извиняешь	извинишь	
	извиняет	извинит	
	извиняем	извиним	
	извиняете	извините	
	извиняют	извинят	
я ты он/она мы вы они	ИЗВЛЕКАТЬ	ИЗВЛЕЧЬ	что? (вин. п.) из чего? (род. п.)
	<i>çıkarmak</i>		
	извлекаю	извлеку	
	извлекаешь	извлечёшь	
	извлекает	извлечёт	
	извлекаем	извлечём	
	извлекаете	извлечёте	
	извлекают	извлекут	
я ты он/она мы вы они	ИЗДАВАТЬ	ИЗДАТЬ	что? (вин. п.)
	<i>uyumluamak; çıkarmak</i>		
	издаю	издам	
	издаёшь	издашь	
	издаёт	издаст	
	издаём	издадим	
	издаёте	издадите	
	издают	издадут	
я ты он/она мы вы они	ИЗЛАГАТЬ	ИЗЛОЖИТЬ	что? (вин. п.)
	<i>anlatmak, açıklamak, arz etmek; ifade etmek</i>		
	излагаю	изложу	
	излагаешь	изложишь	
	излагает	изложит	
	излагаем	изложим	
	излагаете	изложите	
	излагают	изложат	

я ты он/она мы вы они	ИЗМЕНЯТЬ	ИЗМЕНИТЬ	что? (вин. п.) чему? (дат. п.)
	<i>değiştirmek; ihanet etmek</i>		
	изменяю изменяешь изменяет изменяем изменяете изменяют	изменю изменишь изменит изменим измените изменят	
я ты он/она мы вы они	ИМЕТЬ	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>(sahip) olmak</i>		
	имею имеешь имеет имеем имеете имеют		
я ты он/она мы вы они	ИСКАТЬ	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>aramak</i>		
	ищу ищешь ищет ищем ищете ищут		
я ты он/она мы вы они	ИСКЛЮЧАТЬ	ИСКЛЮЧИТЬ	кого?, что? (вин. п.)
	<i>çıkarmak; ihraç etmek; kaydını silmek</i>		
	исключаю исключаешь исключает исключаем исключаете исключают	исключу исключишь исключит исключим исключите исключат	
я ты он/она мы вы они	ИСПОЛЬЗОВАТЬ	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>kullanmak, yararlanmak, faydalanmak</i>		
	использую используешь использует используем используете используют		
я ты он/она мы вы они	ИСПЫТЫВАТЬ	ИСПЫТАТЬ	кого?, что? (вин. п.)
	<i>denemek, sınamak</i>		
	испытываю испытываешь испытывает испытываем испытываете испытывают	испытаю испытаешь испытает испытаем испытаете испытают	

	ИССЛЕДОВАТЬ	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>araştırmak, incelemek</i>		
	я ты он/она мы вы они	исследую исследуешь исследует исследуем исследуете исследуют	

К			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	казаться	показаться	
	<i>görünmek, gözükmek</i>		кем?, чем? (твор. п.) каким?, какой (твор. п.)
я ты он/она мы вы они	кажусь кажешься кажется кажемся кажетесь кажутся	покажусь покажешься покажется покажемся покажетесь покажутся	
	касаться	коснуться	кого?, чего? (род. п.) чем? (твор. п.)
	<i>değmek, dokunmak</i>		
я ты он/она мы вы они	касаюсь касаешься касается касаемся касаетесь касаются	коснусь коснёшься коснётся коснёмся коснётесь коснутся	
	кипятить	вскипятить	что? (вин. п.)
	<i>kaynatmak</i>		
я ты он/она мы вы они	кипячу кипятишь кипятит кипятим кипятите кипятят	вскипячу вскипятишь вскипятит вскипятим вскипятите вскипятят	
	класть	положить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>koymak, yatırmak</i>		
я ты он/она мы вы они	кладу кладёшь кладёт кладём кладёте кладут	положу положишь положит положим положите положат	

	клеить	склеить	что? (вин. п.)
	<i>yapıştırmak</i>		
	клею клеишь клеит клеим клеите клеят	склею склеишь склеит склеим склеите склеят	
я ты он/она мы вы они	ковать	---	что? (вин. п.)
	<i>dövmek</i>		
	кую куёшь куёт куём куёте куют		
я ты он/она мы вы они	колебать	поколебать	что? (вин. п.)
	<i>kımıldamak; dalgalandırmak; sarsmak</i>		
	колеблю колеблешь колеблет колеблем колеблете колеблют	колеблю колеблешь колеблет колеблем колеблете колеблют	
я ты он/она мы вы они	командировать	командировать	кого? (вин. п.)
	<i>görev için göndermek</i>		
	командирую командируешь командирует командируем командируете командируют	командирую командируешь командирует командируем командируете командируют	

я ты он/она мы вы они	кончать	кончить	что? (вин. п.)
	<i>bitirmek, tamamlamak</i>		
	кончаю кончаешь кончает кончаем кончаете кончают	кончу кончишь кончит кончим кончите кончат	
я ты он/она мы вы	кончатся	кончатся	чем? (твор. п.)
	<i>bitmek, sona ermek, sonuçlamak</i>		
	кончаюсь кончаешься кончается кончаемся	кончусь кончишься кончится кончимся	

ОНИ	кончае ^т есь кончаю ^т ся	кончи ^т есь кончат ^с я	
я ты он/она мы вы они	кормить	накормить	кого? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>(karnını) duyurmak; yedirmek</i>		
	кормлю	накормлю	
	кормишь	накормишь	
	кормит	накормит	
	кормим	накормим	
	кормите	накормите	
	кормят	накормят	
я ты он/она мы вы они	косить	скосить	что? (вин. п.)
	<i>biçmek, turpanlamak</i>		
	кошу	скошу	
	косишь	скосишь	
	косит	скосит	
	косим	скосим	
	косите	скосите	
	косят	скосят	
я ты он/она мы вы они	красить	выкрасить, покрасить	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>boyamak</i>		
	крашу	выкрашу, покрашу	
	красишь	выкрасишь, покрасишь	
	красит	выкрасит, покрасит	
	красим	выкрасим, покрасим	
	красите	выкрасите, покрасите	
	красят	выкрасят, покрасят	
я ты он/она мы вы они	краснеть	покраснеть	от чего? (род. п.)
	<i>kızarmak, kırmızılaşmak</i>		
	краснею	покраснею	
	краснеешь	покраснеешь	
	краснеет	покраснеет	
	краснеем	покраснеем	
	краснеете	покраснеете	
	краснеют	покраснеют	
я ты он/она мы вы они	кричать	крикнуть	на кого? (вин. п.) от чего? (род. п.)
	<i>bağırarak, haykırmak</i>		
	кричу	крикну	
	кричишь	крикнешь	
	кричит	крикнет	
	кричим	крикнем	
	кричите	крикнете	
	кричат	крикнут	
я ты он/она мы	кроить	скроить	что? (вин. п.)
	<i>biçmek</i>		
	крою	скрою	
	кроишь	скроишь	
	кроит	скроит	

ВЫ ОНИ	кроим кроите кроят	скроим скроите скроят	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	купать	выкупать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>уіkatamak</i>		
	купаю купаешь купает купаем купаете купают	выкупаю выкупаешь выкупает выкупаем выкупаете выкупают	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	кушать	скушать	что? (вин. п.)
	<i>yemek</i>		
	кушаю кушаешь кушает кушаем кушаете кушают	скушаю скушаешь скушает скушаем скушаете скушают	

Л			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
		ласкать	
	<i>okşamak, sevmek</i>		
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	ласкаю ласкаешь ласкает ласкаем ласкаете ласкают		кого? (вин. п.)

Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	лепить	вылепить	что? (вин. п.) из чего? (род. п.)
	<i>уapmak</i>		
	леплю лепишь лепит лепим лепите лепят	вылеплю вылепишь вылепит вылепим вылепите вылепят	
Я ТЫ ОН/Она МЫ	лечить	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>tedavi etmek</i>		
	лечу лечишь лечит лечим		

ВЫ ОНИ	лечите лечат		
я ты он/она мы вы они	лизать	лизнуть	кого?, что? (вин. п.)
	<i>yalamak</i>		
	лижу	лизну	
	лижешь	лизнешь	
	лижет	лизнет	
	лижем	лизнем	
	лижете	лизнете	
	лизут	лизнут	
	ликвидировать	ликвидировать	что? (вин. п.)
я ты он/она мы вы они	лить	---	что? (вин. п.)
	<i>dökmek</i>		
	лью		
	льёшь		
	льёт		
	льём		
	льёте		
	льют		
я ты он/она мы вы они	лишать	лишить	кого? (вин. п.) чего? (род. п.)
	<i>yoksun/mahrum bırakmak, mahrum etmek</i>		
	лишаю	лишу	
	лишаешь	лишишь	
	лишает	лишит	
	лишаем	лишим	
	лишаете	лишите	
	лишают	лишат	
я ты он/она мы вы они	лишаться	лишиться	кого?, чего? (род. п.)
	<i>mahrum kalmak, yitirmek, kaybetmek</i>		
	лишаюсь	лишусь	
	лишаешься	лишишься	
	лишается	лишится	
	лишаемся	лишимся	
	лишаетесь	лишитесь	
	лишаются	лишатся	
я ты он/она мы вы они	любить	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>sevmek, hoşlanmak</i>		
	люблю		
	любишь		
	любит		
	любим		
	любите		
	любят		

	любоваться	полюбоваться	кем?, чем? (твор. п.)
	<i>hayran hayran bakmak, seyretmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	любуюсь любишься любуется любujemy любуетесь любуются	

М			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	мазать	намазать	
	<i>sürmek, sıvamak</i>		что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
я ты он/она мы вы они	мажу мажешь мажет мажем мажете мажут	намажу намажешь намажет намажем намажете намажут	
	махать	махнуть	чем? (твор. п.)
	<i>sallamak</i>		
я ты он/она мы вы они	машу машешь машет машем машете машут	махну махнёшь махнёт махнём махнёте махнут	
	менять	поменять	что? (вин. п.)
	<i>değiştirmek</i>		
я ты он/она мы вы они	меняю меняешь меняет меняем меняете меняют	поменяю поменяешь поменяет поменяем поменяете поменяют	
	меняться	поменяться	с кем?, чем? (твор. п.)
	<i>değişmek</i>		
я ты он/она мы вы они	меняюсь меняешься меняется меняемся меняетесь меняются	поменяюсь поменяешься поменяется поменяемся поменяетесь поменяются	
	метить	наметить	что? (вин. п.)
	<i>işaretlemek, damgalamak</i>		
я	мечу	намечу	

ТЫ ОН/ОНА МЫ ВЫ ОНИ	МЕТИШЬ МЕТИТ МЕТИМ МЕТИТЕ МЕТЯТ	НАМЕТИШЬ НАМЕТИТ НАМЕТИМ НАМЕТИТЕ НАМЕТЯТ	
Я ТЫ ОН/ОНА МЫ ВЫ ОНИ	МЕТИТЬСЯ	---	ВО ЧТО? (ВИН. П.)
	<i>nişan almak; gözü bir şeyde olmak</i>		
	мечусь метишься метится метимся метитесь метятся		
Я ТЫ ОН/ОНА МЫ ВЫ ОНИ	МЕЧТАТЬ	---	О ЧЁМ? (ПРЕДЛ. П.)
	<i>hayal/düş kurmak</i>		
	мечтаю мечтаешь мечтает мечтаем мечтаете мечтают		
Я ТЫ ОН/ОНА МЫ ВЫ ОНИ	МЕШАТЬ¹	ПОМЕШАТЬ	КОМУ?, ЧЕМУ? (ДАТ. П.) ЧЕМ? (ТВОР. П.)
	<i>engel/mani olmak, engellemek, rahatsız etmek</i>		
	мешаю мешаешь мешает мешаем мешаете мешают	помешаю помешаешь помешает помешаем помешаете помешают	
Я ТЫ ОН/ОНА МЫ ВЫ ОНИ	МЕШАТЬ²	ПОМЕШАТЬ	ЧТО? (ВИН. П.)
	<i>kariştirmek, savurmak</i>		
	мешаю мешаешь мешает мешаем мешаете мешают	помешаю помешаешь помешает помешаем помешаете помешают	
Я ТЫ ОН/ОНА МЫ ВЫ ОНИ	МИНОВАТЬ	МИНОВАТЬ	ЧТО? (ВИН. П.)
	<i>geçmek</i>		
	миную минуешь минует минуем минуете минуют	миную минуешь минует минуем минуете минуют	

	мирить	помирить	кого? (вин. п.) с кем? (твор. п.)
	<i>barıştırmak, ara bulmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	мирю миришь мирят мирим мирите мирят	
	мириться	помириться	с кем?, с чем? (твор. п.)
	<i>barışmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	мирюсь миришься мирится миримся миритесь мирятся	
	молотъ	смолотъ	что? (вин. п.)
	<i>övütmek; çekmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	мелю мелешь мелет мелем мелете мелят	
	мыть	помыть, вымыть	кого?, что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>yıkmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	мою моешь моет моем моете моют	
	мыться	помыться, вымыться	чем? (твор. п.)
	<i>yıkanmak; banyo uyarık</i>		
	я ты он/она мы вы они	моюсь моешься моется моемся моетесь моются	
	мять	смять	что? (вин. п.)
	<i>buruşturmak, ezmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	мну мнёшь мнёт мнём мнёте мнут	

Н			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	набивать	набить	
<i>basmak, doldurmak</i>			
я ты он/она мы вы они	набиваю набиваешь набивает набиваем набиваете набивают	набью набьёшь набьёт набьём набьёте набьют	
я ты он/она мы вы они	набирать	набрать	кого?, чего? (род. п.) что? (вин. п.)
	<i>toplamak, almak, dermek</i>		
	набираю набираешь набирает набираем набираете набирают	наберу наберёшь наберёт наберём наберёте наберут	
я ты он/она мы вы они	наблюдать	---	что? (вин. п.)
	<i>gözlemlemek, gözlemek, gözetlemek, bakmak</i>		
	наблюдаю наблюдаешь наблюдает наблюдаем наблюдаете наблюдает		
я ты он/она мы вы они	навещать	навестить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>ziyaretine gitmek, yoklamak</i>		
	навещаю навещаешь навещает навещаем навещаете навещают	наведу наведёшь наведёт наведём наведёте наведут	
я ты он/она мы вы они	наводить	навести	кого?, что?, на что? (вин. п.)
	<i>vermek, salmak; uyandırmak; doğrultmak</i>		
	навожу наводишь наводит наводим наводите наводят	наведу наведёшь наведёт наведём наведёте наведут	

	навязывать	навязать	что? (вин. п.)
	<i>örmek; bağlamak</i>		
	я ты он/она мы вы они	навязываю навязываешь навязывает навязываем навязываете навязывают	
	награждать	наградить	кого?, за что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>ödüllendirmek, ödül vermek</i>		
	я ты он/она мы вы они	награждаю награждаешь награждает награждаем награждаете награждают	
	надевать	надеть	что?, на что? (вин. п.)
	<i>giymek, takmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	надеваю надеваешь надевает надеваем надеваете надевают	
	надеяться	---	на кого?, на что? (вин. п.)
	<i>ummak, ümit etmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	надеюсь надеешься надеется надеемся надеетесь надеются	
	надоедать	надоесть	кому?, чему? (дат. п.) чем? (твор. п.)
	<i>bıkmak, usanmak, can sıkmak, usanç vermek</i>		
	я ты он/она мы вы они	надоедаю надоедаешь надоедает надоедаем надоедаете надоедают	
	назначать	назначить	кого?, что? (вин. п.) кем? (твор. п.)
	<i>tayin etmek, kararlaştırmak</i>		
	я ты он/она мы вы	назначаю назначаешь назначает назначаем назначаете	

ОНИ	назначают	назначат	
я ты он/она мы вы они	называть	назвать	что? (вин. п.)
	<i>ad koymak, adlandırmak</i>		
	называю	назову	
	называешь	назовёшь	
	называет	назовёт	
	называем	назовём	
	называете	назовёте	
называют	назовут		
я ты он/она мы вы они	наклонять	наклонить	что? (вин. п.)
	<i>eğmek</i>		
	наклоняю	наклоню	
	наклоняешь	наклонишь	
	наклоняет	наклонит	
	наклоняем	наклоним	
	наклоняете	наклоните	
наклоняют	наклонят		
я ты он/она мы вы они	нападать	напасть	на кого?, на что? (вин. п.)
	<i>düşmek; saldırmak, basmak, baskın yapmak</i>		
	нападаю	нападу	
	нападаешь	нападёшь	
	нападает	нападёт	
	нападаем	нападём	
	нападаете	нападёте	
нападают	нападут		
я ты он/она мы вы они	направлять	направить	кого?, что?, на кого?, на что? (вин. п.)
	<i>yönelmek, doğrultmak</i>		
	направляю	направлю	
	направляешь	направишь	
	направляет	направит	
	направляем	направим	
	направляете	направите	
направляют	направят		
я ты он/она мы вы они	нарушать	нарушить	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>bozmak, ihlal etmek, çiğnemek</i>		
	нарушаю	нарушу	
	нарушаешь	нарушишь	
	нарушает	нарушит	
	нарушаем	нарушим	
	нарушаете	нарушите	
нарушают	нарушат		
я ты он/она мы	наступать ¹	---	на кого?, на что? (вин. п.)
	<i>gelmek, olmak, başlamak</i>		
	наступаю		
наступаешь			
наступает			

ВЫ ОНИ	настапаем настапаете настапают		
Я ТЫ ОН/ОНА МЫ ВЫ ОНИ	наступать²	наступить	на кого?, на что? (вин. п.)
	<i>taarruz etmek, basmak, hücum etmek</i>		
	наступаю наступаешь наступает настапаем настапаете настапают	наступлю наступишь наступит наступим наступите наступят	
Я ТЫ ОН/ОНА МЫ ВЫ ОНИ	находить	найти	кого?, что? (вин. п.) в ком?, в чём? (предл. п.)
	<i>bulmak</i>		
	нахожу находишь находит находим находите находят	найду найдёшь найдёт найдём найдёте найдут	
Я ТЫ ОН/ОНА МЫ ВЫ ОНИ	начинать	начать	что? (вин. п.)
	<i>başlamak</i>		
	начинаю начинаешь начинает начинаем начинаете начинают	начну начнёшь начёт начнём начнёте начнут	
Я ТЫ ОН/ОНА МЫ ВЫ ОНИ	ненавидеть	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>kin beslemek, nefret etmek</i>		
	ненавижу ненавидишь ненавидит ненавидим ненавидите ненавидят		
Я ТЫ ОН/ОНА МЫ ВЫ ОНИ	носить, нести	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>taşımak, getirmek, götürmek</i>		
	ношу, несу носишь, несёшь носят, несёт носим, несём носите, несёте носят, несут		
Я ТЫ ОН/ОНА	нюхать	---	что? (вин. п.)
	<i>koklamak</i>		
	нюхаю нюхаешь		

МЫ	нюхает		
ВЫ	нюхаем		
ОНИ	нюхаете		
	нюхают		

О			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	обвинять	обвинить	
	<i>suçlamak, itham etmek</i>		кого?, что? (вин. п.) в чём? (предл. п.)
я	обвиняю	обвиню	
ты	обвиняешь	обвинишь	
он/она	обвиняет	обвинит	
мы	обвиняем	обвиним	
вы	обвиняете	обвините	
они	обвиняют	обвинят	
	обдумывать	обдумать	что? (вин. п.)
	обеспечивать	обеспечить	кого?, что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>sağlamak, güvencilemek</i>		
я	обеспечиваю	обеспечу	
ты	обеспечиваешь	обеспечишь	
он/она	обеспечивает	обеспечит	
мы	обеспечиваем	обеспечим	
вы	обеспечиваете	обеспечите	
они	обеспечивают	обеспечат	
	Обещать	пообещать	что? (вин. п.)
	<i>vadetmek</i>		
я	обещаю	пообещаю	
ты	обещаешь	пообещаешь	
он/она	обещает	пообещает	
мы	обещаем	пообещаем	
вы	обещаете	пообещаете	
они	обещают	пообещают	
	обжигать	обжечь	что? (вин. п.)
	<i>yakmak</i>		
я	обжигаю	обожгу	
ты	обжигаешь	обожжёшь	
он/она	обжигает	обожжёт	
мы	обжигаем	обожжём	
вы	обжигаете	обожжёте	
они	обжигают	обожгут	

я ты он/она мы вы они	обладать	---	чем? (твор. п.)
	<i>sahip olmak</i>		
	обладаю обладаешь обладает обладаем обладаете обладают		
я ты он/она мы вы они	облекать	облечь	кого? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>vermek</i>		
	облекаю облекаешь облекает облекаем облекаете облекают	облеку облечёшь облечёт облечём облечёте облекут	
я ты он/она мы вы они	обманывать	обмануть	кого?, что? (вин. п.)
	<i>aldatmak, ihanet etmek</i>		
	обманываю обманываешь обманывает обманываем обманываете обманывают	обману обманешь обманет обманем обманете обманут	
я ты он/она мы вы они	обнажать	обнажить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>açmak, açığa/meydana çıkarmak; çekmek, sıyırmak</i>		
	обнажаю обнажаешь обнажает обнажаем обнажаете обнажают	обнажу обнажишь обнажит обнажим обнажите обнажат	
я ты он/она мы вы они	обнаруживать	обнаружить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>bulmak, keşfetmek</i>		
	обнаруживаю обнаруживаешь обнаруживает обнаруживаем обнаруживаете обнаруживают	обнаружу обнаружишь обнаружит обнаружим обнаружите обнаружат	
я ты он/она мы	обнимать	обнять	кого? (вин. п.)
	<i>sarmak, kucaklamak</i>		
	обнимаю обнимаешь обнимает обнимаем	обниму обнимешь обнимет обнимем	

ВЫ ОНИ	обнимаете обнимают	обнимете обнимут	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	обострять	обострить	что? (вин. п.)
	<i>şiddetlendirmek, keskinleştirmek, sertleştirmek</i>		
	обостряю обостряешь обостряет обостряем обостряете обостряют	обострю обостришь обострит обострим обострите обострят	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	образовывать	образовать	что? (вин. п.)
	<i>oluşturmak, meydana getirmek, teşkil etmek</i>		
	образовываю образовываешь образовывает образовываем образовываете образовывают	образую образуешь образует образуем образуете образуют	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	обучать	обучить	чему? (дат. п.) кого? (вин. п.)
	<i>öğretmek, okutmak</i>		
	обучаю обучаешь обучает обучаем обучаете обучают	обучу обучишь обучит обучим обучите обучат	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	обходить	обойти	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)о
	<i>dolaşmak, dolanmak</i>		
	обхожу обходишь обходит обходим обходите обходят	обойду обойдёшь обойдёт обойдём обойдёте обойдут	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	объявлять	объявить	что? (вин. п.)
	<i>bildirmek; anons etmek</i>		
	объявляю объявляешь объявляет объявляем объявляете объявляют	объявлю объявишь объявит объявим объявите объявят	
Я ТЫ	оглашать	огласить	что? (вин. п.)
	<i>okumak, ilan etmek</i>		
	оглашаю	оглашу	

ОН/она МЫ ВЫ ОНИ	оглашаешь оглашает оглашаем оглашаете оглашают	огласишь огласит огласим огласите огласят	
я ТЫ ОН/она МЫ ВЫ ОНИ	одевать	одеть	кого?, что? (вин. п.)
	<i>giydirmek</i>		
	одеваю одеваешь одевает одеваем одеваете одевают	одену оденешь оденет оденем оденете оденут	
я ТЫ ОН/она МЫ ВЫ ОНИ	оказывать	оказать	что? (вин. п.)
	<i>göstermek</i>		
	оказываю оказываешь оказывает оказываем оказываете оказывают	окажу окажешь окажет окажем окажете окажут	
я ТЫ ОН/она МЫ ВЫ ОНИ	оказываться	оказаться	кем?, чем? (твор. п.)
	<i>olmak</i>		
	оказываюсь оказываешься оказывается оказываемся оказываетесь оказываются	окажусь окажешься окажется окажемся окажетесь окажутся	
я ТЫ ОН/она МЫ ВЫ ОНИ	окружать	окружить	кого?, что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>kucaklamak; çevrili olmak</i>		
	окружаю окружаешь окружает окружаем окружаете окружают	окружу окружишь окружит окружим окружите окружат	
я ТЫ ОН/она МЫ ВЫ ОНИ	опаздывать	опоздать	на что? (вин. п.) с чем? (твор. п.)
	<i>gecikmek, geç kalmak</i>		
	опаздываю опаздываешь опаздывает опаздываем опаздываете опаздывают	опоздаю опоздаешь опоздает опоздаем опоздаете опоздают	

	описывать	описать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>betimlemek, tasvir etmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	описываю описываешь описывает описываем описываете описывают	
	определять	определить	что? (вин. п.)
	<i>belirlemek, teşhis etmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	определяю определяешь определяет определяем определяете определяют	
	опускать	опустить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>indirmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	опускаю опускаешь опускает опускаем опускаете опускают	
	организовать	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>kurmak, düzenlemek; örgütlemek</i>		
	я ты он/она мы вы они	организирую организуешь организует организуем организуете организуют	
	освобождать	освободить	кого?, что? (вин. п.) от кого?, от чего? (род. п.)
	<i>kurtarmak, salıvermek, serbest bırakmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	освобождаю освобождаешь освобождает освобождаем освобождаете освобождают	
	осматривать	осмотреть	кого?, что? (вин. п.)
	<i>bakmak</i>		
	я ты он/она мы вы	осматриваю осматриваешь осматривает осматриваем осматриваете	

ОНИ	осматривают	осмотрят	
я ты он/она мы вы они	отвечать	ответить	кому?, чему? (дат. п.) что?, на что?, за кого?, за что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>cevap vermek, karşılık vermek, yanıtlamak</i>		
	отвечаю	отвечу	
	отвечаешь	ответишь	
	отвечает	ответит	
	отвечаем	ответим	
отвечаете	ответите		
отвечают	ответят		
я ты он/она мы вы они	отдавать	отдать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>vermek</i>		
	отдаю	отдам	
	отдаёшь	отдашь	
	отдаёт	отдаст	
	отдаём	отдадим	
отдаёте	отдадите		
отдают	отдадут		
я ты он/она мы вы они	отказывать	отказать	в чём? (предл. п.)
	<i>reddetmek, geri çevirmek</i>		
	отказываю	откажу	
	отказываешь	откажешь	
	отказывает	откажет	
	отказываем	откажем	
отказываете	откажете		
отказывают	откажут		
я ты он/она мы вы они	открывать	открыть	что? (вин. п.)
	<i>açmak</i>		
	открываю	открою	
	открываешь	откроешь	
	открывает	откроет	
	открываем	откроем	
открываете	откроете		
открывают	откроют		
я ты он/она мы вы они	отмечать	отметить	кого?, что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>işaret koymak, işaretlemek</i>		
	отмечаю	отмечу	
	отмечаешь	отметишь	
	отмечает	отметит	
	отмечаем	отметим	
отмечаете	отметите		
отмечают	отметят		
я ты он/она мы	отправлять	отправить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>göndermek</i>		
	отправляю	отправлю	
отправляешь	отправишь		
отправляет	отправит		

ВЫ ОНИ	отправляем отправляете отправляют	отправим отправите отправят	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	отпускать	отпустить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>birakmak, koyuvermek, salivermek</i>		
	отпускаю отпускаешь отпускает отпускаем отпускаете отпускают	отпущу отпустишь отпустит отпустим отпустите отпустят	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	охранять	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>korumak, savunmak</i>		
	охраняю охраняешь охраняет охраняем охраняете охраняют		
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	ощущать	ощутить	что? (вин. п.)
	<i>duymak</i>		
	ощущаю ощущаешь ощущает ощущаем ощущаете ощущают	ощущу ощутишь ощутит ощутим ощутите ощутят	

II			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	что? (вин. п.)
	паковать	упаковать	
	<i>paketlemek, ambalajlamak</i>		
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	пакую пакуешь пакует пакуем пакуете пакуют	упакую упакуешь упакует упакуем упакуете упакуют	
Я ТЫ ОН/Она МЫ ВЫ ОНИ	пасти	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>otlatmak</i>		
	пасу пасёшь пасёт пасём пасёте пасут		

	пахать	вспахать	что? (вин. п.)
	<i>(çift) sürmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	пашу пашешь пашет пашем пашете пашут	
	пахнуть	---	чем? (твор. п.)
	<i>kokmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	пахну пахнешь пахнет пахнем пахнете пахнут	
	переводить	перевести	кого?, что? (вин. п.)
	<i>geçirmek, nakletmek, aktarmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	перевожу переводишь переводит переводим переводите переводят	
	перегибать	перегнуть	что? (вин. п.)
	<i>bükme, katlamak</i>		
	я ты он/она мы вы они	перегибаю перегибаешь перегибает перегибаем перегибаете перегибают	
	передавать	передать	кому? (дат. п.) что? (вин. п.)
	<i>vermek, teslim etmek, iletmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	передаю передаёшь передаёт передаём передаёте передают	
	переносить	перенести	кого?, что? (вин. п.)
	<i>taşımak; aktarmak, geçirmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	переношу переносишь переносит переносим переносите переносят	

	петь	спеть	кого?, что? (вин. п.) о ком?, о чём? (предл. п.)
	<i>şarkı söylemek</i>		
	пою поёшь поёт поём поёте поют	спою споёшь споёт споём споёте споют	
я ты он/она мы вы они	печь	испечь	что? (вин. п.)
	<i>pişirmek</i>		
	пеку печёшь печёт печём печёте пекут	испеку испечёшь испечёт испечём испечёте испекут	
я ты он/она мы вы они	писать	написать	что? (вин. п.)
	<i>(yazı) yazmak</i>		
	пишу пишешь пишет пишем пишете пишут	напишу напишешь напишет напишем напишете напишут	
я ты он/она мы вы они	питать	---	что? (вин. п.)
	<i>beslemek</i>		
	питаю питаешь питает питаем питаете питают		
я ты он/она мы вы они	пить	---	что? (вин. п.)
	<i>içmek</i>		
	пью пьёшь пьёт пьём пьёте пьют		
я ты он/она мы вы они	повторять	повторить	что? (вин. п.)
	<i>tekrar etmek, tekrarlamak, yinelemek</i>		
	повторяю повторяешь повторяет повторяем повторяете повторяют	повторю повторишь повторит повторим повторите повторят	

я ты он/она мы вы они	погибать	погибнуть	от чего? (род. п.)
	<i>ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek</i>		
	погибаю погибаешь погибает погибаем погибаете погибают	погибну погибнешь погибнет погибнем погибнете погибнут	
я ты он/она мы вы они	подавать	подать	что? (вин. п.)
	<i>vermek</i>		
	подаю подаёшь подаёт подаём подаёте подают	подам подашь подаст подадим подадите подадут	
я ты он/она мы вы они	подвигать	подвинуть	что? (вин. п.)
	<i>çekmek, almak</i>		
	подвигаю подвигаешь подвигает подвигаем подвигаете подвигают	подвину подвинешь подвинет подвинем подвинете подвинут	
я ты он/она мы вы они	подводить	подвести	кого?, что? (вин. п.)
	<i>getirmek, yaklaştırmak; uzatmak</i>		
	подвожу подводишь подводит подводим подводите подводят	подведу подведёшь подведёт подведём подведёте подведут	
я ты он/она мы вы они	подготавливать	подготовить	кого?, что? (вин. п.) к чему? (дат. п.)
	<i>hazırlamak</i>		
	подготавливаю подготавливаешь подготавливает подготавливаем подготавливаете подготавливают	подготовлю подготовишь подготовит подготовим подготовите подготовят	

	ПОДГОТАВЛИВАТЬСЯ	ПОДГОТОВИТЬСЯ	к чему? (дат. п.)
	<i>hazırlanmak, hazırlık görmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	подготавливаюсь подготавливаешься подготавливается подготавливаемся подготавливаетесь подготавливаются	
	ПОДНИМАТЬ	ПОДНЯТЬ	кого?, что?, на кого?, на что? (вин. п.)
	<i>(yerden) almak, kaldırmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	поднимаю поднимаешь поднимает поднимаем поднимаете поднимают	
	ПОДНИМАТЬСЯ	ПОДНЯТЬСЯ	на что? (вин. п.)
	<i>çıkmak, kalkmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	поднимаюсь поднимаешься поднимается поднимаемся поднимаетесь поднимаются	
	ПОЗВОЛЯТЬ	ПОЗВОЛИТЬ	кому? (дат. п.) что? (вин. п.)
	<i>müsaade etmek, izin vermek</i>		
	я ты он/она мы вы они	позволяю позволяешь позволяет позволяем позволяете позволяют	
	ПОЗДРАВЛЯТЬ	ПОЗДРАВИТЬ	кого? (вин. п.) с кем? (твор. п.)
	<i>kutlamak, tebrik etmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	поздравляю поздравляешь поздравляет поздравляем поздравляете поздравляют	
	ПОКАЗЫВАТЬ	ПОКАЗАТЬ	кого?, что? (вин. п.)
	<i>göstermek; sergilemek, gözler önüne sermek</i>		
	я ты он/она мы вы они	показываю показываешь показывает показываем показываете показывают	

	покупать	купить	что? (вин. п.)
	<i>almak, satın almak</i>		
	я ты он/она мы вы они	покупаю покупаешь покупает покупаем покупаете покупают	
	получать	получить	что? (вин. п.) из чего?, от кого? (род. п.)
	<i>almak, elde etmek, kavuşmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	получаю получаешь получает получаем получаете получают	
	помогать	помочь	кому?, чему? (дат. п.) чем? (твор. п.)
	<i>yardım etmek/göstermek</i>		
	я ты он/она мы вы они	помогаю помогаешь помогает помогаем помогаете помогают	
	применять	применить	что? (вин. п.) к кому?, к чему? (дат. п.)
	<i>uygulamak; kullanmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	применяю применяешь применяет применяем применяете применяют	
	принадлежать	---	кому?, чему? (дат. п.)
	<i>ait olmak, ...'ın malı olmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	принадлежу принадлежишь принадлежит принадлежим принадлежите принадлежат	
	принимать	принять	кого?, что?, во что? (вин. п.)
	<i>kabul etmek, almak</i>		
	я ты он/она мы вы они	принимаю принимаешь принимает принимаем принимаете принимают	

я ты он/она мы вы они	проводить	провести	что? (вин. п.)
	<i>getirmek, götürmek, ulaştırmak</i>		
	провожу проводишь проводит проводим проводите проводят	проведу проведёшь проведёт проведём проведёте проведут	
я ты он/она мы вы они	продавать	продать	что? (вин. п.)
	<i>satmak</i>		
	продаю продаёшь продаёт продаём продаёте продают	продам продашь продаст продадим продадите продадут	
я ты он/она мы вы они	просить	попросить	кого?, что? (вин. п.) чего? (род. п.) о чём? (предл. п.)
	<i>istemek, rica etmek</i>		
	прошу просишь просит просим просите просят	попрошу попросишь попросит попросим попросите попросят	
я ты он/она мы вы они	проявлять	проявить	что? (вин. п.)
	проявляю проявляешь проявляет проявляем проявляете проявляют	проявлю проявишь проявит проявим проявите проявят	
я ты он/она мы вы они	прясть	спрясть	что? (вин. п.)
	<i>eğirmek</i>		
	пряду прядёшь прядёт прядём прядёте прядут	спряду спрядёшь спрядёт спрядём спрядёте спрядут	
я ты он/она мы вы они	прятать	спрятать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>saklamak, gizlemek, karlamak</i>		
	прячу прячешь прячет прячем прячете прячут	спрячу спрячешь спрячет спрячем спрячете спрячут	

	пугаться	испугаться	кого?, чего? (род. п.)
	<i>korkmak, ürkmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	пугаюсь пугаешься пугается пугаемся пугаетесь пугаются	
	пускать	пустить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>bırakmak, salıvermek, koıuvermek</i>		
	я ты он/она мы вы они	пускаю пускаешь пускает пускаем пускаете пускают	
	пылать	---	чем? (твор. п.)
	<i>alev alev yanmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	пылаю пылаешь пылает пылаем пылаете пылают	

Р			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	радовать	обрадовать, порадовать	
<i>mutlu etmek, sevindirmek</i>			
я ты он/она мы вы они	радную радуешь радует радуем радуете радуют	обрадную обрадуешь обрадует обрадуем обрадуете обрадуют	
	радоваться	обрадоваться, порадоваться	чему? (дат. п.)
	<i>sevinmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	радуюсь радуешься радуется радуемся радуетесь радуются	

я ты он/она мы вы они	разбивать	разбить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>kırmak, yarmak, parçalamak</i>		
	разбиваю разбиваешь разбивает разбиваем разбиваете разбивают	разобью разобьёшь разобьёт разобьём разобьёте разобьют	
я ты он/она мы вы они	разбирать	разобрать	что? (вин. п.)
	<i>sökmek, incelemek</i>		
	разбираю разбираешь разбирает разбираем разбираете разбирают	разберу разберёшь разберёт разберём разберёте разберут	
я ты он/она мы вы они	разбрасывать	разбросать	что? (вин. п.)
	<i>serpmek, saçmak</i>		
	разбрасываю разбрасываешь разбрасывает разбрасываем разбрасываете разбрасывают	разбросаю разбросашь разбросает разбросаем разбросаете разбросают	
я ты он/она мы вы они	развешивать	развесить	что? (вин. п.)
	<i>sermek</i>		
	развешиваю развешиваешь развешивает развешиваем развешиваете развешивают	развешу развесишь развесит развесим развесите развезят	
я ты он/она мы вы они	развивать	развить	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>geliştirmek</i>		
	развиваю развиваешь развивает развиваем развиваете развивают	разовью разовьёшь разовьёт разовьём ращовьёте разовьют	
я ты он/она мы вы они	развлекать	развлечь	кого? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>eğlendirmek</i>		
	развлекаю развлекаешь развлекает развлекаем развлекаете развлекают	развлеку развлечёшь развлечёт развлечём развлечёте развлекут	

	разводить	развести	кого?, что? (вин. п.)
	<i>yetiştirmek; açmak; üretmek; ayırmak</i>		
я ты он/она мы вы они	развожу разводишь разводит разводим разводите разводят	разведу разведёшь разведёт разведём разведёте разведут	
	развязывать	развязать	что? (вин. п.)
	<i>çözmek, başlatmak</i>		
я ты он/она мы вы они	развязываю развязываешь развязывает развязываем развязываете развязывают	развяжу развяжешь развяжет развяжем развяжете развяжут	
	разговаривать	---	с кем? (твор. п.) о чём? (предл. п.)
	<i>konuşmak</i>		
я ты он/она мы вы они	разговариваю разговариваешь разговаривает разговариваем разговариваете разговаривают		
	разгружать	разгрузить	что? (вин. п.)
	<i>boşaltmak</i>		
я ты он/она мы вы они	разгружаю разгружаешь разгружает разгружаем разгружаете разгружают	разгрузу разгрузишь разгрузит разгрузим разгрузите разгрузят	
	раздевать	раздеть	кого? (вин. п.)
	<i>soymak</i>		
я ты он/она мы вы они	раздеваю раздеваешь раздевает раздеваем раздеваете раздевают	раздену разденешь разденет разденем разденете разденут	
	разжигать	разжечь	что? (вин. п.)
	<i>yakmak, körüklemek</i>		
я ты он/она мы вы они	разжигаю разжигаешь разжигает разжигаем разжигаете разжигают	разожгу разожжёшь разожжёт разожжём разожжёте разожгут	

я ты он/она мы вы они	разливать	разлить	что? (вин. п.)
	<i>dökmek</i>		
	разливаю разливаешь разливает разливаем разливаете разливают	разолью разольёшь разольёт разольём разольёте разольют	
я ты он/она мы вы они	различать	различить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>farketmek, ayırmak</i>		
	различаю различаешь различает различаем различаете различают	различу различишь различит различим различите различать	
я ты он/она мы вы они	размешивать	размешать	что? (вин. п.)
	<i>yoğurmak, karıştırmak</i>		
	размешиваю размешиваешь размешивает размешиваем размешиваете размешивают	размешаю размешаешь размешает размешаем размешаете размешают	
я ты он/она мы вы они	размещать	разместить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>yerleştirmek, mevzilenmek</i>		
	размещаю размещаешь размещает размещаем размещаете размещают	размещу разместишь разместит разместим разместите разместят	
я ты он/она мы вы они	разносить	разнести	что? (вин. п.)
	<i>dağıtmak, yaymak</i>		
	разношу разносишь разносит разносим разносите разносят	разнесу разнесёшь разнесёт разнесём разнесёте разнесут	
я ты он/она мы вы они	разогревать	разогреть	что? (вин. п.)
	<i>ısıtmak</i>		
	разогреваю разогреваешь разогревает разогреваем разогреваете разогревают	разогрею разогреешь разогреет разогреем разогреете разогреют	

	разочаровываться	разочароваться	в ком?, в чём (предл. п.)
	<i>hayal kırıklığı yaşamak</i>		
	я ты он/она мы вы они	разочаровываюсь разочаровываешься разочаровывается разочаровываемся разочаровываетесь разочаровываются	
	разрабатывать	разработать	что? (вин. п.)
	<i>hazırlamak</i>		
	я ты он/она мы вы они	разрабатываю разрабатываешь разрабатывает разрабатываем разрабатываете разрабатывают	
	разрешать	разрешить	что? (вин. п.)
	<i>izin vermek</i>		
	я ты он/она мы вы они	разрешаю разрешаешь разрешает разрешаем разрешаете разрешают	
	разрушать	разрушить	что? (вин. п.)
	<i>yıkma</i>		
	я ты он/она мы вы они	разрушаю разрушаешь разрушает разрушаем разрушаете разрушают	
	разучивать	разучить	что? (вин. п.)
	<i>çalışmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	разучиваю разучиваешь разучивает разучиваем разучиваете разучивают	
	разъединять	разъединить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>ayırma, aralamak</i>		
	я ты он/она мы вы они	разъединяю разъединяешь разъединяет разъединяем разъединяете разъединяют	

я ты он/она мы вы они	ранить	ранить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>yaralamak</i>		
	раню ранишь ранит раним раните ранят	раню ранишь ранит раним раните ранят	
я ты он/она мы вы они	раскрывать	раскрыть	что? (вин. п.)
	<i>çözmek, açmak</i>		
	раскрываю раскрываешь раскрывает раскрываем раскрываете раскрывают	раскрою раскроешь раскроет раскроем раскроете раскроют	
я ты он/она мы вы они	располагать	расположить	кого?, что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>yerleştirmek</i>		
	располагаю располагаешь располагает располагаем располагаете располагают	расположу расположишь расположит расположим расположите расположат	
я ты он/она мы вы они	распределять	распределить	кого?, что? (вин. п.)
	<i>dağıtmak, bölüştürmek</i>		
	распределяю распределяешь распределяет распределяем распределяете распределяют	распределю распределишь распределит распределим распределите распределят	
я ты он/она мы вы они	рассказывать	рассказать	что? (вин. п.) о ком?, о чём? (предл. п.)
	<i>anlatmak</i>		
	рассказываю рассказываешь рассказывает рассказываем рассказываете рассказывают	расскажу расскажешь расскажет расскажем расскажете расскажут	
я ты он/она мы вы они	рассматривать	рассмотреть	кого?, что? (вин. п.)
	<i>incelemek, gösden geçirmek</i>		
	рассматриваю рассматриваешь рассматривает рассматриваем рассматриваете рассматривают	рассмотрю рассмотришь рассмотрит рассмотрим рассмотрите рассмотрят	

я ты он/она мы вы они	растить	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>büyütmek, yetiştirmek</i>		
	ращу растишь растит растим растите растят		
я ты он/она мы вы они	рационализировать	рационализировать	что? (вин. п.)
	<i>rasyonelleştirmek</i>		
	рационализирую рационализируешь рационализирует рационализируем рационализируете рационализируют	рационализирую рационализируешь рационализирует рационализируем рационализируете рационализируют	
я ты он/она мы вы они	реализовать	реализовать	что? (вин. п.)
	<i>gerçekleştirmek</i>		
	реализую реализуешь реализует реализуем реализуете реализуют	реализую реализуешь реализует реализуем реализуете реализуют	
я ты он/она мы вы они	регистрировать	регистрировать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>kaydetmek</i>		
	регистраую регистрауешь регистраует регистрауем регистрауете регистрауют	регистраую регистрауешь регистраует регистрауем регистрауете регистрауют	
я ты он/она мы вы они	рекомендовать	порекомендовать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>tavsiye etmek</i>		
	рекомендую рекомендуешь рекомендует рекомендуем рекомендуете рекомендуют	порекомендую порекомендуешь порекомендует порекомендуем порекомендуете порекомендуют	
я ты он/она мы вы они	решать	решить	что? (вин. п.)
	<i>karar vermek; çözmek, halletmek</i>		
	решаю решаешь решает решаем решаете решают	решу решишь решит решим решите решат	

	рисовать	нарисовать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>resim yapmak, resmetmek</i>		
	рисую рисуешь рисует рисуем рисуете рисуют	нарисую нарисуешь нарисует нарисуем нарисуете нарисуют	
я ты он/она мы вы они	руководить	---	кем?, чем? (твор. п.)
	<i>yönetmek</i>		
	руководжу руководишь руководит руководим руководите руководят		
я ты он/она мы вы они	рыть	вырыть	что? (вин. п.)
	<i>eşmek, kazmak, açmak</i>		
	рою роешь роет роем роете роют	вырою выроешь выроет выроем выроете выроют	

С			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	что? (вин. п.)
	сажать	посадить	
	<i>oturtmak, bindirmek, yerleştirmek; dikmek, fidelemek</i>		
я ты он/она мы вы они	сажаю сажаешь сажает сажаем сажаете сажают	посажу посадишь посадит посадим посадите посадят	
я ты он/она мы вы они	сбивать	сбить	кого?, что? (вин. п.) с чего? (род. п.)
	<i>düşürmek, vurmak</i>		
	сбиваю сбиваешь сбивает сбиваем сбиваете сбивают	собью собьёшь собьёт собьём собьёте собьют	

	связывать	связать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>bağlamak</i>		
	я ты он/она мы вы они	связываю связываешь связывает связываем связываете связывают	
	связываться	связаться	с кем?, с чем? (твор. п.)
	<i>bağlantılı olmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	связываюсь связываешься связывается связываемся связываетесь связываются	
	сдавать	сдать	что? (вин. п.)
	<i>vermek, devretmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	сдаю сдаёшь сдаёт сдаём сдаёте сдают	
	склонять	просклонять	что? (вин. п.)
	<i>eğmek, yatıştırmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	склоняю склоняешь склоняет склоняем склоняете склоняют	
	скрывать	скрыть	кого?, что? (вин. п.) от кого (род. п.)
	<i>gizlemek</i>		
	я ты он/она мы вы они	скрываю скрываешь скрывает скрываем скрываете скрывают	
	скучать	---	по ком?, по чём? (предл. п.) по кому?, по чему? (дат. п.)
	<i>özlemek</i>		
	я ты он/она мы вы они	скучаю скучаешь скучает скучаем скучаете скучают	

я ты он/она мы вы они	служить	---	кому?, чему? (дат. п.) кем?, чем? (твор. п.)
	<i>hizmet etmek, görev yapmak</i>		
	служу служишь служит служим служите служат		
я ты он/она мы вы они	слушать	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>dinlemek</i>		
	слушаю слушаешь слушает слушаем слушаете слушают		
я ты он/она мы вы они	слышать	услышать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>duymak</i>		
	слышу слышишь слышит слышим слышите слышат	услышу услышишь услышит услышим услышите услышат	
я ты он/она мы вы они	смотреть	посмотреть	кого?, что? (вин. п.)
	<i>izlemek</i>		
	смотрю смотришь смотрит смотрим смотрите смотрят	посмотрю посмотришь посмотрит посмотрим посмотрите посмотрят	
я ты он/она мы вы они	снимать	снять	кого?, что? (вин. п.)
	<i>çıkarmak, sökmek, kaldırmak; çekmek, resim çekmek; kiralamak</i>		
	снимаю снимаешь снимает снимаем снимаете снимают	сниму снимешь снимет снимем снимете снимут	
я ты он/она мы вы	совершать	совершить	с кого?, с чего? (род. п.)
	<i>yapmak, işlemek</i>		
	совершаю совершаешь совершает совершаем совершаете	совершу совершишь совершит совершим совершите	

ОНИ	совершают	совершат	
	советовать	посоветовать	что? (вин. п.)
	<i>tavsiye etmek</i>		
я ты он/она мы вы они	советую советуешь советует советуем советуете советуют	посоветую посоветуешь посоветует посоветуем посоветуете посоветуют	
	создавать	создать	что? (вин. п.)
	<i>oluşturmak</i>		
я ты он/она мы вы они	создаю создаёшь создаёт создаём создаёте создают	создам создашь создаст создадим создадите создадут	
	спасать	спасти	кого?, что? (вин. п.)
	<i>kurtarmak</i>		
я ты он/она мы вы они	спасаю спасаешь спасает спасаем спасаете спасают	спасу спасёшь спасёт спасём спасёте спасут	
	стремиться	---	к кому?, к чему? (дат. п.)
	<i>heveslenmek, özenmek</i>		
я ты он/она мы вы они	стремлюсь стремишься стремится стремимся стремитесь стремятся		
	стучать	постучать	во что? (вин. п.)
	<i>vurmak, tıklatmak</i>		
я ты он/она мы вы они	стучу стучишь стучит стучим стучите стучат	постучу постучишь постучит постучим постучите постучат	

Т			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	что? (вин. п.)
	танцевать	---	
<i>dans etmek</i>			
я ты он/она мы вы они	танцую танцуешь танцует танцуем танцуете танцуют		
	терпеть	потерпеть	что? (вин. п.)
	<i>katlanmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	терплю терпишь терпит терпим терпите терпят	
	терять	потерять	кого?, что? (вин. п.)
	<i>kaybetmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	теряю теряешь теряет теряем теряете теряют	
	теряться	потеряться	в чём? (предл. п.)
	<i>kaybolmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	теряюсь теряешься теряется теряемся теряетесь теряются	
	толкать	толкнуть	кого?, что? (вин. п.)
	<i>itmek, dürtmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	толкаю толкаешь толкает толкаем толкаете толкают	
	торопить	поторопить	кого? (вин. п.) с чем? (твор. п.)
	<i>hızlandırmak, acele ettirmek</i>		
	я ты	тороплю торопишь	

он/она мы вы они	торопит торопим торопите тороплят	поторопит поторопим поторопите потороплят	
я ты он/она мы вы они	торопиться	поторопиться	с чем? (твор. п.)
	<i>acele etmek</i>		
	тороплюсь торопишься торопится торопимся торопитесь торопляются	потороплюсь поторопишься поторопится поторопимся поторопитесь потороплятся	
я ты он/она мы вы они	требовать	потребовать	чего? (род. п.) что? (вин. п.) от кого? (род. п.)
	<i>talep etmek, istemek</i>		
	требую требуешь требует требуем требуете требуют	потребую потребуешь потребует потребуем потребуете потребуют	
я ты он/она мы вы они	тянуть	---	что? (вин. п.)
	<i>çekmek, uzatmak, sürüklemek</i>		
	тяну тянешь тянет тянем тянете тянут		

У			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ кого?, что? (вин. п.)
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
		убивать	
	<i>öldürmek, vurmak</i>		
я ты он/она мы вы они	убиваю убиваешь убивает убиваем убиваете убивают	убью убьёшь убьёт убьём убьёте убьют	
я ты он/она мы вы они	убирать	убрать	что? (вин. п.)
	<i>toplamak, toparlamak</i>		
	убираю убираешь убирает убираем убираете убирают	уберу уберёшь уберёт уберём уберёте уберут	

	Уважать	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>saygı göstermek</i>		
	я ты он/она мы вы они	уважаю уважаешь уважает уважаем уважаете уважают	
	ударять	ударить	кого?, что? (вин. п.) по чему? (дат. п.)
	<i>vurmak, çarpmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	ударяю ударяешь ударяет ударяем ударяете ударяют	
	удивлять	удивить	кого? (вин. п.) чем? (твор. п.)
	<i>şaşırtmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	удивляю удивляешь удивляет удивляем удивляете удивляют	
	удивляться	удивиться	кому?, чему? (дат. п.)
	<i>şaşırmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	удивляю удивляешь удивляет удивляем удивляете удивляют	
	узнавать	узнать	кого?, что? (вин. п.)
	<i>tanımak, öğrenmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	узнаю узнаёшь узнаёт узнаём узнаёте узнают	
	улучшать	улучшить	что? (вин. п.)
	<i>iyileştirmek</i>		
	я ты он/она мы вы они	улучшаю улучшаешь улучшает улучшаем улучшаете улучшают	

я ты он/она мы вы они	употреблять	употребить	что? (вин. п.)
	<i>kullanmak</i>		
	употребляю употребляешь употребляет употребляем употребляете употребляют	употреблю употребишь употребит употребим употребите употреблят	
я ты он/она мы вы они	устанавливать	установить	что? (вин. п.)
	<i>saptamak, koymak, yerleştirmek</i>		
	устанавливаю устанавливаешь устанавливает устанавливаем устанавливаете устанавливают	установлю установишь установит установим установите установят	
я ты он/она мы вы они	ухаживать	---	за кем?, за чем? (твор. п.)
	<i>bakmak</i>		
	ухаживаю ухаживаешь ухаживает ухаживаем ухаживаете ухаживают		
я ты он/она мы вы они	учить	выучить, научить	кого?, что? (вин. п.) чему? (дат. п.)
	<i>öğretmek</i>		
	учу учишь учит учим учите учат	выучу выучишь выучит выучим выучите выучат	
я ты он/она мы вы они	учиться	---	чему? (дат. п.)
	<i>öğrenmek, öğrenim görmek</i>		
	учусь учишься учится учимся учитесь учатся		

Х				
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ	
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.		
	хвалить	похвалить		
	<i>övmek</i>			
я	хваляю	похваляю	кого?, что?, за что? (вин. п.)	
ты	хвалишь	похвалишь		
он/она	хвалит	похвалит		
мы	хвалим	похвалим		
вы	хвалите	похвалите		
они	хвалят	похвалят		
	хотеть	захотеть	чего? (род. п.)	
	<i>istemek</i>			
	я	хочу		захочу
	ты	хочешь		захочешь
он/она	хочет	захочет		
мы	хотим	захотим		
вы	хотите	захотите		
они	хотят	захотят		
	хранить	---	что? (вин. п.) в чём? (предл. п.)	
	<i>saklamak, korumak</i>			
	я	храню		
	ты	хранишь		
он/она	хранит			
мы	храним			
вы	храните			
они	хранят			

Ц				
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ	
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.		
	целить	---		
	<i>nişan almak</i>			
я	целю		в кого?, во что? (вин. п.)	
ты	целишь			
он/она	целит			
мы	целим			
вы	целите			
они	целят			
	целиться	---	во что? (вин. п.)	
	<i>nişan almak, amaçlamak</i>			
	я	целюсь		
	ты	целишься		
он/она	целится			
мы	целимся			
вы	целитесь			
они	целятся			

	ценить	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>değer vermek, değer biçmek</i>		
	я	ценю	
ты	ценишь		
он/она	ценит		
мы	ценим		
вы	цените		
они	ценят		

Ч			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	черпать	почерпнуть	
<i>çekmek</i>			
я	черпаю	почерпну	что? (вин. п.)
ты	черпаешь	почерпнёшь	
он/она	черпает	почерпнёт	
мы	черпаем	почерпнём	
вы	черпаете	почерпнёте	
они	черпают	почерпнут	
	читать	прочитать	кого?, что? (вин. п.) о ком?, о чём (предл. п.) про что? (вин. п.)
	<i>okumak</i>		
	я	читаю	
ты	читаешь	читаешь	
он/она	читает	читает	
мы	читаем	читаем	
вы	читаете	читаете	
они	читают	прочитают	

Ш			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	шевелить	пошевелить	
<i>hışırdatmak</i>			
я	шевелю	пошевелю	что? (вин. п.) чем? (твор. п.)
ты	шевелишь	пошевелишь	
он/она	шевелит	пошевелит	
мы	шевелим	пошевелим	
вы	шевелите	пошевелите	
они	шевелят	пошевелят	

	Шить	сшить	что? (вин. п.)
	<i>dikmek</i>		
	я	шью	
ты	шьёшь	сошьёшь	
он/она	шьёт	сошьёт	
мы	шьём	сошьём	
вы	шьёте	сошьёте	
они	шьют	сошьют	

	штопать	заштопать	что? (вин. п.)
	<i>yamamak, örtmek</i>		
	я	штопаю	
ты	штопаешь	заштопаешь	
он/она	штопает	заштопает	
мы	штопаем	заштопаем	
вы	штопаете	заштопаете	
они	штопают	заштопают	

	шутить	пошутить	над чем? (твор. п.) с кем?, с чем? (твор. п.)
	<i>şaka yapmak</i>		
	я	шучу	
ты	шутишь	пошутишь	
он/она	шутит	пошутит	
мы	шутим	пошутим	
вы	шутите	пошутите	
они	шутят	пошутят	

Щ			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	щадить	пощадить	
	<i>kıyamamak, esirgemek, acımak</i>		
я	щажу	пощажу	кого?, что? (вин. п.)
ты	щадишь	пощадишь	
он/она	щадит	пощадит	
мы	щадим	пощадим	
вы	щадите	пощадите	
они	щадят	пощадят	

	щёлкать	---	кого?, что? (вин. п.)
	<i>fiske vurmak, şaklamak, şakırdatmak</i>		
	я	щёлкаю	
ты	щёлкаешь		
он/она	щёлкает		
мы	щёлкаем		
вы	щёлкаете		
они	щёлкают		

	щурить	---	что? (вин. п.)
	<i>gözlerini kısmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	щурю щуришь щурит щурим щурите щурят	

Э			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	экзаменовать	проэкзаменовать	
	<i> sınav uyar mak</i>		
я ты он/она мы вы они	экзаменую экзаменуешь экзаменует экзаменуем экзаменуете экзаменуют	проэкзаменую проэкзаменуешь проэкзаменует проэкзаменуем проэкзаменуете проэкзаменуют	кого? (вин. п.)
	экономить	сэкономить	что? (вин. п.)
	<i>tutulmuş kullanmak, idareli kullanmak</i>		
	я ты он/она мы вы они	экономлю экономишь экономит экономим экономите экономлят	
	эмалировать	---	что? (вин. п.)
	<i>emayelemek</i>		
	я ты он/она мы вы они	эмалирую эмалируешь эмалирует эмалируем эмалируете эмалируют	

Я			
Местоимение	ГЛАГОЛЫ		ВОПРОСЫ
	НЕСОВ. В.	СОВ. В.	
	являются	явиться	
	<i>olmak</i>		кем?, чем? (твор. п.)
я ты он/она мы	являюсь являешься является являемся	явлюсь явишься явится явимся	

ВЫ ОНИ	являетесь являются	явитесь являются	
я ты он/она мы вы они	яровизировать	---	что? (вин. п.)
	iarovize etmek		
	яровизирию яровизируешь яровизирует яровизируем яровизируете яровизируют		

EK 2. RUSÇA-TÜRKÇE GRAMER TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Абсолютное употребление: Mutlak kullanım

Аористическое употребление: Geçmişte gerçekleşen bir eylemin ne zaman yapıldığını belli etmeden, tek defada yapılp sona erdiğini ifade eden zaman türü.

Безличные слова: Öznesiz kelimeler

Безударный: Vurgusuz

Винительный падеж: İsmın –i hali

Главное предложение: Ana cümle

Глаголы второго спряжения: İkinci çekim fiiller

Глаголы непродуктивных классов: İşlek olmayan fiiller

Глаголы первого спряжения: Birinci çekim fiiller

Дательный падеж: İsmın –e hali

Женский род: Dişi cins

Именительный падеж: Yalın hal

Императив: Emir kipi

Имперфективное прошедшее время: Hikaye birleşik zamanı

Инфинитив: Mastar

Категория времени: Zaman kategorisi

Мужской род: Eril cins

Настоящее абстрактное время: Soyut şimdiki zaman

Настоящее актуальное время: Güncel şimdiki zaman

Настоящее время: Şimdiki zaman

Настоящее изобразительное (описательное) время: Betimleyici şimdiki zaman

Настоящее историческое время: Öyküleme zamanı

Настоящее постоянное время: Devamlı şimdiki zaman/Geniş zaman

Несовешенный вид глагола: Fiilin bitmemiş hali

Относительное употребление: Nispi kullanım

Падеж: İsmi hali

Переносное значение: Mecazi anlam

Повелительное наклонение глаголов: Emir kipi

Придаточное предложение: Yan cümle

Прилагательное: Sıfat

Прошедшее время: Geçmiş zaman

Прошедшее перфектное время: Geçmiş öncesi zaman/miş-li geçmiş zaman

Разноспрягаемый глагол: Değişik çekimli fiil

Совершенный вид глагола: Fiilin bitmiş hali

Спряжение глаголов: Fiillerin çekimi

Средний род: Orta cins

Ударный: Vurgulu

Фазовые глаголы: Öbeksi fiiller

Форма будущего времени глаголов несовершенного вида: Bitmemiş fiillerin gelecek zaman biçimleri

Форма будущего времени глаголов совершенного вида: Bitmiş fiillerin gelecek zaman biçimleri

Функция сказуемого: Yüklem işlevi

Число: Sayı

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Özlem DİBEKOĞLU
Doğum Yeri ve Tarihi	Keçiören/30.03.1989
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Gazi Üniversitesi/Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce, Rusça
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Atatürk Üniversitesi/Edebiyat Fakültesi
İletişim	
E-Posta Adresi	o.dibekoglu@atauni.edu.tr
Tarih	16.06.2015